95

Cartea de pe noptieră

Rafael Sánchez Ferlosio

Peripețiile lui Alfanhuí

Humanitas

RAFAEL SÁNCHEZ FERLOSIO, prozator şi eseist spaniol (născut în 4 decembrie 1927, la Roma), a primit în 2004 prestigiosul Premiu Cervantes, în valoare de 90 000 de euro, pentru întreaga sa operă. Cel mai popular personaj din creaţia lui Sánchez Ferlosio este Alfanhuí, un fel de Nils Holgersson sau de Wilhelm Meister spaniol, neajutorat şi poetic. Apărut într-o primă versiune în 1951, romanul *Peripeţiile lui Alfanhuí* va fi reluat şi cizelat zece ani mai târziu, când se publică într-o versiune definitivă.

Numele lui Rafael Sánchez Ferlosio este cunoscut şi din pricina unui episod literar-biografic cu totul special: tatăl său, scriitorul Rafael Sánchez Mazas, este figura centrală a romanului *Soldaţii de la Salamina* de Javier Cercas (apărut în română la Editura Humanitas). Naratorul din romanul lui Cercas află dintr-o discuţie cu Sánchez Ferlosio că tatăl acestuia, unul dintre fondatorii Falangei, a scăpat, la sfârşitul războiului civil spaniol, de o execuţie colectivă. Refugiat în pădure, scapă din nou, la fel de miraculos, datorită unui soldat care, deşi îl găseşte, le strigă tovarăşilor săi: „Aici nu e nimeni!”

Spre deosebire de Sánchez Mazas, amestecat dramatic în istoria reală, fiul său creează universuri fantastice şi poetice demne de orice antologie a inocenţei.

OPERA PRINCIPALĂ: *Industrias y andanzas de Alfanhuí* (1951), *El Jarama* (1955), *Industrias y andanzas de Alfanhuí;* Y *el córazon caliente*; *Dientes, polvóra, febrero* (1961); *El testimonio de Yarzof* (1986), *El geco. Cuentes y fragmentos* (2005), precum şi numeroase eseuri şi cărţi pentru copii.

Traducătoarea, ILEANA SCIPIONE, este autoarea mai multor dicţionare. A scris articole de hispanistică, a publicat *Borges Eliade: Alchimia livrescului,* 2002. Traduceri (selectiv): Gabriel García Márquez, *Miguel Littín, clandestin în Chile,* 2003; Arturo Pérez Reverte, *Maestrul de scrimă,* 2004; Abel Posse, *Câinii paradisului,*

2006. Pentru colecţia *Cartea de pe noptieră* a tradus Bernardo Atxaga, *Memoriile văcuţei MU.* A tradus în spaniolă H.-R. Patapievici, *Omul recent,* 2005.

RAFAEL SÁNCHEZ FERLOSIO

PERIPEŢIILE LUI ALFANHUÍ

Traducere din spaniolă de
ILEANA SCIPIONE

HUMANITAS

BUCUREŞTI

PERIPEŢIILE LUI ALFANHUÍ

„Am pus ovăz nebun pe malul râului Henares.”

Pentru tine sunt năzbâtiile care-mi roiau prin minte şi-şi aflau atât de bine locul în Castilla.
Pentru tine am scris această istorie castiliană, plină de minciuni adevărate.

„Luminătorul trupului este ochiul;
de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău
va fi luminat.”

(Matei, 6–22)

PARTEA ÎNTÂI

I. Despre cocoşul-giruetă care a vânat şopârle şi ce-a făcut copilul cu ele

Într-o noapte, cocoşul-giruetă, tăiat dintr-o tablă, bătut de vânt, dar de neclintit, cu un singur ochi, vizibil din ambele părţi, însă doar unul, a coborât de pe casă şi s-a dus hăt pe stânci, la vânat şopârle. Era o noapte cu lună şi le-a omorât, ciugulindu-le cu ciocul de fier. Le-a atârnat în *king-kong*[1], pe peretele alb de la răsărit, fără ferestre, dar cu multe cuie. Pe cele mai mari le-a agăţat sus şi, cu cât erau mai mici, cu atât le-a pus mai jos. La început, deşi moarte, şopârlelor le era ruşine, că nu li se uscase încă glănduţa care secretă roşeaţa şi la şopârle se cheamă „gălbeneaţă", pentru că ruşinea le e galbenă şi rece.

Dar, mai târziu, s-au uscat la soare şi s-au înnegrit, iar pielea li s-a strâns şi zbârcit. Coada li s-a răsucit spre miazăzi, pentru că acolo le uscase soarele mai ceva ca spre miazănoapte, unde el nu se duce niciodată. Aşa au luat şopârlele formă de scorpioni, toate întoarse spre aceeaşi parte, şi nu se mai ruşinau de-acum că-şi pierduseră culorile şi netezimea pielii.

Dar, şi mai târziu, a venit anotimpul ploilor, care s-au pornit să bată tocmai în pereţii unde spânzurau şopârlele; şi, pătrunzându-le până la oase, secretau o sevă ca din rugină negru-verzuie, ce şiroia pe ziduri, până la pământ. Un copil a pus un borcan sub fiecare pârâiaş şi, când s-au

---

1 *king-kong* – nume dat în agricultură dispunerii plantelor în rânduri paralele, în aşa fel încât plantele dintr-un rând să fie aşezate la jumătatea golirilor din rândul vecin, formându-se astfel triunghiuri echilaterale *(n. tr.).*

sfârşit ploile, a deşertat zeama din borcane într-un lighean şi a pus-o la uscat.

Şopârlele şi-au deşertat toată culoarea şi, când a ieşit din nou soarele, pe pereţi nu se vedeau decât schelete mici şi albe şi piei fine şi transparente, precum cămăşile şerpilor, care erau aproape una cu varul.

Dar copilul era mai frate cu şopârlele decât cu cocoşul-giruetă, aşa că, într-o zi fără vânt, când cocoşul nu se putea apăra, s-a cocoţat pe acoperiş, l-a smuls de acolo, l-a aruncat în forjă şi a început să sufle în foaie. Cocoşul a cârâit printre tăciuni, de parcă bătea vântul, şi s-a făcut rând pe rând roşu, galben, alb. Când a văzut că începea să se moaie, cocoşul s-a chircit şi s-a prins cu ce puteri mai avea de-un cărbune mare, ca să nu se piardă cu totul. Copilul a oprit foalele şi a turnat o găleată de apă peste foc, care s-a stins mieunând ca pisica, iar cocoşul-giruetă a rămas agăţat pe vecie de bucata de cărbune.

Copilul s-a întors la lighean şi a văzut cum pe fundul lui rămăsese un zaţ brun, ca o erupţie fină. Cu trecerea zilelor, din pricina căldurii, toată apa s-a evaporat şi a rămas doar pulberea. Copilul a strâns-o şi a pus grămăjoara pe o batistă albă, ca să-i vadă culoarea. A văzut că prăfuşorul avea patru culori: negru, verde, albastru şi auriu. A luat mătase şi a cernut aurul, care era cel mai fin; printr-o pânză de în a trecut albastrul, printr-un ciur verdele, şi a rămas negrul.

Din cele patru zaţuri l-a folosit pe primul, cel de aur, pentru clanţe; cu al doilea, cel albastru, şi-a făcut o clepsidră mică; al treilea, cel verde, i l-a dat mamei, să vopsească perdeluţele, iar din cel negru a făcut cerneală, ca să înveţe să scrie.

Mama s-a bucurat nespus văzând ce fiu iscusit avea şi, drept premiu, l-a dat la şcoală. Acolo, toţi colegii îi invidiau cerneala, căci lucea frumos şi avea o nuanţă sepia nemaivăzută. Copilul a învăţat un alfabet ciudat, pe care

nimeni nu-l înţelegea, şi a trebuit să plece din şcoală, căci învăţătorul spunea că dă un exemplu rău. Mama lui l-a închis într-o cameră cu un toc, o călimară şi o hârtie, şi i-a zis că n-avea să iasă de acolo până nu avea să scrie ca toată lumea. Dar, de cum se vedea singur, copilul scotea călimara şi se punea pe scris cu litere din acel alfabet ciudat, pe o fâşie ruptă dintr-o cămaşă albă, pe care o găsise atârnată într-un copac.

II. Despre cum a fugit copilul din cameră şi ce aventură a trăit

În acea odaie, cea mai urâtă din toată casa, nimerise şi cocoşul-giruetă, agăţat de bucata de cărbune. Într-o zi, copilul a intrat în vorbă cu el, iar bietul cocoş i-a zis, schimonosindu-şi ciocul, că ştia multe lucruri şi că, de-l va elibera, o să i le arate. Au căzut la învoială, iar copilul l-a scăpat de bucata de cărbune şi l-a îndreptat. Îşi petreceau zilele şi nopţile tăifăsuind, cocoşul, care era mai bătrân, îi dădea învăţături, iar copilul le scria pe fâşia de cămaşă. Însă, când venea mama, cocoşul se ascundea, pentru că nu voiau ca ea să ştie că un cocoş-giruetă vorbea.

Stând pe casă, cocoşul aflase că roşul asfinţitului venea din zarea care sângera la acea oră, ca să se coacă fructele, mai ales merele, piersicile şi migdalele. Asta i-a plăcut copilului cel mai mult din tot ce-l învăţa cocoşul şi s-a tot gândit cum să facă rost de un sânge ca acela şi la ce i-ar putea fi de folos.

Într-o zi, care i s-a părut bună cocoşului, copilul şi-a luat cearşafurile de pe pat şi s-au îndreptat împreună spre zarea ferestrei. Au ajuns pe un podiş întins, pe buza căruia stătea zarea, care se vedea tare departe de casă, şi au aşteptat să apună soarele şi să sângereze.

Au văzut că se apropia molcom un nor roşu; apoi i-a învăluit o ceaţă ce bătea în stacojiu şi mirosea acru, ca iodul cu lămâie. În cele din urmă, ceaţa s-a făcut roşie de tot şi nu s-a mai văzut decât o lumină foarte deasă, între carmin şi purpuriu. Din când în când, apărea câte o fâşie mai deschisă la culoare, verde sau aurie. Ceata era tot mai roşie, întunecată şi deasă, şi nu lăsa lumina să treacă; aşa s-au pomenit în toiul unei nopţi de culoarea purpurei. Din ceaţă au răsărit o umezeală şi o ploaie tare fină, ca o pulbere uşoară de sânge, ce intra pretutindeni şi înroşea

totul. Copilul lua şi scutura în aer cearşafurile, până se roşeau de tot. Apoi, după ce le storcea în oalele de aramă, le flutura în văzduh, ca să se îmbibe iar. Şi a tot făcut aşa, până a umplut toate cele trei oale.

Ceaţa se făcea negru-roşiatică şi se vârsta cu albastru. Mirosul acru de mosc devenea o aromă uşoară de violete animale. Lumina era iar tot mai mare, iar ceaţa se făcea viorie, vineţie, căci în ea se topeau vinele albastre. Umezeala scădea, iar ceaţa pălea tot mai mult. Aroma de violete animale era tot mai subtilă şi devenea vegetală. Limpezindu-se, ceaţa s-a făcut roz-albăstruie, din ce în ce mai limpede, până când s-a risipit şi toate au început să se vadă iarăşi. Cerul era alb şi senin, iar aerul mirosea a tei şi roze dalbe. Jos se zărea soarele, care pleca cu ceţurile lui de culoarea purpurei şi a carminului. Asfinţea. Cele trei oale se umpluseră cu un sânge cât se poate de gros, negru de roşu ce era. Clocotea încetişor, cu bulbuci mari şi grei, care se spărgeau pe tăcute, ca nişte sărutări date de-o gură rotundă.

În acea noapte au dormit într-o peşteră, iar a doua zi de dimineaţă au spălat cearşafurile într-un râu. Apa s-a pătat şi pârguia totul, până la putrezire. O iapă rămasă grea a băut şi s-a făcut pe de-a-ntregul albă şi transparentă, căci sângele şi culorile ajungeau la făt, care i se zărea cât se poate de vioi în pântece, ca într-un clopot de sticlă. Iapa s-a culcat în iarbă şi a lepădat. Apoi s-a ridicat şi s-a dus încetişor. Era toată ca de cristal şi cu scheletul alb. Culcat pe iarba măruntă, mânzul lepădat avea culori vii şi era cufundat într-o pungă cu apă, în care era o încrengătură de vinişoare verzi şi roşii, de unde, printr-un cordon vineţiu, lichidul se scurgea molcom. Căluţul era gata format. Avea blana brun-roşcată şi capul mare, cu ochii holbaţi şi genele bine ivite; burta îi era umflată, iar la picioarele foarte subţiri avea copite cartilaginoase, încă moi; coama şi coada fluturau lin în lichidul din pungă, gros

ca siropul. Căluţul stătea acolo ca într-un acvariu şi abia de se mişca. Cocoşul-giruetă a împuns cu ciocul în pungă şi apa s-a revărsat pe iarbă. Mânzul, care era cât o pisică, şi-a scuturat lenea, încetişor de parcă se trezea, şi s-a ridicat. Avea culori tari şi vii, nemaivăzute; toată culoarea iepei se adunase în trupuşorul lui. Mânzuleţul a făcut un salt şi s-a dus să-şi caute mama. Iapa s-a culcat, ca să-l poată alăpta. Iar laptele albea în ugerele ei de cristal.

Copilul şi cocoşul-giruetă s-au întors acasă. Au intrat pe balcon cu oalele de aramă. Au turnat sângele într-o doniţă de lut şi au ferecat-o. Mama şi-a iertat fiul; dar copilul a zis că voia să se facă îmbălsămător şi au trebuit să-l dea ucenic la un meşter în împăieri.

III. Despre cum s-a dus copilul la Guadalajara, cum şi-a luat numele de Alfanhuí şi cine mai era acasă la îmbălsămător

Îmbălsămătorul îşi ducea traiul în Guadalajara. Copilul s-a dus şi i-a căutat casa. Meşterul locuia într-un coridor boltit şi fără ferestre, luminat cu opaiţe agăţate pe pereţi. O masă mare, de lucru, se întindea cât era coridorul de lung, iar pe ea se aflau nenumărate unelte din fier, lemn şi alamă. Coridorul avea două uşi scunde şi dădea într-o odaie octogonală, mai curând mică, luminată printr-o lucarnă verde deschisă în acoperiş.

Meşterul l-a privit foarte serios pe copil, de sus în jos şi a spus:

— Tu? Tu ai ochi galbeni ca piciorongii; o să-ţi spun Alfanhuí[2], căci aşa se strigă piciorongii unul pe altul. Ştii ceva despre culori?

— Da.

— Ce ştii?

Atunci copilul i-a povestit ce făcuse cu rugina şopârlelor, dar n-a zis nimic de sânge, căci cocosul îl sfătuise să-l tină secret, că doar el îl obţinuse primul.

— Îmi place, a spus meşterul. Apoi a deschis una dintre uşi.

În spatele ei era o odăiţă, iar în capătul ei o mică fereastră cu geamuri colorate, tăiate neregulat şi lipite cu cositor. Pereţii erau acoperiţi până la jumătate cu lemn de nuc, închis la culoare. Patul, înalt şi îngust, avea în colţuri patru bile aurii. Pe fiecare stătea o pasăre; căpătâiul îl păzeau o prigorie şi o mierlă, la stânga şi la dreapta; iar picioarele, un fluierar şi un nagâţ. Toată odaia gemea de păsăret, printre care strălucea un stârc purpuriu.

---

2 Numele micuţului se pronunţă extrem de uşor: [ál fa-nu-i] *(n. tr).*

— Aici ai să dormi, a spus meşterul.

În casă mai locuia şi o slujnică, care purta haine cernite, dar n-avea nume, pentru că era surdomută. Mergea prin casă pe o scândură cu patru roţi şi era împăiată, dar uneori surâdea.

Casa mai avea şi o grădiniţă, în faţă şi pe o latură. Avea vedere la stradă, de care o despărţea un gard scund, din uluci vopsite verde.

Seară de seară, meşterul spunea poveşti. Când începea, slujnica făcea foc în vatră. Ea ştia toate basmele şi, ori de câte ori povestea se înteţea, aţâţa focul. Când se dezumfla, îl lăsa să mocnească; de cum devenea palpitantă, mai punea un butuc pe foc, până când la sfârşit, lăsa focul să se stângă.

Într-o noapte, butucii s-au terminat înaintea poveştii, iar meşterul n-a mai putut continua.

— Iartă-mă, Alfanhuí, a spus şi s-a dus la culcare. Niciodată nu spunea poveşti decât la gura sobei, iar ziua abia dacă deschidea gura.

IV. Despre o aventură în noapte şi bolile slujnicei

Casa era aşezată peste o pivniţă pătrată şi umedă. Pe cei patru pereţi erau agăţate resturi de prisos şi desperecheate, rămase de la jivine: labe, capete, aripi, ciocuri, cozi, coame şi copite. Şi nimic altceva.

Într-o noapte, o pisică albă a intrat în casă şi s-a strecurat în pivniţă. A început să bântuie prin beznă, căci nu mai găsea ieşirea. S-a cocoţat pe pereţi şi a dat de ceva. Pipăind nişte pene, a mieunat şi a chirăit, deşteptându-i pe meşter şi pe Alfanhuí. Au luat un felinar şi au coborât împreună în pivniţă, unde au dat de mâţă, care ţinea în bot un gât de lebădă, cu cap cu tot. Gâtul lebedei se contorsiona de parcă era viu şi ciugulea capul mâţei, care-l strângea de tendoane şi, de frică, nu ştia cum să-i dea drumul. Pisica făcea salturi mari, dându-se de toţi pereţii şi scoţând scântei galbene ori de câte ori dădea cu ghearele în pietre. Meşterul i-a făcut semn slujnicei să ia pisica. A dus-o pe braţe jos, în pivniţă, deoarece ea nu putea coborî singură, pe roate Slujnica a prins-o fără şovăială, iar mâţa a dat drumul gâtului de lebădă şi a muşcat-o de-o încheietură. Încheietura a foşnit ca pergamentul, dar slujnica nu s-a tulburat. Meşterul a luat-o din nou în braţe şi a dus-o sus. Toată lumea s-a întors în pat, iar slujnica s-a culcat fără să dea drumul mâţei, care s-a zbătut toată noaptea. A doua zi de dimineaţă, slujnica era ca vai de mama ei Avea pielea de pe braţe, piept şi gât zgâriată şi făcută fâşii-fâşiuţe, iar printre ele îi ieşea umplutura.

Din mâţă au făcut curele pentru greutăţile de ceasornic; din gheare, o perie pentru pieptănatul blănurilor; din schelet o cuşcă de şoricei, iar din piele o tobiţă, apoi au vindecat-o pe slujnică. Meşterul a umplut-o cu vată şi i-a pus plasturi din blana pisicii, încă proaspătă. Apoi a tăbăcit plasturii chiar pe trupul slujnicei. I-au luat mâţei doar

capul şi l-au expus într-o vitrină.

Slujnicei i s-au uscat repede plasturii şi s-a făcut iar bine. Dar, în altă zi, au lăsat-o în ploaie şi s-a muiat. S-a vindecat şi atunci, dar a intrat la apă şi s-a uscat. Apoi, după o vreme, s-a îmbolnăvit de icter şi s-a înverzit.

Aşa a mers slujnica din boleşniţă în boleşniţă până când, într-o zi, a murit. Alfanhuí şi meşterul au îngropat-o în grădină şi au pus deasupra o piatră gravată cu oţet, pe care sta scris:

CREDINCIOASĂ ŞI TĂCUTĂ

V. Despre cum a aprins Alfanhuí focul şi lunga poveste spusă de îmbălsămător

După moartea slujnicei, nu s-a mai aprins focul. Meşterul era trist, iar Alfanhuí nu îndrăznea să deschidă gura. Dar într-o zi i s-a părut că era înfrigurat şi l-a întrebat:

— Vrei să-ţi aprind focul, meştere?

Meşterul a fost surprins o clipă, apoi a zis că da. Alfanhuí cunoştea bine lemnul. Ştia care trunchiuri ardeau cu flăcări triste şi care cu flăcări vesele; care în ruguri negre şi puternice şi care în ruguri albe cu flăcări jucăuşe, care cu spuză femeiască, să le ţină de cald pisicilor în somn, care cu jeratic bărbătesc, pentru odihna câinilor de vânătoare. Alfanhuí învăţase să cunoască lemnul în casa părintească, căci şi acolo se aprindea focul, şi ştia că focul meşterului era ca al unchilor dinspre partea mamei şi al călătorilor cu haine cenuşii. Aşa că a adunat pe alese un braţ de lemne şi s-a pus să aprindă focul. Meşterul îl privea stând pe scaun. Îl vedea ciucit lângă vatră, atent la ce făcea, cu ochii lui de piciorong nepăsător; a zărit, în sfârşit, prima flacără, vioaie şi veselă, aprinsă de Alfanhuí, şi i s-au încălzit privirile odată cu surâsul de pe buze. Apoi a spus:

— Nu m-am gândit niciodată, Alfanhuí, c-ai să ajungi într-o zi să-mi ţii tovărăşie. Aşa că, pentru primul tău foc, Alfanhuí, îţi voi istorisi prima mea poveste. Îi plăcea tare mult să repete numele lui Alfanhuí, pentru că el i-l pusese. Şi a început povestea. Când eram copil, Alfanhuí, tata făcea lămpi. Lucra din zori până-n seară şi făcea opaiţe de fier pentru cocioabe şi lămpi de alamă aurită pentru palate. Făcea mii şi mii de soiuri de lămpi. Avea cele mai bune cărţi scrise despre ele. Într-una se vorbea de „piatra vârstată”. Se spunea că era cum nu se poate mai tare, dar

poroasă ca buretele, mare cât oul şi de forma migdalei. Avea darul de a înghiţi şapte doniţe cu ulei. Dacă o lăsau într-o doniţă, până a doua zi de dimineaţă tot uleiul se făcea nevăzut, iar piatra rămânea neschimbată. După ce înghiţea şapte doniţe, se sătura. Atunci, dacă-i puneai fitil şi o aprindeai, ardea fără încetare cu o flăcăruie albă ca laptele. Dar puteai s-o şi stângi, după voie. Iar, de voiai uleiul, doar o cucuvaie îl putea scoate, până când piatra seca şi ajungea ca la început. Tata vorbea mereu de piatră şi nimic nu-şi dorea mai mult decât să fie a lui. Mă trimitea să drumeţesc, ca să învăţ culorile lucrurilor, iar eu întârziam să mă întorc.

Într-o zi, am pornit la drum. Îmi atârna pe umăr, în vârf de băţ, o legăturică cu merinde. Urmam, printre maldăre de praf, o cărare calcaroasă şi fără iarbă, cu doar câţiva copaci uscaţi pe care se puneau coţofene. Pe câmp erau şi multe gropi, zdrenţe, resturi de căruţe şi altele nenumărate, căci tot ce se strica se arunca acolo. Pe drum nu era mai nimeni, deoarece ziua era tare însorită, iar soarele ardea foarte rău, deşi încă nu venise vara.

Am zărit în depărtare o siluetă pe-o piatră, la marginea drumului. Şi, ajungând acolo, am văzut un cerşetor, care mi-a zis: „Dă-mi ceva merinde”.

Mi-a făcut loc pe piatră şi ne-am pus pe mâncat. Atunci l-am văzut bine. Purta pantaloni de culoare închisă până la jumătatea gambei şi o vestă brun-roşiatică, din care răsăreau umerii şi braţele goale. Carnea îi era pământie. Avea formă şi culoare. În loc de păr, îi creştea o tufă de muşchi stufos şi în creştet îi cuibărea o ciocârlie cu doi pui. Mama dădea roată capului. Pe faţă îi creştea o barbă din iarbă măruntă, plină de margarete mici, cât floarea unui bold. Şi dosul palmelor îi era plin de flori. Pe labele picioarelor, care erau păşuni, îi creşteau caprifoi pitici, ce se căţărau pe ele, ca pe nişte copaci puternici. Pe umăr îi atârna un flaut ciudat.

Cerşetorul era bine făcut şi vesel; mi-a povestit că, de atâta hălăduit pe drumuri, fără casă, sub soare şi ploi fără număr, carnea îi încolţea Mi-a spus că iarna îi creştea pe tot trupul muşchi iar pe cap plante care îl apărau bine de tot, dar că, la sosirea primăverii, muşchiul se usca, iar plantele alea cădeau, făcând loc ierbii şi margaretelor. Apoi mi-a spus povestea flautului. Zicea că era pe dos decât celelalte şi că trebuia cântat din el în plină zarvă, pentru că în loc să fie, spre deosebire de celelalte, tăcerea fond şi sunetul melodie, la el zgomotul era fondul şi din tăcere se isca melodia. Cânta în toiul marilor furtuni, printre tunete şi ruperi de nori, şi din el ieşeau notele tăcerii, fine şi uşoare, ca fulgii de nea. Şi niciodată n-avea teamă de nimic.

Mi-am petrecut după-amiaza stând la taifas cu el, până s-a lăsat noaptea peste noi. Cerşetorul m-a poftit să dorm în scorbura lui de copac. Am mers niţel şi am ajuns. Copacul era mare şi-n el erau lucruri care nu se zăreau prea bine. Gaura din trunchi era nespus de înaltă, urca în formă de con şi lemnul era crestat, formând fâşiuţe răsucite spre înăuntru, ca cele ale ciupercilor. Sus, se vedea albăstrind noaptea înstelată.

Cerşetorul a aprins un opaiţ şi i-am văzut flăcăruia albă, luminoasă. Era piatra vârstată. Atunci i-am povestit că tata şi-o dorise dintotdeauna, iar cerşetorul, de darnic ce era, mi-a dăruit-o. Abia de-am putut dormi în acea noapte, iar a doua zi de dimineaţă am luat-o spre satul meu. M-am apropiat de casă strigând: „Tată, tată!”

Dar, când am intrat în odaia lui, am văzut că murise. Toţi stăteau în jurul lui, liniştiţi şi tăcuţi. Nici nu s-au uitat la mine, când am intrat. Tata era întins pe o masă, bandajat cu fâşii albe şi nu i se vedea decât chipul. Căsca gura ca un peşte bătrân, iar în pupilele sticloase ale ochilor întredeschişi îi străluceau patru opaiţe. Nu l-am mai privit şi mi-am băgat capul în draperia de culoarea

violetelor, din casă, unde plângeam eu întotdeauna.

Meşterul a ridicat ochii şi a privit focul pe care i-l aprinsese Alfanhuí. Apoi a continuat: La câteva zile după înmormântare, am ales lampa cea mai frumoasă pe care am putut-o găsi şi am pregătit un opaiţ din piatra vârstată, ca să-l duc la cimitir. Într-un cavou de sub pământ, tata dormea într-o urnă de cristal. Am intrat acolo pe furiş şi am agăţat lampa pe perete. Apoi am aprins-o cu ce adusesem şi am privit chipul tatei la lumina flăcăruii albe.

Meşterul a tăcut şi l-a privit pe Alfanhuí, care stătea pe duşumea lângă vatră. În foc abia mai era spuză. Meşterul s-a ridicat şi s-a dus la culcare. Alfanhuí a rămas gânditor lângă vatră, scociorând jăraticul cu o vărguţă.

VI. Despre lucrurile din grădina lunii, unde totul era ca de argint

Grădina casei avea două părţi: a soarelui şi a lunii. Prima era între stradă şi faţadă şi dădea spre miazăzi. A doua dădea spre răsărit, ca şi ferestruica lui Alfanhuí. Băiatului îi plăcea mai mult grădina lunii, căci pielea îi era albă ca lumina ei. În nopţile cu lună, se punea în uşorul ferestrei şi privea în grădină.

Acolo erau un castan şi un măslin argintat, cu trunchiul puternic, în care locuiau doi rozători albi, cu ochi de lumină, care se ascundeau neîncetat, ca veveriţele. Noaptea li se vedeau ochişorii apărând şi dispărând. Erau ca anunţurile luminoase din oraşe: mai întâi, o luminiţă; apoi două, trei, patru. Trei, două, una şi dispărea. Apoi toate patru luminiţele deodată, în alt loc din măslin. Şi aşa toată noaptea, pe tăcute. Alfanhuí obişnuia să privească grădina şi jocul rozătoarelor până când apunea luna.

În grădină era şi o bornă din piatră albă, cu belciug şi lanţ negru, care atârna pe pământ. La mijloc, se afla un mic bazin rotund, cu o ţâşnitoare, al cărui firicel de apă suia şi fâlfâia doar în nopţile cu furtuni calde şi uscate, omorând libelule şi insecte aduse de vânt de pe râurile şi lacurile pe care chiar el le secase. Când faţa bazinului se încreţea, formând mici vălurele, pe fundul apei se zăreau sclipirile nisipului de argint. Într-un colţ era înmormântată slujnica. În fundul grădinii, erau un zid înalt şi o seră de flori părăsită, cu geamurile pline de praf. În seră creşteau buruieni şi îşi ducea traiul un şarpe de argint, care ieşea să facă plajă la lună într-o rarişte din grădină. Lui Alfanhuí îi plăcea foarte mult şarpele şi avea mare chef să-l prindă.

El ştia că argintul şi aurul erau gemeni, ca portocala şi lămâia, şi s-a gândit să facă trei ineluşe din aur, ceva mai groase ca trupul şarpelui. A legat de fiecare inel o sfoară

subţire şi lungă, şi a aşteptat luna plină.

Într-o zi, la asfinţit, a pus inelele: primul, în gaura pe unde ieşea şarpele; al doilea, ceva mai încolo, iar al treilea, în mijlocul rariştii, unde făcea şarpele plajă la lună. Alfanhuí s-a instalat atent în cameră, lângă fereastră, cu cele trei sforicele în mână, şi a aşteptat. Pe boltă s-a înălţat o lună mare şi roşie care, pe măsură ce suia, se albea. Alfanhuí nu se mişca. Când luna s-a albit de tot, şarpele a scos capul şi a trecut prin primul inel. Apoi a ieşit treptat, privind în toate părţile, cu capul ridicat şi sâsâind din limba crestată. Alfanhuí tot nu se mişca. La început, şarpele a lunecat prin inel, fără să-l mişte, dar când s-a rotit întâia oară, l-a dus până la mijlocul trupului. Alfanhuí îşi ţinea suflarea. La a doua rotire, şarpele a trecut prin al doilea inel şi l-a dus cu el, ca şi pe primul. În sfârşit, a trecut şi prin al treilea. De la fereastră, Alfanhuí privea nemişcat, ţinând cele trei sforicele. Şarpele s-a oprit şi cele trei inele înşirate pe trup i s-au strâns la mijlocul burţii. Atingându-se, s-au unit, l-au strâns de talie, ca într-o îmbrăţişare, şi l-au prins. Alfanhuí a smucit uşor de cele trei fire şi l-a tras la fereastră. Şarpele de argint dormea senzual, în braţele celor trei inele de aur. Alfanhuí l-a făcut covrig într-o cutie rotundă de sticlă, fără să i le scoată, iar şarpele a continuat să doarmă, ne mişcat şi lucios ca argintul. Tot trupul îi era acoperit cu solzi minusculi, ce clincheţeau când Alfanhuí îi lua cu unghia în răspăr: „Drinn…! Drinn…!”

Apoi a desfăcut cele trei sforicele de mătase şi a închis cutia de cristal. Intrând prin ferestruica întredeschisă, luna s-a aşezat pe chipul lui Alfanhuí. Băiatul şi-a privit şarpele de sticlă din mâini şi a zâmbit. Apoi a pus bine cutia şi s-a culcat.

VII. Despre vântul care a intrat noaptea în odaia lui Alfanhuí şi ce i s-a năzărit băiatului

Într-o noapte ploioasă, s-a abătut asupra grădinii un vânt venit de departe. Alfanhuí avea fereastra deschisă, iar vântul a început să-i fluture flacăra lămpii. S-au cutremurat pe pereţi umbrele păsărilor. Întâi s-au clătinat nehotărât şi nelămurit, ca trezite din somn pe neaşteptate. Din pat, Alfanhuí a văzut umbrele dârdâind pe pereţi şi tavan, rupându-se prin colţuri şi întretăindu-se. I s-a părut că odăiţa i se făcea tot mai mare până ajungea un salon imens. Umbrele păsărilor creşteau şi se înmulţeau, pe când flăcăruia opaiţului fâlfâia. Vântul intra tot mai din plin pe fereastră, târând cu sine ceva ce aducea cu muzica râurilor şi pădurilor uitate.

Flăcăruia a făcut umbrele păsărilor să dănţuiască în ritmul muzicii. Fantome şi marionete de păsări au început tainicele dansuri primitive ale speciei, desenând pe tavanul înalt al salonului o grandioasă roată din aripi şi ciocuri. Era schimbătoare, luminoasă, uşoară, se învârtea fără oprire şi, odată cu ea, se roteau şi vechile culori păsăreşti ale umbrelor moarte. În mijloc, dănţuia stârcul purpuriu cu ochi bridaţi, mişcându-şi pliscul într-un ritm semeţ şi marcând măsura dansului pentru tot păsăretul, în vreme ce vântul părea să le arunce cu rafale de ploaie în ochi. Păsările împăiate se făcuseră de-acum nevăzute de pe piedestale, de parcă ploaia le-ar fi redat viaţa şi ele şi-ar fi luat zborul spre umbrele lor, ce dănţuiau pe tavanul din salon.

Ceaţa tăcerii şi singurătăţii s-a spart şi s-au deşteptat privelişti uitate, chiar la cumpăna dintre muzica vântului şi ploii şi culorile moarte ale păsărilor. În centrul roţii de păsări din tavan, părea că s-a deschis un cerc, unde reveneau toate culorile primitive. O mie de tonuri verzi ale

codrului, albul cascadelor; de pe tărâmul piciorongilor, rozul şi cenuşiul smârcurilor, cu soarele roşu la buza apei, tremurând pe faţa-i noroioasă şi sângerie. Sub trestiile bătând în violet şi galben, a sclipit nămolul negru de pe malurile tapisate cu şerpii mici ai rădăcinilor, printre urmele miilor de păsări diferite. Au venit albele saline din estuare şi păsările cu pete albe, care scociorau cu ciocuri lungi prin smârcuri. Soarele marin al pescăruşilor şi albatroşilor a lucit peste nisipul şi ghioacele sterpe. A venit albastrul oraşelor de pe pământ, iar rândunicile au ţesut arcurile turnurilor, cosând cu firul zborurilor clopotniţă de clopotniţă. Vântul a deschis o carte din plante smulse şi a început să-i numere frunzele. Florile s-au udat şi au reînviat, urcând şerpuit pe pereţii salonului, invadându-l tot şi formând un foişor stufos, plin cu flori şi cuiburi, de unde păsările îşi luau zborul spre cercul luminos din tavan.

Alfanhuí n-ar fi putut spune dacă avea în ochi o singurătate tenebroasă şi în urechi o tăcere de nepătruns, căci muzica şi culorile nu-i veneau din cunoaşterea lucrurilor, ci, după trecerea primei zile, din spatele ultimului zid al neuitării, unde răsare altă amintire: uriaşa memorie a lucrurilor neştiute.

Păsările au jucat fără răgaz dansurile primitive ale speciei, iar stolurile s-au întâlnit, în drum spre râurile sacre. Zburau spre Eufrat, Nil, Gange şi râurile Chinei, cu numele lor în culori. A revenit întreaga geografie migratoare şi multicoloră a păsărilor, lumina tărâmurilor antice.

Apoi a dispărut cercul luminos al priveliştilor şi s-a întors pe pereţi dansul umbrelor, întunecat şi frământat de astă dată, ca cel al vrăjitoarelor, în surda darabană a unei tobe, tulbure: părea dansul unor strigoi ţepeni, cu labe lungi şi mătăhăloase. Mai repede, tot mai repede, salonul se strângea şi micşora iarăşi, în faţa lui Alfanhuí. Jocul şi umbrele erau tot mai mici, mici, în jurul flăcării de la

lampă. Umbrele au revenit, ca fluturii cenuşii, gata să-şi ardă pulberea la flacără. Era praful luat de vânt de pe penele uscate ale păsărilor; bobiţele lui nespus de mărunte deveneau o clipă incandescente şi repetau, arzând fiece culoare vie şi îndepărtată din privelişti, ca apoi să se piardă iar în lumina simplă şi mică a lămpii. Totul şi-a venit în fire. Vântul s-a oprit. Umbrele au murit iar, liniştite, pe pereţii cenuşii; păsările au murit şi ele în luciul gol din ochii lor de cristal, iar ultimele picături de ulei au urcat ostenite la flacără, sufocându-se în firele fitilului. Flacăra s-a micşorat, sfârâind în ultimele bobite de praf, şi iute-iute n-a mai rămas din ea decât cenuşa fumegândă, care abia de mai lucea în alama aurită a lămpii. În aer s-a mai păstrat izul de ars, slab şi nedesluşit, al uleiului şi totul s-a stins. S-a instalat o tăcere uşoară, ca pentru o voce limpede şi singuratică, sau pentru cântecul deşteptării, sau pentru paşii vânătorilor.

VIII. Despre ce era în pod şi cum a adormit Alfanhuí

În pod se urca pe o scară mică în spirală. Lumina subţire intra pe geamul prăfuit al lucarnei. Şuvoiul ei pieziş era plin cu bobiţe de praf ce vagabondau prin văzduh. În zona de umbră, nespus de încinsă, se auzea cum îşi scuturau lenea olanele arse. Podul mirosea a închis şi era burduşit cu somn. Alfanhuí simţea căzându-i pe pleoape ploaia de praf, care se prefira ca o ninsoare nevăzută. Pe scândurile duşumelei se zărea balta uscată a unui burlan. Părea un fund de lac vara, cu noroi roşiatic din praf de olane, adus de pe acoperiş pe burlanul care îl adunase într-o aluviune foarte fină şi măruntă. Băltită secase sub şuvoiul de lumină ce intra prin lucarnă, iar pe marginile ei creţe se zăreau urmele pe care apa le lăsase pe rând, de-a lungul anilor cu ploi ba multe, ba puţine. În mijlocul ei era un scaun, cu cele patru picioare înfipte uşor în nămol. Era din lemn de cireş, bine lăcuit şi de un roşu lichid la culoare, ca vinul de Bordeaux. Picioarele prinseseră rădăcini în aluviunile olanelor, care acopereau tot fundul lagunei şi se împleteau într-o pânză de păianjen, lacome să soarbă puţina apă ce cădea. Lacom de şuvoiul de lumină din lucarnă era şi scaunul de lângă ferestruică; soarele tremura în striaţii, de parcă prin bârne ar fi curs şiroaie vii de sânge. Scaunul avea un aer somnoros şi neglijent, de parcă n-ar fi auzit decât piuitul îndepărtat şi surd al unei păsări de după geamurile prăfuite. Din pod i se zărea silueta, estompată de picurii de ploaie rămaşi pe sticlă: dar de pe acoperiş nimeni nu vedea ce era în pod. Doar că, din cele două garnituri ale spătarului, răsăriseră două rămurele verzi, cu frunze şi cireşe. Fructele erau coapte şi prăfuite, dar pe faţa rotundă li se oglindea în mic tot podul. Erau patru perechi de cireşe mici şi închise la culoare, care se sprijineau voios pe verdele frunzelor.

Alfanhuí s-a aşezat pe scaun şi şi-a pus capul între două ramuri de cireş, care-i strângeau tâmplele ca o coroană, iar cireşele păreau să-i atârne de urechi în părul castaniu ca nişte cercei din rubine întunecate. Băiatul privea prin lucarnă cerul şi soarele de aur al siestei. Închidea ochii şi pe pelicula transparentă a pleoapelor vedea jocuri de lumini cu pete stăruitoare, lăsate de soare pe fundul pupilelor. Dar zăpada de praf a continuat să-i tot cadă pe gene, iar Alfanhuí a adormit.

IX. Despre oamenii din hambar

Când Alfanhuí s-a deşteptat, se făcuse noapte. Luna nu ajunsese încă în dreptul lucarnei şi totul era tare întunecat. Băiatul a privit în jur şi pe podea, lângă perete, a zărit o ţesătură nelămurită de luminiţe aurii. Era uşa hambarului, pe care nu o văzuse până atunci. De acolo se auzea un uşor bolborosit. Pe tăcute, s-a ridicat de pe scaun şi a deschis uşiţa. Hambarul era un pătul lung, plin cu două grămezi de paie până-n tavan, între care abia de mai rămânea o trecere îngustă. În fund, unde cele două ape ale acoperişului formau un unghi, se zărea o ferestruică, prin care intrau şi ieşeau lilieci. Dar lumina era pe duşumea. Venea de la un felinăraş cu patru geamuri, care scânteia cum nu se poate mai auriu deasupra paielor. Lângă el, doi oameni stăteau pe podea, aplecaţi peste un ştergar alb, de parcă jucau cărţi. Alfanhuí a rămas lângă uşă un timp, privindu-i. Oamenii păreau să numere bani şi vorbeau încetişor. Băiatul a înaintat pe culoarul îngust şi s-a oprit lângă ei. Erau negricioşi şi nebărbieriţi. Unul purta o bască ponosită, iar celălalt o pălărie neagră, cu calota din fetru moale, conică şi ascuţită. Aveau câţiva galbeni pe ştergar, unii în mâini, iar pe alţii îi scoteau din buzunare. Îi aruncau pe ştergar şi unul îi număra: „O sută douăzeci şi trei, o sută douăzeci şi patru…” Când Alfanhuí a ajuns lângă ei, cel cu pălărie i-a zis aproape fără să ridice capul:

— Pleacă de-aici; nu trebuie să ne vezi.

Şi a continuat să numere.

— Cine sunteţi? a întrebat Alfanhuí.

— Pleacă de-aici; nu trebuie să ne vezi.

— Vă simt prieten.

— Dacă eşti prieten, pleacă; nu trebuie să ne vadă nimeni, pentru că suntem hoţi. Nici măcar prietenii nu trebuie să-i vadă pe hoţi în vizuina lor.

— Povestiţi-mi ce faceţi; n-am să spun nimănui.

— Suntem hoţi de grâu; numărăm galbeni; numărăm mereu; de ani de zile nu mai furăm; de ani de zile nu mai ieşim de-aici; asta ne e vizuina.

— Dacă sunteţi hoţi de grâu, de ce număraţi galbeni?

— Grâul se schimbă pe aur şi aurul pe grâu.

— Şi de ce staţi aici?

— Ne place mult locul, din pricina paielor, că-s ca aurul şi grâul; ziua ne oprim din numărat şi dormim în paie.

— Şi de ce nu mai furaţi?

— Avem destul: furam când eram tineri, dar acum nu mai vrem şi, noapte de noapte, numărăm bani.

— Cum vă cheamă?

— Eu sunt Bădăranul şi-s căpetenia; ei e Faulo şi-i mut, dar aude de departe şi vede în beznă, ca bufniţa. Mai ştie şi să scoată fluierături duble, şi le pune să dea colţul, ca să se audă din cealaltă stradă.

— Şi câţi galbeni aveţi?

— Sunt fără soţ şi ăl de prisos e-al meu, că io-s căpetenia. De-asta Faulo mă pizmuieşte, dar îmi dă ascultare. Bădăranul i-a făcut loc lui Alfanhuí pe mantaua neagră pe care şedea şi a zis:

— Stai aici.

Alfanhuí s-a aşezat şi l-a privit pe Faulo, care avea ochi vioi şi mititei, de păreau că fluieră. Şi-i juca neastâmpărat dintr-o parte într-alta. Căpetenia avea faţa lungă şi suptă cu o expresie gravă. Privea furiş şi arunca din când în când ocheade piezişe, parcă atent la ceva nevăzut.

Un liliac s-a lovit de-o bârnă şi a picat pe ştergar. Nespus de iute, Faulo a băgat mâna sub el şi a apucat un galben. Bădăranul i-a spus:

— Dă galbenul înapoi. Faulo l-a scos din buzunar şi i l-a dat. Bădăranul s-a întors spre Alfanhuí: În fiecare noapte mi-l fură, dar eu îmi dau de fiecare dată seama. Apoi mi-l dă înapoi şi râde.

Cei doi hoţi au continuat multă vreme să numere galbeni în tăcere; nu se auzeau decât numerele şoptite şi foşgăiala liliecilor, ce coborau adesea până la felinar.

Apoi a venit vremea şoarecilor. Alfanhuí a văzut că un şoricel s-a apropiat de lumină şi a stat locului, să-i privească mirat pe Bădăran şi pe Faulo. Apoi, unul câte unul, au venit lângă ei alţii şi s-au oprit, în spatele primului, care era ca un rege, căci niciunul n-avea statura lui. Bădăranul a zis:

— Sunt neîncrezători, din pricina venirii tale Alfanhuí s-a depărtat, iar şoarecii s-au mai apropiat puţin, chiar până la picioarele Bădăranului. Apoi regele i s-a urcat pe genunchi, iar căpetenia a scos nişte boabe de grâu din tivurile pantalonilor şi i le-a dat să le mănânce din palmă. Când regele a terminat, Bădăranul a mai aruncat nişte boabe de grâu pe podea, pentru ceilalţi şoareci, care s-au pus foarte liniştiţi pe ronţăit. Faulo făcea la fel cu micuţa ceată a şoarecilor ce se îndreptaseră spre el. Erau în total vreo treizeci. Când au terminat de mâncat, s-au risipit prin hambar, întorcându-se la găurile lor. Cei doi hoţi s-au pus iar pe numărat, şi Alfanhuí îi privea în tăcere. În sfârşit, s-a ridicat şi le-a spus:

— Prieteni, mă duc.

Bădăranul l-a privit de sus în jos şi a zâmbit:

— Eşti prieten cu hoţii? Şi hoţii simt prieteni cu tine. Cum te cheamă?

— Alfanhuí.

— Adio, Alfanhuí.

— Adio. Şi s-a întors cu spatele, îndreptându-se spre uşiţă.

Când să deschidă, l-a auzit pe Bădăran strigându-l din nou:

— Aşteaptă. Vino-ncoace.

Alfanhuí s-a întors la ei, iar căpetenia i-a dat un galben:

— Ia-l; aşa rămân cu soţ.

Alfanhuí a luat galbenul şi a mulţumit. Apoi s-a dus la uşă şi a ieşit din hambar. Luna intra rin lucarnă şi strălucea pe scaunul din lemn de cireş, pe cireşe şi pe frunzuliţele lor. Alfanhuí a coborât scara în spirală şi l-a căutat pe meşter, ca să cineze. Clopotul a bătut ora zece noaptea.

X. Despre lucrurile din grădina soarelui şi cum a coborât Alfanhuí în fântână, unde a aflat multe noutăţi

În grădina soarelui chiar lângă uluci, creştea un migdal, ale cărui crengi se aplecau în stradă. Verile, în scoarţa migdalului se instala un greier, care cânta cât dura siesta. Văzduhul se turtea peste cântecul lui şi nimeni nu se mai putea mişca până când greierele nu tăcea, atât de grele deveneau lucrurile. Era greierul arşiţelor de plumb, când se otrăvesc pepenii verzi.

În grădina soarelui mai era şi o roată de moară, intrată în pământ într-o rână. În jurul ei, ca şi în gaura din mijlocul său, creştea cea mai zdravănă iarbă. Pentru că se încingea la soare, le plăcea şopârliţelor. Pe piatră, meşterul îşi ascuţea cuţitele şi uneltele, pentru că era nespus de netedă.

Mai era şi un parmalâc vechi, proptit în zidul foişorului, de ale cărui fiare erau prinse multe cuiburi de viespi. La baza faţadei stătea un şir de ghivece cu muşcate şi garofiţe, pe care meşterul le îngrijea şi uda. În zidul zugrăvit, care bătea în galben, erau înfipte multe crampoane ruginite. De unele atârna câte o cârpă ori o cheie nefolosită, sau o cuşcă de răchită, pentru momeli, dar goală. Vitrina era pătrată şi, în loc de geam, avea o reţea metalică şi o streaşină, ca să nu intreploaia, vopsită în acelaşi verde pal ca şi ulucile şi persienele, cu scândurile arcuite de vreme.

Dar în grădina soarelui cel mai important era puţul. Avea un ghizd din piatră verde şi un arc din fier forjat pentru scripete. Acesta era din lemn şi cânta ca rândunica. Găleata era şi ea din lemn, întărită cu cercuri de fier, ca butoaiele, şi foarte grea. Puţul era tare adânc şi avea apa nespus de limpede. La jumătatea lui se zărea o arcadă

neagră, din care se deschidea o galerie. Alfanhuí murea de curiozitate să ştie ce-i acolo şi, într-o zi, s-a descălţat şi a coborât în puţ. A intrat cu picioarele în găleată şi a coborât, dând puţin câte puţin drumul la frânghie, până a ajuns în dreptul galeriei. A pus un picior în prag şi a văzut că apa îi ajungea la jumătatea gambei, căci galeria era mai puţin adâncă decât puţul. Apoi a dat drumul frânghiei şi a aprins lampa luată cu el. A înaintat prin beznă. Simţea sub picioare, pe sub apă, muşchiul lunecos de pe fundul apei şi pietricelele. Pe pereţii cu muşchi reavăn şiroia apa şi alergau nişte vietăţi ca stelele de mare, foarte turtite şi mari cât mâna. O picătură de apă a căzut în opaiţ, iar Alfanhuí a rămas pe întuneric. În fundul galeriei a putut zări o crăpătură subţirică şi o lumină verzuie şi neclară. A mers înainte, iar apa s-a făcut tot mai mică, până când a călcat pe uscat. A ajuns, în sfârşit la crăpătură. Abia de putea trece prin ea. A pătruns într-un soi de peşteră în formă de clopot, ai cărei pereţi erau căptuşiţi cu rădăcini groase. Şi-a dat seama că se afla sub castan. Peştera nu era prea mare şi în mijlocul ei era ceva ca un lăcuşor cu apă bătând în verde; din tavan cobora, cufundându-se în ea, o coloană de rădăcinuţe lunguieţe şi foarte subţiri, ca firele de păr. În jurul băltoacei, o plajă cu nisip, foarte îngustă, urca în pantă până la perete, ajungând la rădăcinile groase ce întăreau pământul şi se închideau sus în arc, ca o cupolă. Alfanhuí nu pricepea de unde venea în peşteră lumina verzuie. În cele din urmă, a zărit un păianjen[3] cât farfuria, cu picioarele puternice şi trupul luminos ca un felinar, care dormita pe nisip. Păianjenul era probabil orb, pentru că avea picioarele dispuse egal în jurul corpului, de nu puteai spune care erau de dinainte şi care de dinapoi, şi nici nu i se zăreau niciun soi de ochi sau antene. Era la fel peste tot, iar din trupul lui, ca o bilă

3 în limba spaniolă, *araña* înseamnă atât „păianjen”, cât şi „lampadar” (*n. tr.).*

turtită, ieşea lumina verde.

Alfanhuí a văzut că firele ce coborau din tavan erau de două feluri. Pe unele urca apa verde din băltoacă, iar pe altele cobora lumina. Dar n-a putut vedea mai mult, căci păianjenul s-a trezit şi a pornit pe plaja circulară, învârtindu-se în jurul său, până când a ajuns la piciorul lui Alfanhuí şi l-a înţepat. Dar şi-a pierdut din lumină şi s-a cufundat în apă ca racul. Alfanhuí a priceput că păianjenul sugea lumina din firicelele care coborau din tavan. Dar înţepătura îl durea şi a plecat A mers prin galerie până la puţ şi a suit la fel cum coborâse. Apoi s-a dus să-l caute pe meşter, ca să-i istorisească totul şi să-i arate înţepătura. Piciorul îi devenise fosforescent şi, prin carnea verzuie, i se zăreau oasele. După câteva zile şi-a pierdut, însă, lumina, s-a întunecat şi s-a vindecat.

Dar meşterul şi Alfanhuí s-au gândit că puteau profita de descoperire.

XI. Despre povestea scaunului din lemn de dres pe care o spune îmbălsămătorul şi despre prima ispravă făcută cu castanul

Alfanhuí şi meşterul au stat multe nopţi la taclale. Meşterul i-a povestit cum mâncase odată una dintre cireşele care împodobeau scaunul. Mirosea a nuci, a jar stins şi a lumânări de spermanţet, la fel ca odăile şi lehamitea din casă. În noaptea când mâncase fructul, meşterul văzuse în vis toată povestea cireşului. Îl plantase în grădină vechiul stăpân al casei, un ebenist. După un timp, el se însurase cu o femeie tânără şi foarte frumoasă, şi tăiase cireşul, ca să-i facă un scaun. Femeia stătea pe el în fiecare seară şi cosea, ţinând lucrul în poală. Dar, pentru că fusese tăiat în plină tinereţe, făcut scaun şi închis în odaie, cireşul se îmbolnăvise de lingoare. El ura patru lucruri din casă, care-i stăteau mereu în ochi: pătura de mătase vineţie, cu mulţi ciucuri, care acoperea patul matrimonial; cutia de lucru, împletită din răchită şi panglici; perna arăbească cu patru canafuri în colţuri şi, mai ales, calendarul din carton cu reliefuri, împodobit cu un nor de culoare roz-Valladolid, în centrul căruia era un desen cu lebede şi grădini, ca ultimul număr din jocul gâştei[4], şi jos o inscripţie:

VĂDUVA RUPÉREZ

Fabrică de biscuiţi fini
Firmă înfiinţată în 1911 Două Surori (Sevilla)

4 „Jocul gâştei” e unul de masă, în cadrul căruia trebuie să se înainteze, cu ajutorul unei fise şi dând cu zarul, de-a lungul unei spirale din 63 de căsuţe, ilustrate cu figura câte unei gâşte la fiecare nouă dintre ele *(n. tr.).*

Scaunul de cireş se îmbolnăvise de lingoare, căci îşi amintea de vremurile bune când înflorea în grădină. Şi s-a hotărât să se răzbune pe ebenist. Treptat a molipsit-o de boala lui pe femeia care stătea pe el, ca să cârpească. Din pricina bolii, femeia n-avea copii, se făcuse ca ceara şi i se stinsese privirea. Până când, într-o zi, a murit de lingoare, ca de leşin. De atunci, scaunul a stat în pod, unde îl suise ebenistul, ca să piară din ochii lui.

Meşterul visase istoria, după ce mâncase cireaşă. Căci cumpărase casa după moartea ebenistului şi găsise scaunul în pod, ca acum.

Alfanhuí şi-a dat seama că şi meşterul se molipsise de lingoare. Dar boala, pe care unii o numesc „răul dinlăuntru" sau „plictisul galben", nu-i mortală la bărbaţi, aşa cum e la femei, nici măcar nu-i îmbolnăveşte; ci mai curând îi întăreşte şi, în loc să-i facă de ceară, îi căleşte şi, pentru trupul lor, e ca alcoolul pentru soiurile de lemn preţios. Asta desluşea Alfanhuí pe chipul meşterului. Pe chipul şi mâinile ca cioplite din lemn de nuc, asemenea celor ale Sfântului Ieronim, de pe un zid de piatră, în privirea lui senină, în vocea lui gravă şi sentenţioasă, în mersul lui ţeapăn, deşi domol şi slăbit.

În nopţile care au urmat, Alfanhuí şi meşterul au cercetat puţul şi castanul. Meşterul nu putea coborî, iar Alfanhuí îi spunea cum stăteau lucrurile. Au descoperit că rădăcinuţele ce atârnau din tavan erau vene care mergeau de la o frunză la alta, suind apa verde, ca să-i dea culoare. Cele care coborau erau venele de întoarcere, care sorbeau lumina soarelui prin foiţe verzi şi o duceau jos, în lăcuşor. Astfel, fiece frunză avea două firicele. Dacă Alfanhuí scotea din apă o venă ce urca, frunza ei îşi pierdea iute culoarea şi se albea. Păianjenul era un parazit al castanului şi sugea lumina ferestruicilor ce coborau, cu gura de pe burtă, rotundă şi înconjurată de gene. Se punea sub perii rădăcinilor, cu gura în sus şi prins cu picioarele de ele, şi

sorbea lumina fiecăreia dintre ele acolo, sub apă. Lucru uşor de văzut, căci, ori de câte ori păianjenul se cufunda, tot fundul apei se lumina. Rădăcinile groase care formau pereţii peşterii erau ale castanului, bine înfipt cu ajutorul lor şi trăgându-şi puterile prin ele.

Meşterul a pregătit culori vegetale lichide, din petale de flori sau sucuri de fructe, astfel încât să fie fine şi nevătămătoare, să n-aibă forţă de germinare, dar nici să nu fie sterile sau contrare principiilor vieţii. Apoi l-a trimis pe Alfanhuí să prindă păianjenul cu plasa şi să-l lege de pereţii peşterii. După ce a făcut asta, Alfanhuí a aşezat cam la jumătatea înălţimii pereţilor mai multe sârme, ca pentru întinsul rufelor. Şi a scos din pletele de rădăcini pe toate cele ce urcau şi le-a întins pe sârme, astfel încât să nu ajungă la apă. Le-a împărţit în şase mănunchiuri egale, pentru cele şase culori pregătite de Meşter.

În acea noapte, au lăsat castanul liniştit şi, a doua zi de dimineaţă, toate frunzele i se albiseră şi ofiliseră. Tare s-au mai bucurat meşterul şi Alfanhuí, şi au vrut să înceapă experimentul.

În peşteră, Alfanhuí a pregătit un soi de platformă sau pod iscă, cam ca o consolă lată, la jumătatea înălţimii peretelui, jur-împrejurul lui. A coborât pe rând cele şase ciubere de lemn şi le-a pus pe consolă, aşa cum îi spusese meşterul. Apoi a înfipt în fiecare ciubăr vârfurile mănunchiurilor de rădăcini. Apoi a dus în peşteră şi cele şase găleţi cu lichide colorate şi a vărsat câte una în fiecare ciubăr.

Alfanhuí s-a întors apoi spre meşter şi amândoi s-au aşezat în grădină, privind la castan. După câtăva vreme, au văzut cum unele frunze se colorau în portocaliu, iar altele mai rămâneau albe. Au înţeles că sucul de portocală era cea mai fluidă vopsea şi de aceea îşi făcea primul apariţia. Mai târziu, a suit în frunze lichidul violet. Aveau de-acum două culori. Au urcat pe rând albastrul, roşul, galbenul şi

negrul. După două ore, toate frunzele erau vopsite, iar castanul părea un minunat arlechin vegetal. Alfanhuí şi meşterul au petrecut în acea zi şi au împodobit casa cu ramuri şi ghirlande în culori.

XII. Despre alte isprăvi făcute cu castanul

După câteva zile, Alfanhuí a coborât din nou în peşteră şi a găsit păianjenul aproape fără viaţă, muribund, căci era legat şi nu se putea hrăni. Prin vinişoare îi coborau lumini de şase culori, care şiroiau în baltă şi făceau unde multicolore pe faţa verde a apei, care se întunecase la culoare. Alfanhuí a lăsat păianjenul să se cufunde în apă şi să-şi revină bând din vinişoare. Păianjenul s-a hrănit cu alte culori decât verdele, a prins lumini amestecate şi a revenit la viaţă. Apoi Alfanhuí a regrupat firele ce coborau în mănunchiuri, pe culori, şi a pus cinci în ciubere. Fiecare culoare la locul ei. Portocaliul, care se obţinea cel mai lesne, l-a dat de hrană păianjenului.

Lumina lucra fără răgaz, lichidele urcau la frunze şi coborau din nou încărcate de lumină, iar ciuberele se goleau, cu excepţia celui cu suc de portocale, care mergea spre lăcuşor, unde îl bea păianjenul. Pe timpul nopţii, lichidele se întunecau din nou şi erau foarte sensibile la schimbările de lumină. Când cerul era înnorat, culorile se făceau tulburi şi lăptoase. La capătul zilei, ciuberele străluceau de umpleau peştera cu lumini colorate, ca la circ. Portocaliu; se înnoia din când în când, iar păianjenul mirosea a flori de portocal şi înmiresma toată peştera.

În lunile care au urmat, Alfanhuí şi meşterul au perfecţionat industria castanului; de cum se opreau din lucru, începeau să înveţe, să născocească şi să pună în practică lucruri noi. Meşterul a pregătit noi lichide colorate, numărul ciuberelor din peşteră a crescut de s-a umplut podişca, iar castanul a ajuns să aibă treizeci de culori distincte, de toate tonurile şi nuanţele. Au avut grijă şi să distribuie culorile cu gust, astfel încât culoarea nici unei frunze să nu se repete în două din cele şapte sectoare. Au trebuit mari strădanii ca să recunoască cele

şapte fire urcătoare şi cele şapte fire coborâtoare ale fiecărei frunze, căci erau mai bine de şapte mii. Păianjenul a fost hrănit pe rând cu toate culorile şi la fiecare masă lua nu numai o culoare, ci şi o formă diferită. Labele i se lungeau, se întăreau ori se acopereau cu păr, trupul îi redevenea uneori oval sau cilindric ca o brânză, ori i se zbârcea pielea. În fine, lua cele mai diferite forme, după cursul şi secretul fiecărei culori. Alfanhuí şi meşterul şi-au notat în registrul lor pentru experienţe toate formele păianjenului şi culoarea care le corespundea.

Au obţinut şi apă de lumini. Alfanhuí cobora în peşteră, despărţea un fir, trecea cu degetele peste el de sus în jos, apăsându-l de parcă l-ar fi muls, şi băga vârful rădăcinuţei într-un flaconaş. Şi tot aşa de patru sau cinci ori, până când îl umplea. Ducea flaconaşul sus şi meşterul îl sigila în vid, pentru ca aerul să nu înghită lumina Aşa au adunat pe o consolă peste treizeci de flaconaşe luminoase, de diferite culori, vizibile în întuneric. Altă dată, li s-a năzărit să altoiască gălbenuşuri de ou pe coaja rămurelelor. Gălbenuşul e un boţ de carne din care picură lacrimi, dând naştere unui ou întreg. Iar la vremea castanelor, mai multe fructe aveau miezul dintr-un ou galben, deşi pe dinafară păreau aidoma celor cu miez de castane. Ţineau mult timp acei ochi în apă de var, până se pietrificau şi-i puneau animalelor împăiate, căci erau vioi şi expresivi, nu ca cei din cristal. Dacă nu-i pietrificau, se stafideau ca fructele şi nici nu putrezeau, nici nu miroseau urât.

Le-a venit şi ideea să altoiască pene albe pe peţiolurile frunzelor. Trebuia ca penele să fie recoltate înainte de a se dezvolta, când încă mai aveau lichid pe ţevişoare, căci, dacă se uscau, nu mai primeau sucul plantei. Alfanhuí şi meşterul obţineau astfel pene de toate culorile, ca să le înlocuiască pe cele ce se stricau când lucrau. Lui Alfanhuí i-a venit chiar ideea să alcătuiască din pene o pasăre închipuită, tocmind-o, ca pe un mozaic, pe pânză şi sârmă.

Noaptea, băiatul vorbea cu meşterul despre toate cele şi petreceau multe ore plăcute lângă vatră. Amândoi au făcut mai multe păsări decorative, în culori neobişnuite; dar clienţii s-au indignat şi n-au vrut să le cumpere.

XIII. Despre cum a ajuns Alfanhuí calfă de îmbălsămător şi experimentul minunat povestit în continuare

Într-o zi, meşterul l-a chemat pe Alfanhuí, să-l avanseze calfă. Atunci i-a povestit ultimele lui taine. La rândul lui, Alfanhuí a povestit cum făcuse rost de sânge de asfinţit, când încă mai stătea acasă. Meşterul a dat mâna cu ei şi i-a dăruit o şopârlă din bronz verde.

După o vreme, au inventat o nouă încercare. Au extras principii de viaţă din ovarele unor păsări şi le-au altoit pe castan. Au pus principii de la păsări de diferite specii şi au aşteptat să vină din nou vremea castanelor.

Când, în cele din urmă, a sosit, Alfanhuí şi meşterul au aşteptat bucuroşi surpriza. Au strâns castane şi s-au pus să le deschidă una câte una, neştiind care erau altoite, căci pe afară erau toate la fel. Desfăceau castanele şi le aruncau într-o desagă. În sfârşit, au dat de un fruct altoit. Alfanhuí l-a deschis cu grijă şi a aflat un miez moale şi verde. Avea coaja ca de pânză, precum cochiliile scoicilor-răţuşcă, iar în el se simţea ceva ca o batistă mototolită. Meşterul a crezut că oul trebuia clocit, pentru ca animalul să prindă viaţă, şi l-au pus la soare, pe roata morii. Au găsit mai bine de douăzeci de fructe altoite, de diferite culori, şi au făcut la fel cu toate.

După un timp, ouăle au început să mişte ca oamenii într-un sac. Alfanhuí şi meşterul au hotărât să le deschidă. Au dat de-o parte pelicula de pe primul şi a apărut ceva colorat, ca un pumn de frunze ofilite şi mototolite. Au văzut cum se dezdoia şi se deschidea ca o batistă şi imediat li s-a ivit în faţa ochilor o pasăre ciudată. Avea toate formele trupului plane ca hârtia, iar penele îi erau din foi. În loc de două, avea când aripi, dispuse inegal. Avea trei picioruşe şi două capete, turtite şi ele ca toate celelalte. Alfanhuí şi

meşterul au priceput că pasărea se născuse cu simetrie vegetală şi n-avea, deci, un număr ori o ordine fixă pentru fiece parte a trupului, la fel cum nici copacii nu au nici număr, nici ordine fixă pentru ramuri. Dar şi-au dat seama că se născuse dintr-un embrion de piciorong, pentru că forme le izolate le reproduceau pe ale acestuia, chiar dacă fără volum, de parcă erau desenate pe hârtie. Avea culori foarte vii şi piuia nespus de încet, ca atunci când fluieri printre dinţi. Meşterul a luat pasărea şi a aruncat-o în văzduh. Ea şi-a desfăcut cele cinci aripi şi a început să zboare smucit prin vânt, ca o cârpă în culori ţipătoare, plutind legănat la întâmplare, ca o frunză uscată, ducându-se şi întorcându-se prin aer, ca un fluture.

Cerul grădinii s-a umplut de păsările multicolore mai mici şi mai mari, care zburau pentru întâia oară, fără să se depărteze. Părea că-n văzduh se aruncau costumele de carnaval ale unei petreceri păsăreşti, ori că din balcoane se lansau manifeste.

Stolul imponderabil şi minunat se mişca alandala pe cer, într-o harababură armonioasă. Nicicând nu se mai văzuse unul atât de hăbăuc şi vesel, atât de vioi şi felurit.

Alfanhuí şi meşterul au recunoscut în fiece pasăre vegetală specia din care descindea, le-au privit extaziaţi zborul ciudat prin grădină şi le-au ascultat piuitul tăcut şi diferit, ca fâşâitul pieilor sau ascuţitul cuţitelor.

Ceva mai târziu, toate ca una, păsările s-au aşezat în castanul unde se născuseră şi care era locul lor natal. După o vreme, păsările vegetale s-au obişnuit să zboare peste câmp; dar veneau în fiecare noapte să doarmă în frunzişul castanului. Pe Alfanhuí şi pe meşter îi entuziasma multicolorul şi variatul lor stol vegetal şi nu uitau să le numere seară de seară, când veneau să se culce în castan. Într-o zi au văzut că lipsea o pasăre şi, pentru că ajunseseră să ţină la ea, s-au întristat foarte tare.

Dar pasărea fusese omorâtă de un vânător şi în toată

Guadalajara se întinsese sămânţa de scandal şi spaimă.

XIV. Despre trista păţanie dintr-o noapte

La miezul nopţii, Alfanhuí şi meşterul au fost treziţi de zarva unor oameni furioşi, care urcau grămadă pe uliţă-n sus. Pe măsură ce se apropia, hărmălaia creştea ca furtuna. Alfanhuí s-a apropiat de vizor şi a zărit în noapte o ceată de bărbaţi cu bâte, flinte şi torţe, care strigau:

— Vrăjitorul, vrăjitorul…!

Şi scandau vorbe urâte, fără sir. Bărbaţii au ajuns la poartă şi au început să bată în ea, strigând şi înjurând tot mai tare.

În cămaşă de noapte şi cu lampa în mână, meşterul s-a dus la intrare, a deschis uşa, s-a oprit în prag şi a spus senin:

— Ce doriţi?

Bărbaţii nu i-au răspuns, au strigat şi înjurat şi mai tare şi l-au trântit la pământ, trecând peste el şi călcându-l brutal în picioare. Au invadat casa şi au spart totul cu bâtele sau chiulasele flintelor. Alfanhuí a privit trist, stând liniştit la perete, iar bărbaţii au trecut pe lângă el fără să-i dea vreo atenţie. După ce au făcut totul praf, au ieşit iar în stradă şi părea că se depărtau.

Băiatul s-a apropiat de meşter, care zăcea pe podea, sângerând şi îndurerat. I-a adus apă şi i-a spălat rănile cu o cârpă. Meşterul şi-a mai venit în fire. Dar peste câteva clipe au observat că, din patru părţi odată, toată casa ardea. Bărbaţii aruncaseră torţele în casă, iar pe uşile odăilor ieşeau fum şi vâlvătăi strălucitoare, care creşteau şi înghiţeau mobilele şi duşumeaua din lemn.

Alfanhuí şi meşterul au hotărât să fugă. S-au îmbrăcat în graba mare; dar şi-au dat seama că nu mai puteau ieşi pe uşă. Alfanhuí a luat galbenul pe care i-l dăduseră hoţii, pe care-l ţinea ascuns lângă şarpele de argint şi şopârla dăruită de meşter. A spart apoi cutia de cristal, i-a scos

şarpelui cele trei inele şi i-a zis:

— Fugi!

Şarpele s-a deşteptat din somnul letargic şi a sărit peste flăcări. Apoi s-a încolăcit pe încheietura mâinii lui Alfanhuí, ca o brăţară. Băiatul a luat şopârla de bronz şi a fugit cu ea la meşter, care l-a prins de mână şi l-a dus la fereastra din spatele casei, ce dădea în câmp deschis.

Au ieşit pe fereastră şi au luat-o la goană peste câmp; au trecut de un pârâu şi au urcat pe o colină, în plină beznă. Lumina incendiului le venea din spate şi le lucea roşie pe umeri. Înainte de a trece dealul, s-au oprit şi s-au întors cu faţa spre casă, ca s-o privească pentru ultima oară. Vâlvătăi nespus de înalte, de toate culorile, se înălţau strălucind până foarte departe. Flăcările cuprinseseră coroana castanului şi se auzea cum sfârâiau păsările vegetale, scoţând scântei, ca arbuştii verzi. Din casă se auzea zgomot de explozii, de oale de lut şi vase de sticlă sparte. Focul a cuprins podul şi paiele, s-a înălţat o vâlvătaie imensă, roş-galbenă, şi se auzeau chiţcăielile şoarecilor arşi. Alfanhuí şi-a amintit de cei doi hoţi şi a privit jur-împrejur. Le-a văzut umbrele fugind cu spatele la foc pe celălalt deal, mai înalt şi despădurit, spre drumul dinspre pământurile nedesţelenite de la Molina.

Alfanhuí şi meşterul au privit îndelung şi în tăcere incendiul. Deodată, casa s-a prăbuşit cu mare zgomot, ridicând o coloană neagră de funingine şi ţăndări, care au întunecat flăcările. Vâlvătăile s-au mai liniştit, zgomotele au slăbit şi a rămas ca un câmp cu ruguri răspândite pe tot maidanul cu moloz, unde mai înainte se înălţa casa.

Alfanhuí şi meşterul au întors spatele focului, au trecut dealul şi, după ce au aruncat o ultimă privire casei, s-au afundat în beznă.

XV. Despre moartea îmbălsămătorului pe câmpia Guadalajarei

Pe câmpia Guadalajarei îngălbenesc păduceii. Florile lor răsar ici şi colo printre tufele de cimbru de cultură, care au dat sămânţă. Verdele fraged se pierde între pământul negru şi arbuştii aspri. Pe câmpia Guadalajarei se trezesc dis-de-dimineaţă micile ciocârlii închise la culoare, cu pieptul pestriţ şi ciocul plăpând. Drumurile trec prin câmpiile de pe podişurile înalte şi calcaroase, tăiate în taluz acolo unde coboară în vale. O dată pe an se văd, în depărtare, tricornurile jandarmilor ce călăresc pe acolo. Dar sunt drumuri pentru vulpi şi lotri, iar jandarmii sunt la cazinoul din oraş, joacă domino cu un neguţător de coloniale, care-şi ţine degetele mari în cheutoarea de la vestă. Hoţii dorm în catacombele castelelor care încoronează munţii abrupţi, iar bătrânici cernite, surori cu lanţurile cu cârlig de la ceaune şi tigăi, horesc prin păşunile verzi. Bătrânicile au oase de sârmă şi-s moarte după bărbaţi şi după plopi. Se îneacă în vadurile râului Henares şi plutesc pe apa care le poartă ca pe nişte cârpe negre. Uneori se agaţă de răchitele sau tufele de boz care cresc pe lângă stăvilarele de sub poduri şi încurcă cârligele pescarilor. Bătrânicile din Guadalajara merg mereu împreună şi, când una se îneacă, fug şi nu spun la nimeni.

Pescarii din Guadalajara sunt mereu singuri şi-şi iau gustarea sub ulmi. Râul Henares e pământiu, coboară peste ogoare negre şi vine din munţi negri. E făcut din resturile norilor uitaţi pe coclaurile prăpăstioase ale munţilor. Pe creste, zăpada stă ca aluniţele, căci pământul e foarte negru şi zăpada nu ajunge niciodată să acopere totul. Şi ce mai umbră lasă muntele pe întreaga câmpie a Guadalajarei! Pare că lumina soarelui nici n-ajunge.

Alfanhuí şi meşterul mergeau de trei zile. Grâul încolţea pe ogoarele cultivate, iar meşterul părea tot mai lipit de bulgării de pământ. S-a întins lângă vizuina unui iepure. S-a aşezat bine, cu faţa în sus şi capul sprijinit de un snop de grâu:

— Mor, Alfanhuí!

Meşterul vorbea foarte rar. Lui Alfanhuí i-au tremurat buzele şi pleoapele. A simţit o ploaie în cap şi a îngenuncheat lângă el. Nu putea vorbi.

— Mor, Alfanhuí!

Băiatul a simţit că lacrimile şi un firicel de plâns şi de glas încercau să-şi facă loc să iasă.

— Mor, Alfanhuí!

Băiatul a izbucnit în plâns întâia oară în viaţă, de parcă ar fi explodat:

— Nu muri, meştere; nu muri! Nu muri, meştere! Ridică-te, ridică-te de jos!

Şi l-a luat în braţe, ca să-l ridice, dar n-a putut, căci meşterul îşi pierduse toate puterile.

— Ridică-te, ridică-te!

Şi, văzând că nu putea să-l salte, i s-a stins vocea din nou şi şi-a ascuns faţa, ca să plângă.

— Alfanhuí, fiule, mă duc în împărăţia albă.

Meşterul a tăcut iar şi nu s-a mai auzit decât plânsul deznădăjduit al lui Alfanhuí. Mă duc în împărăţia albă, unde se adună culorile tuturor lucrurilor, Alfanhuí.

— Nu te duce, meştere.

— Uite, îţi las tot ce am; dacă te mai întorci acolo, vatra casei şi puţinul care a rămas sunt ale tale.

— Meştere, meştere! N-ai de gând să te ridici? Stai aici, stai jos! Nu mă lăsa singur. N-am văzut niciodată cum se moare.

— Fii cuminte, Alfanhuí, fiule; întoarce-te la mama ta.

— Nu! Pe tine te iubesc. Şi vreau să trăieşti, meştere.

— Mor, Alfanhuí! Nu mai vorbesc; mă duc în împărăţia

unde toate culorile se fac una.

De data aceasta, meşterul a rămas ţeapăn şi privirea a dat să i se stângă. Alfanhuí şi-a pus obrazul pe chipul lui şi a plâns. După o lungă vreme, i-a simţit pe gât mângâierea mâinii crispate, care se închidea încetişor. Pumnul s-a închis cu mare putere, strângând o şuviţă din pletele lui Alfanhuí. Meşterul n-a mai respirat şi nici Alfanhuí n-a mai plâns. Şi-a ridicat buimac obrazul şi, scoţându-şi părul din mâna meşterului, câteva fire i-au rămas între degetele noduroase şi vinete ale mortului.

Alfanhuí şi-a acoperit meşterul cu puţin pământ şi, smulgând fire verzi de grâu, cu rădăcini cu tot, l-a acoperit pe de-a-ntregul. Apoi a luat-o zăpăcit peste câmp. După vreo zece paşi, a trezit un iepure şi l-a privit fugind, până a dispărut. Toată ziua a hăimănălit Alfanhuí pe-acolo. La asfinţit, a ajuns într-un stejăriş, şi-a făcut un culcuş în frunzele uscate şi a adormit.

Luna s-a arătat, strălucind frumoasă peste stejari. Şarpele de argint s-a întins molcom şi s-a desprins de pe încheietura mâinii lui Alfanhuí, să facă plajă la lună. Băiatul avea într-un buzunar şopârla de bronz, iar în celălalt galbenul. A adormit, acoperit cu frunze uscate şi cu luna în frunte, ferit de frigul nopţii, pe câmpia Guadalajarei.

XVI. Despre cum s-a întors Alfanhuí la casa mamei, care tocmai curăţa linte

Trenul din zori! S-a cutremurat întreg pământul sub stejari. A trecut maşina neagră, suflând violent, dând în lături frunzele uscate grămădite pe terasament. Aerul proaspăt al dimineţii a bătut darabana în ferestruici. Trenul a trecut la când metri de Alfanhuí şi cele o sută de chipuri impasibile şi necunoscute din ferestruici i-au traversat ochii somnoroşi. Ultimul vagon a lăsat în urmă un vârtej de praf şi frunze uscate. S-a trezit înspăimântat, în răpăitul lung şi grăbit care lăsase văzduhul tremurând, de gol ce era. Tăcerea ruptă în două de trecerea zgomotoasă a trenului; singurătatea stejărişului roşiatic, străbătută de o sută de chipuri de vis.

Alfanhuí s-a pipăit şi era călduţ, parcă abia ieşit dintr-o baie de lacrimi curate şi limpezi. A căutat şarpele, galbenul şi şopârla de bronz, şi totul i-a revenit în minte. Şarpele i se încolăcise din nou pe încheietura mâinii.

Băiatul a mers pe terasament spre sud. La căderea nopţii, a ajuns pe o câmpie lungă, bătută de lună. Câmpia era o oglindă neagră, albă şi verde. Halouri de zăpadă hoinăreau pe faţa pământului.

În a treia noapte, Alfanhuí a ajuns acasă. Casa dormea respirând în tăcere, printre eucalipţii negri, lângă iazul morii. Pânze de păianjen şi carii se adăpostiseră sub streşini, iar pe marginea vetrei dănţuia spiriduşul saltimbanc al jarului.

Alfanhuí s-a strecurat pe fereastră şi a aprins un opaiţ. Şi-a găsit micuţa clepsidră pe măsuţa din odaie. Nisipul fin şi albastru dormea în conul inferior, ca nisipul de pe făgaşul unui râu secat. Alfanhuí a întors clepsidra, iar nisipul s-a deşteptat la viaţă şi a început să se prefire uşor. Alfanhuí a văzut cum luneca iar nisipul fin şi albastru şi în

priviri i-au revenit luminiţele de odinioară. Apoi s-a băgat în pat şi a stins lumina.

Imediat după, a auzit un zgomot din altă încăpere. S-a ridicat din pat şi a văzut o uşă luminată în fundul coridorului. S-a dus şi şi-a găsit mama curăţând linte. Fără să-i atragă atenţia, Alfanhuí s-a oprit în prag şi stat o vreme s-o privească. Apoi s-a apropiat de masă.

— Fiule! Când ai venit?

— Bună, mamă!

Alfanhuí s-a aşezat lângă ea şi a început să se joace cu beţişoarele, seminţele şi pietricelele pe care mama le alegea de linte. Ţinea cotul pe marmură şi capul sprijinit de mână. În timp ce-şi spunea povestea, făcea desene cu seminţele, apoi iar le strica. În fine, şi-a scris numele cu ele şi a spus:

— Mamă, spune-mi Alfanhuí.

Băiatul lipsise vreme îndelungată de acasă. A recunoscut trosnetul bârnelor din bucătărie, furnicarul dalelor din pardoseală, ciobiturile din marmură, desenul lemnelor, apa ce picura din robinetul de alamă, oalele şi cratiţele deformate şi câte alte mici secrete de bucătărie. Pe un raft se vedeau borcănaşele cu mirodenii, pe ale căror etichete stătea scris:

BOIA, ŞOFRAN, PIPER NEGRU, ANASON,
CHIMION, SCORŢIŞOARĂ, NUCŞOARĂ etc.

Alfanhuí şi-a amintit de mirosul monoton al mâncărurilor mamei. A văzut în oala de lut laptele cu caimac gros şi gălbui. Şi scaunele din lemn de pin, albe de atâta frecat cu cârpa. Pisicile dormitau cu ochii pe jumătate deschişi, torcând pe dalele fierbinţi de lângă foc. Câte o urechelniţă fugea prin tigăile agăţate pe pereţii hotei de peste vatră. Toate zgomotele bucătăriei păreau sfredelituri de carii şi urcau prin tavanul placat cu lemn spre acoperişurile

negre.

Alfanhuí s-a întors în pat şi s-a întristat, de parcă ar fi avut în piept un cuib de ciori. A stat gânditor, cu mâinile sub cap, n-a mai văzut alte desene în beznă şi umbrele i s-au părut grele şi goale, de parcă era legat la ochi cu o cârpă neagră.

Îşi închipuia doar că aude cum cad neauzit în clepsidră grăunţele albastre de nisip ale timpului trecut. Şi doar albastrul îi readucea în priviri nisipul fin de pe plaja lungă şi solitară; o plajă micuţă, într-o singură culoare şi cu un singur drum printre libelule albastre, holde albastre de grâu şi melci albaştri.

XVII. Despre cum a trecut vara în care Alfanhuí a mers cu bărbaţii la secerat

La vremea secerişului, Alfanhuí s-a dus cu bărbaţii la câmp. Călărea pe măgăruş în coada cetei de secerători. Urmau drumul livezilor, străjuit de garduri, peste care se revărsau pomii fructiferi. Alfanhuí era mereu ultimul, tăcut şi gânditor, aşezat pe o grămadă de desagi, cu secerile şi merindele.

La secerat, Alfanhuí lega snopii sau păzea boccelele secerătorilor. Odată, l-au pus să facă un *gazpacho*[5], pentru că cel care-l pregătea de obicei nu venise în acea zi. Alfanhuí a tocat totul într-un blid de lut: tomate, pâine, pepene galben, ardei roşii, ardei verzi, castraveţi, cepe şi altele, pe care le arunca în apa cu ulei. Apoi a întors capul, să vadă cum a ieşit culoarea, ca să mai pună una sau alta, după cum i se părea că ar fi mai bine pentru supă. Când bărbaţii au venit să mănânce, Alfanhuí avea *gazpacho* gata. Îl gătise cu atâta artă şi tuturor le-a plăcut atât de mult, că de atunci îl pregătea doar el. Şi răspunde laudelor tuturor zâmbind uşor şi sfios printre dinţi, peste tristeţe.

Toţi îi spuneau „fă asta” ori „fă aia”, „ia” ori „dă-mi”, iar Alfanhuí o nimerea mereu. Dar nimeni nu îndrăznea să-i zică ceva sau să-l întrebe ceva fără legătură cu secerişul. Mama îl trimitea cu bărbaţii, ca să nu-l vadă tânjind, iar Alfanhuí asculta de tot ce-i spuneau. Seara se întorcea acasă, cina şi se culca, gânditor ca întotdeauna, dar cu privirile năuce, de parcă n-ar fi văzut nimic. Aşa a trecut vremea seceratului şi tot aşa şi a treieratului.

---

5 *Gazpacho* este numele unei supe reci, pe care spaniolii o pregătesc din zarzavaturi crude: tomate, ardei, castraveţi şi ceapă bine mărunţite, condimentate cu sare, usturoi, ulei de măsline şi oţet, şi o îngroaşă cu miez de pâine. Reţeta poate fi completată după gust, aşa cum face şi micul Alfanhuí *(n. tr.).*

Ochii nu păreau să-i strălucească veseli decât când se căţăra pe treierătoare şi mâna caii, pocnind din bici. Uneori, era atât de aţâţat, încât se prăbuşea drept pe miriştea cu spini şi pietricele, de unde se ducea de-a rostogolul, dar imediat se suia la loc, strigând ca nebunul la cai, cu vocea-i de copil, subţiratică şi ascuţită. Părea atât de vesel pe treierătoare, că bărbaţii îl lăsau adeseori să urce acolo şi să gonească oricât avea chef, căci îl vedeau tare ţanţoş şi vioi, întărâtând animalele şi fluturând biciul în văzduh, de parcă nu-i mai ajungea vara, ca să alerge mai ceva ca ziua şi ca vântul, suit pe roata lui de aur, ca un carusel.

A venit şi septembrie, iar grâul a fost dus în silozuri şi hambare. Moara de lângă casa lui Alfanhuí s-a pornit, iar susurul apei se auzea neîncetat. Alfanhuí se aşeza pe podeţ, cu picioarele atârnând în apa iazului de dedesubt, se privea în ea şi petrecea ore în şir uitându-se cum pluteau mormolocii în vârful labelor, în susul şi-n josul ei. Pe apă mai pluteau şi alte gângănii mici, negre ca boabele de smalţ lucios, care lăsau urme în zigzag.

Dar Alfanhuí îşi pusese un văl pe ochi, îşi bontise tăişul privirii şi se uita la toate ca prostul, de parcă nu i-ar fi dat prin minte nicio ispravă.

Uneori, cădea în apă câte o frunză de eucalipt şi, plutind mai departe, împăturită în formă de barcă, dădea ocol paletelor morii. Veneau uneori şi libelule de toate culorile, care zburau rotit pe faţa apei în jurul picioarelor lui Alfanhuí. Pe făgaşul apei, băiatul vedea alge şi pietricele albe şi verzi. Pietricelele se rostogoleau din vreme în vreme, îmbrâncite de curent. Iar algele fâlfâiau, frumos pieptănate, pe fund, ca pletele în vânt. Toate îl chemau pe el şi păreau să vină să-l ademenească şi să-l trezească. Dar Alfanhuí rămânea gânditor şi absent, departe de orice gând neastâmpărat, de casa părintească şi de Guadalajara.

XVIII. Despre cum a risipit ninsoarea aleanul lui Alfanhuí

Odată cu venirea iernii, Alfanhuí obişnuia să stea lângă focul din vatră; se punea pe-un butuc, în dreapta ei, sub hotă. Stătea cu privirile la foc, fără să zică nimic. Chipul focului îl privea. Căci focul avea ochi şi gură. Gura lui cu dinţi din surcele, trosnea, vorbea. Deasupra ochilor focului se înălţa fruntea meşterului. Focul vorbea cu dinţii lui vechi; alcătuia spice şi le golea de boabe. Fiece spic o istorioară, fiece istorioară un surâs. Poveştile se întorceau din foc, la fel cum se vărsa grâul din sac pe piatră. Ecoul poveştilor doarme în vetre. Vântul vrea să le destrame. Focul le trezeşte. Focul deştepta fruntea meşterului în adâncul ochiului lui Alfanhuí. O frunte limpede. Alfanhuí asculta poveştile spuse de atâtea ori; aduna grâul cu mâinile, recunoştea vocea. Şi-şi recunoştea, în grâu, şi vechile surâsuri. Nopţi la rând. Poveştile veneau din foc rotindu-se şi umpleau bucătăria. Acum focul creştea singur, scădea singur, creştea iar singur şi tot singur se stingea. Alfanhuí vedea şi auzea. De cum nu mai vedea, nici nu mai auzea.

Într-o noapte friguroasă, erau cu toţii în pat. Alfanhuí stătea la gura focului, iar aerul din bucătărie, cald, dens şi gros, ca uleiul plin de gâlme, încerca să iasă prin crăpături. Dar bucătăria era închisă şi pe toate pusese stăpânire un somn tulbure şi de neînvins. Încinse, lucrurile se suceau în somn, sufocându-se. Păianjeni, pisici, carii şi furnici s-au pus să se foiască în silă, să fojgăie, ducându-se şi venind, încercând să respire cuţitul de aer rece al câte unei crăpături. Pisicile umblau de colo-colo, se căţărau pe scaune, masă şi ferestre; dădeau roată încăperii, mergând pe lângă pereţi, şi mieunau gros şi neliniştitor. Alfanhuí a privit odaia luminată de un opaiţ mare. Era toată cenuşie:

pisici cenuşii, foc cenuşiu, ca din cenuşă uleioasă, stinsă. Nu lucea decât aerul din crăpături, pe unde intrau în forţă cuţitele frigului, de parcă voiau să reteze hăţişul gros şi orb. Dar se moleşeau şi piereau nu departe de bortele învăluite în căldură, îndoite şi moi ca ceara. Alfanhuí s-a ridicat de lângă foc şi a pus urechea la o crăpătură. Era subţire, deschisă între lemnele ferestrei. A simţit un suflu dulce şi tăcut, moale, neîntrerupt şi lunecos, ca un cearşaf rece.

A deschis uşa. Lumina din bucătărie a ieşit în câmp, iar bucătăria a sorbit noaptea ca gura care respiră, inspirând îndelung şi umplându-şi plămânii. S-a auzit cum respira foarte adânc, umplându-se de prospeţime. Alfanhuí s-a oprit în prag. Afară era zăpadă.

Atras de lumina bucătăriei, un iepure a venit de pe şes şi s-a oprit drept în uşă, în faţa băiatului. Alfanhuí a simţit în muşchi un pocnet ca de bici şi a luat-o la goană prin zăpadă. Iepurele făcea în faţa lui salturi şi piruete tăcute, prin zăpadă. Au fugit spre dealul despădurit. Totul era alb. Norii dispăruseră şi era lună. Alfanhuí fugea şi răsufla în voie. Jos se zărea uşa bucătăriei, ca o vatră mare deschisă spre câmp. Băiatul s-a dus spre o pădurice de plopi tremurători, printre crengile cărora zărea luna. Pădurica cobora pe o coastă foarte înclinată. Alfanhuí şi iepurele s-au pus pe joacă, printre copacii foarte deşi, ocolind plopii şi întreţesându-şi urmele pe pământul nins. Apoi au fugit mai departe, au trecut iazul, au ajuns la moară, de la moară la alt deal, de la deal la altă pădurice, dând ocol casei, acolo în vale. Ajunseseră în dosul ei şi nu vedeau nicio lumină; dar luna strălumina. Au tot fugit aşa, până când Alfanhuí s-a săturat să mai respire şi şi-a umplut plămânii cu aerul zăpezii.

A luat un braţ de lemne proaspete, verzi şi ude, şi s-a dus în casă. A aprins cu tăciuni lemnele care sfârâiau şi pufăiau, scoţând apă şi fum, parcă nevrând să ardă, dar

până la urmă s-au pus pe ars cu o flacără rece, metalică, clară şi tânără, care se mişca mult şi vesel, luminând toată bucătăria. Pisicile, păianjenii, carii şi furnicile au luat-o la sănătoasa. În picioare lângă vatră, Alfanhuí a privit prin uşa deschisă şi a văzut că pe şesul nins se iveau zorii.

PARTEA A DOUA

I. Despre ce trebuie să ştie cititorul în legătură cu don Zana

Madrid. Atunci s-a petrecut isprava cu don[6] Zana „Ţăndărică”, cel cu părul din şireturi crem şi râsul mare şi simplu ca plesnitura pepenelui roşu, cel care bătea ritmul

Boc, boc, boc
Boc, boc, bo…

pe mese şi coşciuge. Pe atunci, în balcoanele din Moncloa[7] creşteau muşcate de sămânţă, iar în Guindalera păşteau turme de oi tigaie. Îşi ţârâiau lâna, mâncau iarbă de prin moloz şi behăiau peste tot. Se strecurau uneori în câte un *patio*[8] şi rodeau pătrunjel; o rămurică verde de pătrunjel, vara, la umbra reavănă dintr-un *patio*, sub răcoroasele ferestre ale beciurilor, la înălţimea piciorului. Călcau peste cearşafurile puse la uscat, tricourile sau cămăşuţele roz, întinse pe pământ ca umbrele vesele ale unei fete frumoase Atunci, atunci s-a petrecut isprava cu don Zana „Ţăndărică”.

Don Zana era frumuşel şi zâmbăreţ şi avea umeri laţi şi drepţi. Pieptul îi era un trapez. Purta cămaşă albă, jachetă din flanel verde, cravată cu nod, pantaloni deschişi la

6 „Domnul (e)”, formulă de adresare tipic spaniolă *(n. tr.).*

7 Cartier rezidenţial din Madrid, unde se află şi sediul Guvernului (*n. tr.).*

8 Un *patio* e un spaţiu închis pe patru laturi dar fără acoperiş, cu pereţi sau galerii, în mijlocul caselor din Spania. Decorat cu faianţă, gresie, plante ornamentale, mici fântâni sau palmieri, după zonă, la ţară are uneori rolul ogrăzii *(n. tr.).*

culoare şi papucei de culoarea vişinei putrede, în picioarele mici şi iscusite la dans. Aşa era don Zana „Ţăndărică”, cel ce dansa pe mese şi coşciuge. Într-o zi s-a trezit agăţat în magazia prăfoasă a unui teatru, lângă o doamnă din secolul al XVII-lea cu multe bucle albe şi chipul precum cornul abundenţei. Deşi mai dansaseră în teatrele din Paris, doamna nu s-a trezit, căci avea mai puţin temperament. Don Zana a ieşit pe acoperiş printr-o ferestruică şi a dănţuit câteva zile pe olane, înspăimântându-i pe cei de la ultimul etaj şi din mansardă.

Don Zana spărgea ghivecele de flori cu mâna şi râdea de ele. Avea vocea antipatică, precum zgomotul făcut de ruperea trestiilor: vorbea mai mult ca toţi şi se îmbăta prin cârciumi. Azvârlea cărţile de joc în aer, când pierdea, şi nu se apleca să le strângă. Mulţi i-au simţit lovitura seacă de lemn şi i-au ascultat cântecele urâcioase, şi toţi l-au văzut dănţuind pe mese. Îi plăcea să discute şi să facă vizite unora şi altora. Dansa în ascensoare şi pe paliere, vărsa călimări şi zdrăngănea la pian, cu înmănuşatele lui mânuţe ţepene şi tari.

Fiica unui negustor de fructe s-a înamorat de el şi-i dăruia piersici şi prune. Don Zana păstra sâmburii, ca s-o facă să creadă c-o iubea. Fata plângea ori de câte ori treceau zilele fără ca don Zana să treacă pe stradă. Într-o zi a scos-o la plimbare. Cu buzele de gutuie, încă fără sânge, fata negustorului a sărutat candidă râsul lui de pepene roşu plesnit. S-a întors acasă plângând şi, fără să spună nimic nimănui, a murit de inimă rea.

Don Zana obişnuia să umble prin împrejurimile Madridului şi să prindă peşti murdari şi mici în râul Manzanares. Apoi făcea un foc de frunze uscate şi-i prăjea. Dormea la o pensiune unde nu trăgea nimeni. În fiece dimineaţă îşi punea şi-şi curăţa pantofii de culoarea vişinei putrede. Bea, drept mic dejun, o cană mare cu cacao şi nu se mai întorcea până noaptea sau până-n zori.

Don Zana lucra la o fabrică de ciocolată şi nimeni nu frământa *pasta*[9] cu mai mare îndemânare ca el. Avea mâinile din surcele de lemn, cu degete ţepene şi întinse, lipite între ele, abia schiţate. Muncea cu nemaiîntâlnită iuţeală; lua *pasta,* o frământa şi o răsucea, aruncând-o în aer ca nimeni altul. Se legăna ca jonglerii, de parcă era la circ, şi o bumbăcea cu mâinile într-un ritm ce părea să antreneze toată fabrica. Directorul nu mai avusese un muncitor atât de bun, iar ciocolata lui don Zana era altfel decât celelalte. Într-atât, încât au lansat un soi de ciocolată de menaj numită „Tableta Donzana", atât de omogenă şi densă, încât se rupea ca lemnul dulce, în secţiune concoidală, care a câştigat o medalie de aur la Expoziţia Mondială de la Barcelona. Astfel, SAVUROASA SA. S-a dezvoltat cum nici cu gândul nu gândise modestul ei director general; şi-a extins atelierele, iar veniturile i-au crescut de sute de ori. Chiar în cel mai bun moment, don Zana a hotărât să plece, pretextând că, de atâta frământat ciocolata, degetele i se făceau surcele. La nimic n-au servit rugăminţile directorului general şi ale întregului Consiliu de Administraţie, din care ajunsese să facă parte. Don Zana s-a suit pe masă şi, spre indignarea membrilor, s-a pus pe dănţuit:

Boc, boc, boc
Boc, boc, bo…

Apoi, fără ca cineva să-l poată opri, a luat-o la trap şi dus a fost.

Vreme de câteva luni, fabrica şi-a menţinut, cu foarte mare greutate, prestigiul, falsificând „Tabletele Donzana"; dar publicul nu s-a lăsat dus de nas şi curând SAVUROASA SA. A dat faliment, atelierele s-au închis, iar societatea a

9 *Pasta* este un amestec de cacao măcinată şi zahăr, care se aducea în trecut din America Latină *(n. tr.).*

fost dizolvată.

Don Zana hoinărea acum liber pe străzi, după cum aveau chef pantofii lui de culoarea vişinei putrede, fără să-l împiedice nimeni. Şi multe alte lucruri, niciunul de frumoasă amintire a mai făcut don Zana „Ţăndărică”, ajungând o tristă amintire în Madridul din vremea când în balcoanele din Moncloa creşteau muşcate de sămânţă, iar în Guindalera păşteau turme de oi tigaie.

II. Despre cum a intrat Alfanhuí în oraş şi despre feţele acestuia

Alfanhuí purta cămaşă galbenă şi costum negru, cu pantaloni scurţi. Şi când, la o jumătate de oră după răsăritul soarelui, o femeie i-a spus: „Din colţul ulucilor ălora se vede de-acum Madridul”, şi-a scos espadrilele şi şi-a pus ciorăpeii albi şi pantofii de iac pe care îi avea în desagă. Gardul era foarte înalt; dincolo de el se zăreau chiparoşii. În colţ a privit: o şosea cu copăcei cobora spre râu. Iar, dincolo de râu, era oraşul.

Oraşul era vineţiu. Fugea pe fundalul fumului cenuşiu. Întinsă pe pământ, sub cerul lăsat jos, o blană uriaşă îşi zbârlise solzii cubici, paietele pătrate şi roşii din sticlă, care vibrau oglindind apusul soarelui, precum foiţe subţiratice din aramă bătută. Blana zăcea şi respira. Cerul întins şi negru, ca un şes întors cu susul în jos, acoperea oraşul cu faianţa-i stacojie. Oraşul era vineţiu, dar putea fi văzut şi în roz.

Oraşul era roz şi surâdea dulce. Toate casele îşi întorseseră privirile spre asfinţit. Aveau feţe de culoare crem, fără zugrăveli ori podoabe. Streşinile dădeau din gene. Îşi sprijineau bărbiile una pe umărul celeilalte, ordonându-se ca rafturile. Una închidea ochii, să doarmă. Şi rămânea cu lumina pe chip şi un surâs pe buze. Soarele apusese. Păsările au adus în ciocuri un văl cenuşiu uriaş. El s-a aşternut peste oraş, ondulându-se.

Asfinţitul lăsase văzduhul ca alcoolul distilat. Profilurile răneau de parcă erau din sticlă. Fumul, vălul, era ca o pată pe ochelari: schimba culorile, dar nu estompa contururile. Alcoolul distilat lăsase totul viu, limpede, transparent. În aerul acela, Alfanhuí a văzut patru faţade de acuarelă. Verde ca lămâia, portocaliu, albastru-marin şi roz. Patru faţade înalte, fără casă şi fără streşini, lipite una de alta,

cu conturul năruit şi ferestrele nebune, privind dintr-o parte într-alta. Uşile erau noi şi părea că cineva se îngrijea să le închidă. Cele patru faţade aveau şi-o scară, ciudat de curată, ca tot restul. Se aflau la picioarele unui deal şi un drum nou, neinaugurat, trecea prin ele. În faţa aleii, paralel cu râul, cele patru faţade erau vesele şi singure. Mai jos, aleea nu era de plopi, ci de platani şi salcâmi. Era plină de praf. Un parapet scund ducea la râu, care era canalizat. Râul era mic, cu insule minuscule, aluviuni de nisip negru cu ceva iarbă, lucruri murdare şi pisici cu burta umflată, împotmolite la suprafaţă. Insulele aveau un fel de pieptăn din surcele, de partea curentului, în dinţii căruia se opreau toate lucrurile triste. Era pe acolo şi un pod mic din fier ruginit. Îi lipseau câteva bucăţi din balustradă, iar pe partea râului fiarele erau dublate cu crengi. Şi de cealaltă parte erau platani şi salcâmi. Mai încolo se zăreau livezi, construcţii şi terasamente. Domnea peste tot dezordinea, nimic nu era terminat, totul începea. Străzile se desenau de cum ridicai privirea spre oraş. Alfanhuí era încă singur. Pe căsuţa dintr-o livadă a văzut o inscripţie:

BULEVARDUL MELANCOLICILOR

Bulevardul era schiţa în zgură a unei căi ferate, de culoarea verzei roşii, care se pierdea în păienjenişul terasamentelor. La capăt, se vedea un vagonet, pe linia lui cu ecartament îngust. Pe marginea bulevardului creşteau rugi de mure şi măslini sălbatici mici, care-l despărţeau de livadă. Aceasta era cufundată în apă, cam de un metru şi jumătate, iar în apa murdară creşteau foarte ordonat verze şi salate, verzi ca smaraldele. La jumătatea bulevardului erau cinci ulmi mari, bătrâni şi cu crengile rupte, unde dormeau multe păsări. Lângă o ruină, era un han nu prea înalt. Pe perete scria:

„CORTIJO”[10]
VĂDUVA LUI BUENAMENTE
Vinuri şi gustări

„R” din *cortijo* era pictat, ca să nu întrerupă scrisul, pe burlan. Fereastra dădea către o ogradă. Alfanhuí s-a ridicat şi a privit prin gardul de mărăcini. În ogradă, din pământul neted şi prăfos, udat cu găleata, creşteau câţiva copăcei. Tot acolo erau câteva măsuţe pliante, fiecare cu patru scaune, tot pliante, vopsite verde-pal. Tăbliile meselor erau curbe, iar cuiele ieşite. Într-un colţ al ogrăzii, nişte sârme stăteau sprijinite pe hăţişul unui caprifoi. Se lăsa noaptea. Alfanhuí s-a dat jos de pe gard şi s-a oprit să tragă cu urechea. Din cârciumă se auzea un cântec.

10 *Cortijo* este numele dat, în limba spaniolă, casei rurale din Andalucia *(n. tr.).*

III. Despre cum au ajuns să se cunoască, pe-nserat, don Zana şi Alfanhuí

După căderea nopţii, Madridul era plin de lumini roşii, din care se înălţa un soi de abur spre cerul albastru-marin. Roşul şi albastrul se contopeau pe fundul râului Manzanares. Pe fund, sub apa neagră, Alfanhuí a văzut un ametist cu mii de faţete. Şi Madridul îl vedea ca pe un ametist în pantofii de lac. Pe faţa cea mai apropiată a apei se zărea aleea. Copacii erau cu gura în jos şi, la lumina becului din vârful unui stâlp, aveau frunze vineţii.

La Madrid se purtau pantofi de lac. Iar în casele de lemn erau mulţi gândaci de bucătărie. Aşa era Manzanares; curgea ca gândacul, cu un ametist în spinare, spre adâncul reflexelor. Mergând pe insuliţele lui de nămol şi beţigaşe, paşii ar fi sunat ca nişte gândaci călcaţi în picioare. Fetelor din Madrid nu le plac gândacii. Toate ziarele publicau reclame de insecticide. Erau obsesive. Lângă reclamele insecticidelor erau cele de cremă de ghete. Nimic altceva. Pantofii de lac străluceau, dar gândacii nu mureau. Invadau bucătăriile şi dădeai de câte unul sub fiece cratiţă. Dar, când a trecut moda pantofilor de lac, a dispărut şi teama de gândaci. Nimeni nu şi-a mai adus aminte de ei. Iar ziarele au făcut reclamă altor produse.

Alfanhuí a văzut cum se aprindea un rug pe oglindirea de ametist a apei. La lumina lui, copacii şi-au recăpătat verdele adevărat. Băiatul a înălţat ochii de pe faţa râului şi a privit spre alee. În jurul focului, cinci băietani stăteau în picioare, cu mâinile în buzunare. S-a apropiat de ei şi, după obiceiul din Guadalajara, a aruncat o surcică în foc. A crezut că băieţii aveau să-l salute, dar ei doar i-au făcut loc şi au continuat să vorbească despre lucruri ciudate. Alfanhuí n-a înţeles ce-i spuneau. Le auzea frazele, dar nu pricepea despre ce vorbeau. Turuiau repede, unul după

altul, şi nu se opreau. Pronunţau vorbe întretăiate şi toate de două silabe. În sfârşit, i-au arătat un rulment cu bile. Alfanhuí a înţeles că vorbeau de el. Nu mai văzuse aşa ceva şi l-au lămurit ce era. A învăţat că rulmenţii cu bile erau mai buni decât cei cu valţuri, dar prezentau inconvenientul că bilele se ardeau din când în când. Vorbeau despre cum aveau să construiască un căruţ. I-au povestit cum se făcea aşa ceva şi ce bine se merge la vale într-un căruţ cu roţi mici, cum Alfanhuí nu văzuse niciodată. Dar cel mai mult i-a plăcut că bilele se ardeau şi nu mai erau bune de nimic.

Focul s-a stins şi băieţii s-au dus la casele lor. Unul avea câteva sfecle furajere.

— Vii? l-au întrebat.

— Nu. Rămân, a răspuns Alfanhuí.

— Adio, băiete!

— Adio!

Nici nu-l întrebaseră cum îl cheamă şi niciunul n-avea pantaloni scurţi ca ei.

Fire de lumină ieşeau prin crăpăturile hanului. Un câine a străbătut podul în galop. Era oţărât, cu ochii nebuni şi ocolea pe oricine întâlnea. Apoi a încetinit pasul, adulmecând pe sub bec. În sfârşit, a mormăit leneş şi s-a trântit pe un ziar, la picioarele stâlpului. Alfanhuí s-a apropiat de han şi a intrat. Toţi au privit spre uşă. Acolo era şi don Zana, stătea pe un taburet.

— Bună seara.

Văduva lui Buenamente l-a privit:

— Să trăieşti, frumosule.

Erau acolo şi alţi patru bărbaţi, trei la masă cu don Zana, iar unul lângă tejghea; fiecare cu un pahar de vin. Don Zana s-a ridicat şi s-a apropiat cu neobrăzare de Alfanhuí:

— Ce cauţi aici, faţă palidă? L-a privit, dând din cap dintr-o parte într-alta, dar Alfanhuí n-a răspuns. Cum te

cheamă?

— Alfanhuí.

— Şi mai cum?

— Doar Alfanhuí.

— Pari provincial. Ai vreo ocupaţie?

— Sunt calfă de îmbălsămător.

Don Zana s-a tulburat. Alfanhuí l-a privit ca o pasăre. Căci don Zana era mai scund ca el.

— Şi eu am avut o meserie, dar m-am plictisit. Două, trei, patru meserii. Ortoped pe strada Espoz y Mina, ciocolatier, dansator. Mai bine dansator amator decât alt fel de profesionist.

Asta fac cel mai bine. Viaţa-i haioasă, băiete. Dar tu pari cam abătut. De ce eşti atât de serios?

O maimuţă legată într-un colţ cu un lănţug îngâna frazele lui don Zana, hohotind chiţcăit şi forţat, prefăcându-se că se tăvăleşte de râs pe duşumea, agitându-se şi dând din mâini. Apoi rămânea foarte liniştită, aşteptând altă frază, ca să râdă şi de aia.

— Dar ştii că eşti simpatic! Ce cauţi?

— O pensiune.

— A mea. Ai să vezi ce bine e. Te duc eu Dă-mi mâna, faţă palidă, vom fi prieteni.

Don Zana i-a întins mâna. Luând-o, Alfanhuí s-a mirat:

— Dar unde ţi-e mâna? Asta nu-i mână.

Don Zana s-a tulburat din nou, neliniştit. Maimuţa s-a hlizit, a scos un strigăt şi, întorcându-se către lume, i-a arătat mânuţele groteşti, murdare şi zbârcite. Toţi au râs printre dinţi, fără să-i vadă don Zana, dar el a ripostat şi de astă dată:

— Vezi tu acuma dacă e.

S-a dus spre maimuţa care-i râsese în nas. Ea s-a lăsat pe vine, moartă de frică, iar don Zana i-a tras o palmă zdravănă. Maimuţa a tras un strigăt şi s-a pus pe plâns. Don Zana o răniseşi sângera. Apoi s-a întors în mijlocul

încăperii şi i-a zis lui Alfanhuí:

— Imediat o să urcăm. Vrei un pahar cu vin?

— Nu.

IV. Despre domnişoara Flora şi alte mofturi

Alfanhuí şi-a deschis fereastra camerei. În balcoanele Madridului, dimineaţa era curată. Era sărbătoare. Băiatul a ridicat privirea. Streaşină era chiar lângă fereastră. Se zăreau vârfurile butucilor, cu vopseaua maronie decolorată şi cu lemnul crăpat. Deasupra erau scândurile pe care se sprijineau olanele, îndoite de ploi. Cu timpul, îşi pierduseră toate nodurile şi le apăruseră crăpături, unde mai mulţi *gecko*[11] îşi făcuseră vizuini. Alfanhuí şi-a amintit de cei de acasă, care la apusul soarelui scoteau strigăte slabe şi ieşeau să vâneze muşte, dansând tarantela pe pereţi, foarte vioi şi înspăimântători. Mult mai frumoşi ca şopârliţele, s-a gândit, deşi sunt de culoare cenuşiu murdar şi au veruci, ochi de cucuvea, holbaţi, care privesc în toate părţile, capul mare şi nesuferit, lăbuţele din discuri mărunte, înşirate ca lintea. Iubitori de întuneric, ies leneşi pe la asfinţit, de parcă s-ar freca la ochişori după somn. Dar imediat se dezmeticesc şi se caţără cu cea mai mare îndemânare, alături de păianjeni, cu care împart porţia de muşte în fiece vară. Cele mai bune vizuini şi le găsesc prin umflăturile tencuielii, între varul şi cărămida caselor prost construite. Nimeni nu ştie că au culori minunate. Pentru că se sihăstresc, când se pune pe ei praful din poduri. Când mor, de putrezesc la soare, din burtici le şiroiesc minunate şi strălucitoare culori verzi-gălbui, mirosind a fân, ciuperci şi mosc, ca sfinţii. La naştere, sunt albi şi tremură ca puişorii. Apoi se schimbă, precum căpriorii sau godacii, şi se închid la culoare, până ce se călugăresc după religia lor, iar la maturitate se duc

11 Reptilele terestre numite *gecko* (C*oleonyx variegatus)* sunt de dimensiuni mici şi medii, au în jur de 15 cm. Lungime, sunt galbene şi au dungi roşiatice transversale. R. Sánchez Ferlosio le-a dedicat o povestire celebră *(n. tr.).*

să trăiască în peşteri. Ce de mai erau la meşter acasă şi câţi alţii acasă la el! Veşnici tovarăşi ai ţăranului când, la asfinţit, se lasă frigul nopţii.

Alfanhuí a privit spre casa din faţă. Pe olane stătea un ursuleţ de cârpă, mort, cu boticul afundat în burlan, de parcă ar fi murit de sete în timpul ultimei secete de vară, scociorând după o picătură de apă prin deşertul roşu al acoperişurilor, hoinărind pe dunele lui arzătoare şi impasibile. Dar avea o rană între coaste, pe unde îi ieşea rumeguşul.

Alfanhuí şi-a coborât privirile spre faţada principală şi a dat de o fereastră pictată. Dar nu era ca cele false care, măcar la o anume oră a zilei, par adevărate; când umbra li se pune pe cea aruncată de soare pe ferestrele adevărate. Ea nu părea niciodată adevărată, căci umbrele îi erau contradictorii. Era pictată în verde şi maro, iar rama îi era zugrăvită cu toate podoabele, ca şi fericitele ei tovarăşe. Numai că ploaia îi luase culoarea şi fereastra luneca murind de urât pe perete în jos.

În uşorul ferestrei era zugrăvită o doamnă care se sprijinea în coate. Doamna aştepta un soţ. Avea carnea moale şi vreo patruzeci şi cinci de ani. Poate că aştepta de pe la cincisprezece. O doamnă roz şi mov, care încă nu-şi strânsese cărnurile şi frumuseţea în cârpe negre şi care încă aştepta, ca o rozã desfrunzită, cu farduri leşinate şi surâs artificial, amară ca o strâmbătură. Ţâţele i se prelingeau pe perete, când ploua, iar acum atârnau, mustind de apă, la o stradă depărtare de locul lor. Privea spre miazăzi, printre două case înalte; spre Pinto şi câmpiile arse de soare, ca şi spre linia de tren ce duce la Toledo. Spre holdele galbene şi haltele albe, sub soarele vesel, unde fetele se mărită la optsprezece ani. Visa la palatele, grădinile şi aleile de la Aranjuez, la râul Tajo, ce părea un domn auster, la canalul regal şi la canalele cu apă violetă şi voioasă, care sălta şi vuia la ecluze. La

argaţii din Valencia şi Murcia, ce puneau în mişcare, cu ajutorul pârghiilor, şurubul imens al ecluzelor. Şi la luncile fertile şi ordonate.

Aştepta, aştepta, iar ploaia îi ştergea chipul şi *mantilla*[12] tricotată din lână albastră. Şi, între timp, vremea îi luneca pe chip, ca o umbră limpede în cădere, netezindu-l, făcându-l una cu fereastra, cu peretele, cu vântul. Ah, timpul, timpul! El făcea din ea o stafie ştearsă, nemişcată pe perete, ofilind-o ca pe-o floare deznădăjduită, în timp ce zarzavagioaicele strigau în stradă la şleahta lor de copii, învăţându-i minte cu palme grele. În timp ce vindeau usturoi, praz, ceapă, morcovi, care umpleau după aceea strada cu grosolanul iz al mâncărurilor. În timp ce cicliştii fluierau pe străduţele înguste, dând la o parte slujitorii şi slujnicele durdulii numai bune de ciupit, cu coşul de târguieli în braţe. În timp ce toţi chiuiau şi-şi duceau traiul vulgar şi tihnit, plin de bârfe şi hohote de râs.

Ah, dacă fereastra ar fi părut adevărată! Ar fi ajuns la ea toledanul şmecher şi vernit, cu lanţ de aur la vestă, cămaşă albă închisă până în gât şi pălărie de fante. Ah, de n-ar fi avut fereastra umbre contradictorii!

Doamna pictată, mov şi roză, cu *mantilla* tricotată din lână albastră, continua să privească spre Pinto; spre şesurile arse de soare de pe linia de tren ce duce la Toledo. Privea, aşteptând şi surâzând artificial. O chema Flora. Domnişoara Flora. Ce melancolie!

---

12 *Mantilla* este un şal (parte a costumului popular şi nu numai) de tul, dantelă sau mătase, cu care femeile din Spania îşi acoperă capul şi uneori umerii.

V. Despre ciudata pensiune ţinută de doña Tere şi alte amănunte

Pensiunea era un apartament micuţ, care dădea spre un *patio* întunecat şi plin de cutii cu găurele, pentru păstrarea alimentelor. La toate nivelurile erau, întinse de la o fereastră la alta, sârme de uscat rufele. Şi, când, printr-o coincidentă, toţi vecinii îşi întindeau cearşafurile odată, întregul *patio* se umplea de foi, de la pământ la cer, ca o plăcintă. Atunci chiar că lumina ajungea jos, pentru că cearşafurile de sus luau de la soare lumina ce luneca pe acoperiş şi îi treceau reflexul celor de la penultimul etaj; la rândul lor, ele o dădeau celor de la antepenultimul. Şi aşa, lumina cădea nespus de complicat, din cearşaf în cearşaf, peste întregul *patio*, lin, dar nu fără efort, până la mezanin. Cum de se lăsa, oare, lumina înşelată de cearşafuri şi, intrând în primele, nu mai putea să iasă de pe tobogan şi mergea din tumbă în tumbă, de parcă ar fi căzut într-o cursă, până la fund, spre marea-i neplăcere, prin acel *patio* murdar, îngust şi cenuşiu? Dar cel mai frumos era când se deschidea poarta dintre patio şi antreu, iar aerul din stradă intra în *patio şi* urca în trombă, ducând cu el cearşafurile, care începeau să fâlfâie în sus, ca gâştele în zbor, şi părea că voiau să se desprindă de pe sârme Cearşafurile n-au izbutit niciodată să scape, în puţinele ocazii când s-au produs cicloane. În schimb, nu ştiu cum se întâmpla, dar tocmai când era hărmălaia mai mare, toate cearşafurile îşi schimbau locul, de parcă, nici nu înceta bine curentul, că se şi aşeza fiecare unde găsea un loc gol, aşa cum fac copiii la şcoală, când intră brusc învăţătorul. Vecinii trebuia să-şi caute şi să-şi recunoască fiecare propriile cearşafuri, ca să descurce încurcătura; din această pricină izbucneau multe certuri, căci cearşafurile erau bune, proaste şi potrivite.

Casa era triunghiulară şi fiece etaj avea forma unui echer. Mare minune! Din stradă, colţul foarte înalt şi ascuţit părea un cuţit. Ipotenuza triunghiului era în spate, un perete de cărămidă fără ferestre, de jos până sus. Catetele aveau ferestre, iar unghiul drept era chiar colţul format de două străzi. În interior avea o scară din lemn de pin, cu parmalâc de fier şi balustradă de lemn. Ajungând la ultimul etaj, ultima rampă a balustradei era împodobită cu o bilă de cristal. Uşa pensiunii era piezişă, pentru că palierul trăgea uşor spre golul scării. Când a început să tragă astfel, uşa iniţială nu se potrivea prea bine cu cadrul ei răsucit şi hodorogit. Dar, când au făcut-o pe cea nouă, i-au dat de la început o formă romboidală, ca să se închidă cum trebuie. Dar nici aşa n-au evitat complicaţiile, pentru că, la deschidere, colţul de jos al uşii freca podeaua până ajungea într-un punct de care nu putea trece. A fost nevoie să înalţe babele balamalelor, pentru ca uşa să se ridice la deschidere, şi să caneleze un pic duşumeaua palierului. După câte toate, uşa a mers bine, dar nu înainte de a adânci cu peria interiorul montantului, pentru ca, ridicându-se, uşa să nu se poticnească şi acolo. Toate astea le-a făcut un dulgher de pe strada Atocha, pe care îl chema Andrés García.

Uşa avea un vizor rotund din alamă aurită, care părea o felie de lămâie. Când era deschis, semăna cu o cruce de Malta, pentru că patru felii de lămâie erau mobile şi patru fixe. De privit, se privea prin cele patru mobile. Vizorul funcţiona ca ventilaţia de la sobe.

Iar pe uşă era o firmă smălţuită, pe care scria:

PENSIUNEA TERESA
Călători stabili

În mijlocul casei era odaia mare, cu o masă pătrată, acoperită cu catifea roşcată, cu desene de plante în relief.

În centrul mesei era întotdeauna oliviera, ca şi cum ar fi fost cel mai important lucru din casă. Era unul dintre cele care par două alambicuri încrucişate, unite la bază prin două enorme picături de sticlă. Cel din dreapta era îndreptat spre stânga, şi cel din stânga spre dreapta. Aşa că don Zana se încurca mereu şi, când voia să pună oţet, punea ulei, dar se supăra şi mai abitir când punea oţet în loc de ulei. El spunea că fuseseră puse greşit, că el era obişnuit ca uleiul să fie la dreapta şi oţetul la stânga, sau viceversa, după caz, în funcţie de locui de unde priveai. Don Zana spunea uneori una şi alteori alta, iar patroana îi răspundea: „Opincile sunt una, fiecare-i bună şi pe piciorul drept şi pe piciorul stâng”.

În odaie era şi un bufet cu vitrine, în care stăteau paharele şi vesela. Dar, cum avea un geam spart, nu-l deschideau niciodată şi toate le scoteau pe acolo. Mai era şi o lampă care atârna, în formă de clopot, cu doi ciucuraşi, unul din fire roşii şi altul din mici cristale tubulare, care dansau şi se legănau fără răgaz, cântând o melodie păstorească, căci sunau ca tălăngile unei turme. Umbrele lor se mutau încoace şi-ncolo pe perete, de parcă toată odaia se legăna. Pe bufet era o cutie de tinichea, pe care erau reproduşi *Beţivii* lui Velázquez, în care fusese jeleu de gutui, iar acum se ţineau nasturi. Îi speria groaznic pe străini, pentru că, la multă vreme după ce o închideai, se auzea o lovitură, capacul îi sărea din nou şi rămânea deschis.

Alte încăperi demne de menţionat erau baia şi camera slujnicei. Ultima era situată într-un unghi ascuţit. Slujnica avea vreo patruzeci de ani, era lungă şi slabă, cu părul mereu încâlcit, cu excepţia duminicilor, când ieşea la plimbare. Avea părul foarte rar, se trezea mereu în mijlocul nopţii şi, în cămaşă de noapte şi, cu un sfeşnic în mână, se privea în oglindă. Cum se vedea întotdeauna nespus de urâtă, întindea braţele şi o zgâria. Apoi se

întorcea în pat şi dormea fericită surâzând. O chema Silvestra şi o strigau *Silve,* căci la Madrid nu se pronunţau cuvinte mai lungi de două silabe.

Baia era o grădină. Cada era din lut aproape până sus şi în ea creşteau trei verze. Irigaţia era foarte bine făcută, cu brazde prin care curgea apa, şi nu trebuia decât să deschizi robinetul. Cele trei verze erau albe, pentru că intra foarte putină lumină, iar plantele aveau, după cum se ştie, nevoie de soare, ca să înverzească. Dar, cum nu duceau lipsă de apă, creşteau foarte repede şi în fiecare săptămână se scotea una, care era imediat înlocuită. Acolo era totuna dacă era iarnă sau vară, toamnă sau primăvară. Tot în baie mai era şi o capră legată de clanţă. Capra, mereu ţeapănă, cu picioarele întinse şi trupul înclinat în faţă, trăgea de frânghie din toate puterile, fără să-şi ia ochii pe de verze. Când intra cineva în baie, uşa se deschidea dintr-un foc, iar capra se bucura şi dădea din coadă ca un căţeluş, căci se apropia de verze şi credea că i le vor da ei. Dar după aceea rămânea, chiar cu uşa deschisă, în aceeaşi stare. Uşa nu era greu de închis, pentru că duşumeaua era foarte netedă şi, trăgând de clanţă, capra patina şi, fără să se mişte, revenea la prima poziţie. Capra se numea „Izbeala”, pentru că mereu era cam izbită şi dădea un lapte destul de searbăd.

VI. Despre ce-a istorisit doña Tere în legături cu tatăl ei şi anume haruri ale Silvei şi ale lui don Zana

Doña Tere[13] era o doamnă mititică şi cu ceva păr alb. Era foarte atentă cu oaspeţii şi foarte simpatică. Într-o seară, când don Zana nu mai venea odată acasă, Alfanhuí a stat mult de vorbă cu ea. Era văduvă; soţul ei fusese învăţător. De la soţul ei rămăsese singura carte din casă. Una de culoare portocalie, care avea pe copertă o fată ce sufla într-o păpădie. Păpădia se desfăcea în fulgişori care zburau. Cartea se chema *Petit Larousse Illustré.* Alfanhuí se distra de minune, uitându-se la poze.

Patroana i-a povestit şi istoria tatălui ei. Erau din Cuenca. Acolo îşi cunoscuse soţul. Tatăl ei era plugar înstărit. Într-o seară, a adormit în timp ce ara cu boii. Şi, cum n-a întors plugul, boii au continuat să meargă şi au ieşit de pe ogor. Omul a mers înainte, cu mâinile pe plug. Se duceau spre Apus. Nu s-au oprit nici când a căzut noaptea. Au trecut vaduri şi munţi, fără ca el să se trezească. Au mers în lungul râului Tajo, până au ajuns în Portugalia. Bărbatul tot nu s-a trezit. Unii au văzut trecând un bărbat care ara cu boii o singură brazdă, lungă şi dreaptă, de-a lungul munţilor, peste râuri. Nimeni n-a îndrăznit să-l deştepte. Într-o dimineaţă, a ajuns la mare. Valurile i-au bătut în piept. Omul a simţit că-i ajunsese apa la pântece şi s-a oprit. A oprit boii şi n-a mai arat. Într-un sat din apropiere, a întrebat unde se afla, apoi şi-a vândut boii şi plugul. A luat banii şi s-a întors acasă, pe brazda pe care o răsturnase. În acea zi şi-a făcut testamentul şi a murit înconjurat de toţi ai lui.

Doña Tere venise la Madrid cu bărbatul ei şi închiriaseră

13 Doña, „Doamna”, formulă de adresare tipic spaniolă. *Tere* este prescurtarea (evident, la primele două silabe, după obiceiul Madridului, astăzi al întregii Spanii) numelui propriu Teresa *(n. tr.).*

casa. După moartea lui, deschisese pensiunea. Lui Alfanhuí îi plăcea să asculte poveşti despre vieţile oamenilor. Privea cum mişca doña Tere din gură şi din ochi, cum îşi explica senină amintirile şi, ascultând-o vorbind, încerca să afle cât duraseră faptele. Alfanhuí s-a ataşat de doña Tere, care îţi povestea atât de dulce amintirile şi viaţa, de parcă ele ar fi fost încă o odaie din casă, cu un gest cordial, ca şi cum spunea: „La dispoziţia ta, orice-ai dori să ceri”.

Apoi au vorbit de don Zana. Doña Tere i-a spus să se ferească de el:

— Nu-i de tine.

Doña Tere servea noapte de noapte merluciu înfuriat. Dar merluciul ei înfuriat era mai înfuriat ca oriunde. Silve îl prăjea, cântând un tango de Carlos Gardel[14]. Mereu acelaşi tango, care începea cu:

Adio, pasăre dulce…

Silve era mereu binedispusă, dar uneori obişnuia să întoarcă vorba. În loc să se supere, doña Tere se amuza şi o liniştea, râzând şi spunându-i vorbe bune. Alfanhuí a aflat că grădina şi capra erau instituţiile Silvei. Capra o adusese din satul ei şi, din când în când, îi vorbea verde-n faţă stăpânei, ca şi cum aşa scăpa pensiunea de la ruină. Aşa credea ea, iar doña Tere o lăsa să creadă.

— Alfanhuí, faţă palidă, obişnuia să-i zică don Zana,

14 Cântăreţul şi actorul argentinian de origine franceză *Carlos Gardés/Gardel* (1890–1935) a fost recunoscut, în 1928, cu 70 000 de discuri vândute în trei luni, drept cel mai bun interpret din lume al tangoului argentinian, istoria acestuia împărţindu-se în două etape: înainte şi după el. În plină glorie, moare într-un accident de avion. A cântat tangouri celebre (*Caminito, Por una cabeza, Yira)* şi a fost interpretul propriilor sale tangouri, (*Arrabal amargo, Mi Buenos Aires querido, Melodía de arrabal, Susi ojos se cerraron* şi *Volver),* dintre care multe sunt celebre şi astăzi. Cele mai cunoscute filme ale sale sunt: *Flor de durazno* (1917), *Luces de Buenos Aires* (1931), *Cuesta abajo* (1934) şi *Tango Bar* (1935) *(n. tr.).*

oamenii sunt proşti şi ridicoli. Tu-mi placi, că eşti ca mine.

Uneori, ieşeau la plimbare. Don Zana îi arăta Madridul. Într-o zi s-au dus într-o gară, să vadă cum pleacă trenul. Înainte cu o oră, au început să vină oameni cu geamantane, coşuri de răchită, bărbaţi, femei şi copii. Femeile obişnuiau să poarte batic pe cap şi se grăbeau, atente să nu piardă trenul. Nu se puteau ocupa de nimic altceva şi se arătau peste poate de neliniştite. Hotărau totul înainte de sosirea trenului:

— Tu urci primul; tu-i dai geamantanele pe geam; tu-mi iei fetiţa în braţe; tu ocupi locurile; tu... Dar nu mai rămăsese niciun fiu.

Femeile erau ca furnicuţele. Nu trecea mult şi trenul se umplea, iar însoţitorii rămâneau pe peron. Urmau apoi marile îmbrăţişări colective, cineva plângea. Trenul fluiera, iar însoţitorii fluturau din batiste, până când se făcea nevăzut.

Altă dată, mergând pe o stradă din vecini, au văzut un maidan imens, sub nivelul străzii, plin tot cu fiare ruginite: bazine de apă, bare de protecţie de la maşini, cazane de locomotivă, ţevi, bare îndoite, cabluri, scaune, candelabre şi alte lucruri fără număr, toate ca nişte schelete. Într-un colţ, era un munte de sticle bleu jandarm, pline de praf. Jos, era ghereta paznicului. Bătrânul îşi omora timpul cu o ţigară de foi, stând pe scaun în poarta casei. Don Zana l-a întrebat:

— Om bun, ce păzeşti?

Paznicul a deschis gura să răspundă şi a rămas privind cu tristeţe maidanul cu fier vechi şi resturi pline de rugină.

Au văzut trecând ţiganii, care urcau strada cu dairelele. Ursul, cămila, maimuţa, capra. Copiii le-au ieşit înainte în graba mare. Un ţigan de vreo cincizeci de ani, cu o mustaţă uriaşă, a pus ursul să joace. I-a cântat ceva cu voce joasă, monotonă şi simplă. Cântecul n-avea cuvinte, sau le pierduse. Ţiganul spunea doar: „Ohoooh, ohoooh,

oooohoooh”. Cântecul era tătăresc sau unguresc, ca şi vocea, ca şi mustaţa. Apoi ţiganul i-a spus ursului:

— Fă ca beţivii, Nicolaaás!

Şi ursul s-a tăvălit pe jos. Copiii au râs. Lovindu-l din greu cu lanţurile, ţiganul a ridicat ursul şi l-a luat de acolo. Apoi au jucat maimuţa, cămila şi capra, dănţuind ca fetele, murdare şi ciufulite, cu garoafe în păr. Unii au aruncat parale în şapca cu care ţiganul a dat roată, alţii le-au aruncat bani din balcon, dar aproape nimeni nu s-a oprit, căci toţi îi văzuseră de mii de ori, iar spectacolul era trist şi plicticos. O ţigancă s-a apropiat de don Zana şi de Alfanhuí şi le-a întins tamburina. Don Zana i-a spus:

— Arta nu-i pe bani, fato.

VII. Despre recenta descoperire a unei case părăsite

Casa părăsită era într-o mahala veche, chiar la marginea oraşului, pe o stradă pavată cu bolovani tociţi de trecerea căruţelor. Înainte de a ajunge, vedeai un gard înalt şi înnegrit, ce acoperea o scurtă parte din stradă, cu o poartă nespus de mare şi hodorogită, prin care intrai într-un *patio.* Ograda avea şoproane pe trei laturi. Sub ele se zăreau căruţe vechi, jumătăţi de car, roţi de toate soiurile, axe, jenţi, o masă de dulgher înconjurată de talaş galben, o nicovală şi o forjă mică. Bârnele erau acoperite cu pânze de păianjen. În mijloc, puteai vedea urme de foc. Pe un maldăr de zdrenţe, o căţeluşă dădea să sugă puilor, lingându-i la nesfârşit.

La capătul gardului era o casă de mahala cu multe voci şi multe gresii colorate. La capătul casei era o *cancela*[15]. Ea dădea într-un coridor îngust, cam de un metru şi jumătate, ce unea casa părăsită cu una locuită. Cea părăsită era cu spatele la stradă. Uşa îi dădea în grădina din capătul coridorului. În grădină nu erau copaci, dar erau multe flori, cultivate în cutii de conserve şi găleţi vechi, aliniate lângă perete. În mijloc erau câteva gărduleţe înconjurate cu cărămizi îngropate pe jumătate în pământ, printre care creşteau arbuşti cu flori albe. Chiar în centru, era o masă de marmură într-o rână, unde se lua cina, cu patru bănci de piatră jur-împrejur şi un cedru nespus de înalt şi umbros.

Casa era din cărămidă roşie; avea doar parter, ferestre mari şi obloane din lemn verde. Uşa era acoperită de frunzişul unor imense plante agăţătoare care, învăluind şi scara şi balconul închis cu ferestre din cristal, urca până pe acoperiş, formând o sferă enormă. Părea că toată

15 *Cancela,* (poartă/uşă), este din fier forjat, tipică mai ales arhitecturii andaluze, situată între *patio* şi portal sau vestibul *(n. tr.).*

construcţia îşi acoperea faţa cu hăţişul enorm din caprifoi, iederă şi alte plante agăţătoare. Alfanhuí s-a apropiat să privească; tulpinile groase se prinseseră de parmalâc şi de fiarele terasei şi, dându-le ocol, erau una cu ele. Se răsuceau şi se împleteau, agăţându-se din toate puterile de orice le ieşea în cale. Geamurile terasei se spărseseră, lăsând frunzişul agăţător să crească şi să prindă fiarele pe care se sprijineau. Pe pământ, printre frunze uscate, se zăreau cioburi verzi şi albastre, pline de praf. Uşa era cu totul ascunsă sub frunzişul întunecat la culoare.

Alfanhuí s-a cocoţat pe tulpinile cele mai rezistente şi s-a afundat în frunzişul agăţător. A văzut sub el doar crengile fără număr şi abisul negru. Planta înghiţise tot peretele de deasupra uşii, streaşină şi parte din acoperiş, de parcă o gură imensă ar fi muşcat din casă. Băiatul s-a gândit că putea intra coborând pe crengi. Hăţişul era nespus de des, îl ţinea bine şi părea nesfârşit. Alfanhuí se afunda în el, dând crengi şi frunze la o parte, cu mâinile şi picioarele. I se părea uneori că tulpinile se subţiau şi voiau să-l strângă în braţe, sufocându-l în desiş. În cele din urmă, a simţit un gol sub picioare; ultimele tulpini coborau ca nişte frânghii în casă. Alfanhuí şi-a dat drumul şi, dintr-un salt, a fost pe duşumea. Căzătura a răbufnit în beznă. S-au auzit nişte şobolani fugind. Alfanhuí s-a oprit o clipă. Bezna nu avea margini şi nu zărea decât o pată nelămurită de lumină pe podea. Băiatul s-a apropiat: era un şemineu. Pe pata de lumină se zăreau umbrele a două păsări, aşezate pe marginea şemineului, sus, lângă tavan. Piuiau departe şi umbrele îi se mişcau pe podea. Băiatul a aprins un chibrit. Odaia era mare cât un salon, dar nu avea niciun fel de mobilă. Uşile erau albe cu muluri aurii. Căminul era din marmură. Totul era alb şi negru. Cu alt chibrit, a trecut în altă încăpere, mai mare, care avea şi ea un şemineu. Deasupra lui erau o oglindă şi două sfeşnice din bronz. A aprins toate lumânările. Rama oglinzii era şi ea albă, cu

ornamente aurii. S-a privit. Luciul oglinzii era adânc şi gălbui: „Ce bătrân sunt!”, şi-a spus şi a zâmbit. Apoi s-a tras de lângă oglindă cât de departe a putut şi s-a privit iar, de departe. De acolo a salutat cu mâna:

— Alfanhuí, ce bătrân eşti! a glumit din nou.

A surâs încă o dată, binedispus, şi a luat un sfeşnic, ca să se vadă în lumină. Ducându-se spre uşă, s-a poticnit în ceva din mijlocul încăperii. Era scheletul unei pisici de angora. Se vedeau oase curate şi o grămadă de păr alb în jurul lor. Când a trecut, câteva fire de păr ridicate în aer de curentul făcut de picioare i s-au prins de ciorapi.

În altă încăpere, a găsit pe podea un vas pentru flori spart, de culoarea turcoazelor, lângă un trandafir uscat. Pe cămin era o carte ciuruită de carii. A deschis-o şi a citit pe pagina de gardă:

Abbé Lázaro Spallanzani

Expériences pour servir à l’histoire de la génération des animaux et des plantes. Genève, 1786

A deschis prima pagină. Dacă ar fi ştiut franţuzeşte, Alfanhuí ar fi înţeles că pe primul rând scria: „Broasca despre care voi vorbi e verde…” şi ar fi păstrat cartea. Dar băiatul nu ştia că meşterul îi lăsase moştenire chiar toate cărţile abatelui Spallanzani, dar că ele arseseră în casa din Guadalajara.

A trecut în alt salon. Acolo se auzea un zumzet ciudat. Lângă raza de lumină a unei ferestre, era un clavicord. Alb, cu ornamente aurii. Zumzetul venea din el. Alfanhuí s-a dus şi a atins o clapă. Ea s-a lăsat molcom în jos şi, după o pauză, a scos o notă ticăită, dulce, lungă şi moale. Băiatul a deschis capacul clavicordului. Zumzăitul a crescut. S-a uitat. Clavicordul era un stup. Părea cu totul şi cu totul din aur. Fagurii stăteau pe placa de bronz, în

lungul coardelor. Albinele trudeau; una s-a pus pe mâna lui Alfanhuí; unele ieşeau prin dâra luminoasă; altele intrau.

Sub placă era un uriaş depozit de miere, care ocupa toată cutia clavicordului şi era înalt de patru degete. Mierea deborda prin crăpături şi curgea din clavicord pe duşumea. Curgea în şiroaie, ca ciucurii unui sal.

Alfanhuí a privit îndelung cum trudeau albinele şi tot aurul neştiut pe care-l descoperise. Afară timpul trecea. În sfârşit, a acoperit din nou stupul şi a dat să iasă, după ce a pus la loc sfeşnicul din bronz. S-a căţărat iar pe frunzişul agăţător şi a ieşit în grădină. Lumina serii îl ameţea; părea dus.

În mijlocul grădinii era o fetiţă de vreo şapte ani. Avea multe cutii de tinichea colorate. Le umplea cu pământ reavăn şi le deşerta. Pe pământ era aruncată o carte de poveşti. Când l-a văzut pe Alfanhuí coborând pe tulpini, fetiţa s-a ridicat şi i-a privit uimită de sus în jos. Apoi l-a întrebat graţios:

— Eşti cavalerul Zarambel?

VIII. Despre pompierii din Madrid

Într-o zi, Alfanhuí şi don Zana au văzut un incendiu. Într-un balcon, o femeie scotea scurte ţipete sfâşietoare. Prin fisurile casei, ieşea fum. Lumea s-a adunat în jur. În depărtare, s-au auzit sirenele pompierilor. Splendizi, curaţi şi strălucitori, ei şi-au făcut apariţia prin fundul străzii, cu maşina roşie ca para focului, sirena şi căştile aurii. Se bucurau ca la bal.

Pe atunci, mulţi copii din Madrid voiau să se facă pompieri. Erau vremuri de pace, iar copiii eroici nu visau decât asta. Căci pompierul, cel mai mare binefăcător, era erou între eroi şi n-avea duşmani. Pompierii erau buni şi respectuoşi, cu mustăţi mari, cu uniforme de eroi civici şi coifuri ca grecii şi troienii, dar erau cumpătaţi şi politicoşi, graşi şi binevoitori. Cinste pompierilor!

Pe de altă parte, erau prieteni la cataramă cu focul. Trebuia să vezi ce veseli soseau, cu ce entuziasm îşi făceau datoria, cum jubilau maşinile roşii. Spărgeau cu topoarele mult mai mult decât ar fi trebuit să spargă. Să tui să tot stea mereu liniştiţi, alarma îi îmbăta, para focului îi înflăcăra, şi soseau fericiţi la incendii. Se puneau în graba mare în mişcare. Învingeau focul doar arătându-i că erau mai activi şi mai iuţi ca el. Iar focul se retrăgea umilit în cotloanele lui. Ei cunoşteau secretul, singurul care ţinea piept flăcărilor. Băteau focul cu propriile lui arme: mişcarea şi scenografia. Îl umileau. Toţi ochii erau pe ei: nimeni nu se mai uita la foc.

Fugeau mai puţin ca oamenii obişnuiţi, dar alergau precis şi gimnastic: pieptul bombat, pumnii în piept, capul sus, picioarele ridicate mult de la pământ, genunchii în afară, şi nu se ciocneau niciodată unii cu alţii. De aceea, toţi spuneau:

— Ce bine aleargă!

Nicicând nu scoteau pe nimeni pe uşă, deşi ar fi putut, ci numai pe ferestre şi balcoane, căci, pentru a învinge, era important să fie spectaculoşi. Odată chiar, de zelos ce era, un pompier a urcat o tânără de la etajul întâi la al cincilea, ca s-o salveze de acolo.

În fiece apartament se afla întotdeauna o tânără. Toţi vecinii ieşeau din casă înainte de sosirea pompierilor. Dar tinerele erau nevoite să rămână, pentru a fi salvate. Era ofranda sacră pe care poporul o aducea eroilor lui, căci nu există erou fără muză. La ora focului, orice tânără îşi cunoştea datoria. Pe când ceilalţi o luau la sănătoasa cu lucrurile, ele se ridicau încet şi tragic, lăsând timp flăcărilor, se demachiau, îşi lăsau pletele în vânt, se dezbrăcau şi-şi puneau un camizol alb. Ieşeau, în fine, solemne şi magnifice, urlând şi dând din mâini în balcoane.

Aşa cum a văzut atunci Alfanhuí, aşa se întâmpla la fiece incendiu. Şi era mereu la fel, căci era vremea ordinii, respectului şi bunelor moravuri.

IX. Despre o zi şi o noapte de carnaval, şi durerosul sfârşit al neînţelegerilor tot mai mari dintre Alfanhuí şi don Zana

S-a luminat, în sfârşit, de ziuă, o zi cruntă, curmată de cerul ca otelul şi vântul ca şoimii.

Nori rari şi albi lunecau în zare, pe cerul răsăritului. Firmamentul era grăbit, ca un câmp de bătălie. Oraşul tăcea, încovrigat în plin şes, ca un iepure imens şi speriat. Coşurile negre, de tinichea, fără fum, scârţâiau în vânt. Sub bolta cerească, oraşul era lipsit de apărare: nici păsările nu-i păzeau văzduhul, nici fumul acoperişurile. Tăcea sub vânt, făcându-şi spinarea colac, ca un animal buimac. Crivăţul bătea drumurile şi le lua în stăpânire, căutând parcă să se răzbune. Biciuia rufele întinse la uscat prin *patios* şi prin ogrăzile ce dădeau spre maidane. Soarele arunca ireverenţios peste oraş lumina plată a şesurilor. Oraşul era pustiu şi deschis. Îl vedeai întins pe câmpie, lipsit de visurile care-l apăraseră. Ţinea ochii deschişi, căci îi era teamă de propria-i singurătate, şi privea în jur spunând: „Sunt un nimic de pe câmpie”.

Ziua era numai bună pentru cei palizi şi lipsiţi de apărare, ce urcau pe terasele acoperişurilor, să privească munţii cu ochi încercănaţi şi să se simtă puternici, măcar odată, faţă în faţă cu vântul.

Din dosul geamurilor întunecate, ochi de femeie priveau cu teamă ziua şi vântul şi spuneau cutremurându-se: „Nu pică bine carnavalul!”

Aşa a trecut întreaga zi, fără să se ostoiască crivăţul şi aproape fără ca cineva să iasă în stradă. Pe la asfinţit, vântul măturase toate visurile, iar oraşul era pustiu. Alfanhuí şi don Zana nu s-au văzut. Băiatul şi-a petrecut ziua pe uliţă, plimbându-se încetişor, cu mâinile în buzunarele jachetei şi capul sus, de parcă mirosea aerul,

atent şi rece.

La căderea serii, Alfanhuí şi don Zana erau la cele două capete ale oraşului. Don Zana în sud; Alfanhuí în nord, alături de vânt.

În sfârşit, crivăţul a stat şi ceasul a bătut. Don Zana a început să-şi caute măştile. Urca prin case şi alegea pe omul cel mai trist, ca să-şi pună o mască şi să iasă în stradă, să râdă şi să cânte. Nimeni nu i se împotrivea. Aşa a adunat câteva duzini de mascaţi şi i-a dus în centru. Din celălalt capăt al oraşului, singur şi hotărât, se apropia Alfanhuí.

Încă de departe a început să se audă ceata mascaţilor, care cântau la diferite instrumente şi din voce, dansau şi se opreau din când în când, ca să mai ia pe câte cineva cu ei. În faţa tuturor mergea don Zana, obligându-i să râdă şi nelăsându-le niciun răgaz. Unii erau travestiţi în porci sau gorile; alţii în clovni sau năsoşi. Sub măştile de carton, vocile îi se deformau şi ieşeau mormăite. Unii plângeau pe sub măşti ale căror culori curgeau ori se decolorau. Dar don Zana nu le îngăduia să se odihnească. Se loveau ba de pereţi, ba de felinare, mergeau cocârjaţi, târşâind picioarele şi făcând tumbe, împiedicându-se în lungile lor mantii colorate. Gaşca neagră şi buimacă mergea la voia râsului, lipsită parcă de voinţă, ca sub o greutate imensă. Cântau, hăuleau şi mormăiau, cuprinşi parcă de o epilepsie nemărginită. Îndemânarea lui don Zana, infanterist neîmpovărat, contrasta cu trupurile lor uriaşe, greoaie şi cocoşate sub greutatea hainelor.

În sfârşit, don Zana s-a oprit. Toată ceata s-a strâns în spatele lui, o grămadă informă ce zumzăia şi se legăna uşor într-o parte şi-n alta, murmurând fârnâit şi stins. Don Zana continua să stea nemişcat, privind în josul străzii. În noapte se contura un chip alb, liniştit; avea jumătate din faţă luminată de lună şi cealaltă în umbră.

Alfanhuí şi don Zana au privit o clipă într-acolo. Apoi

Alfanhuí a pornit la drum. Gaşca mascaţilor s-a spart în tăcere; fiecare a fugit pe câte-o stradă şi s-a topit în noapte, risipind pe drum măşti şi haine.

Alfanhuí şi don Zana înaintau unul spre celălalt. Don Zana ar fi vrut să fugă, dar Alfanhuí îl ţintuia cu privirea.

S-au întâlnit în bezna unui colt de stradă. Lui Alfanhuí îi luceau ochii galbeni, de furie. L-a luat pe don Zana de picioare, l-a săltat în văzduh şi s-a pus să dea cu el de cantul de piatră. Căpăţâna rotundă s-a desprins, iar râsul pictat al lui don Zana s-a dus de-a berbeleacul pe pavaj. Suna şi sălta ca o bucată de lemn. Alfanhuí îl lovea furios, iar don Zana se făcea ţăndări. În cele din urmă, în mâinile lui Alfanhuí au rămas doar botforii de culoarea vişinei putrede. I-a azvârlit peste aşchiile de lemn şi a respirat uşurat, sprijinindu-se de perete. Un paznic de noapte venea în goana mare, strigând:

— Ei, ce-i zarva asta?

Alfanhuí abia de-a şoptit:

— Nimic, sunt eu.

Paznicul a văzut rămăşiţele lui don Zana risipite pe drum:

— Ce-i asta?

— Ce vezi. Ţăndări şi cârpe, a spus băiatul, împingându-le parcă distrat, spre o gură de canal.

X. Despre orbirea şi dureroasa fugă a lui Alfanhuí

Cu un prurit acru şi dureros, Alfanhuí a deschis ochii spre orbire. La început, ea a fost purpurie, apoi roşie ca ardeiul şi, după aceea, de culoarea vişinei putrede, ca papuceii lui don Zana.

„Nu mi-am închipuit că don Zana ar fi putut să aibă sânge”.

S-a pipăit: febra îi suia la cap, arzându-i tâmplele. I se crispau mâinile şi-l dureau vârfurile degetelor. Le simţea ascuţindu-se şi lungindu-se, teribile. Îl dureau la pipăit, când atingea pereţi, trotuare şi felinare. Totul i se părea ca într-o orbire. Ea i se părea fugară şi nelămurită, la cheremul negurilor fantasmagorice. Felinarele erau batoane de ceară roşie care ardeau, lăsând să cadă picuri cârmâzii. Iar pereţii, cutii de chibrituri, ce voiau să-i aprindă vârfurile degetelor lungi, umflate de febră. Le ducea la gură, să le stângă, şi-i miroseau a sânge. Păşea molcom, încercând să nu-şi rănească mâinile, dar nu nimerea drumul, pe străzile ce i se puneau de-a curmezişul, cu huruitul tuturor căruţelor care trecuseră pe-acolo, de parcă s-ar fi învârtit pe bigudiuri de lemn. Streşinile se lăsau mai jos, ca să-i rănească tâmplele şi fruntea. Încerca să se odihnească şi punea mâinile pe pavaj, dar simţea cum i se adună sub buricele degetelor păr de şobolani. Iar, dacă le ridica în aer, simţea mici muşcături de lilieci.

„Nu mi-am imaginat că don Zana ar fi putut să aibă sânge”.

Uliţele ba se învârteau în huruit de căruţe, ba tăceau. Roşul şi cenuşiul reveneau şi alternau insistent şi periodic. Vişina putredă a botforilor, griul blănii de şobolan. Îşi bulbuca şi mijea ochii în ritmul respiraţiei, iar prin pori îi şiroia o sudoare călâie. Mâinile i se făceau una cu crengile

salcâmilor, iar falangele subţirele i se rupeau în bucăţi. Salcâmii erau ruguri de mure, negri şi ţepoşi, se mişcau şi se îmbrăţişau. Zgâria în răstimpuri la geamurile unei ferestre. Chiar şi văzduhul îl durea de-acum în degete şi părea că uliţa era toată plină de lavete cenuşii, întinse dintr-un capăt într-altul, ca draperiile. Mâinile îi deveniseră simţuri, mari şi sensibile. Atât de sensibile pe cât de mare îi era dorul de ducă şi de iscusită schimbare, ca să nu mai rămână acolo unde îl omorâse pe don Zana.

„De-acum n-am s-o mai văd pe doña Tere”.

S-a oprit o clipă. Nu era descumpănit, în ciuda orbirii şi a durerii nemărginite, şi s-a gândit liniştit.

„O să caut râul; dincolo de apă e câmpia. De-acum n-am s-o mai văd pe doña Tere. Aşa trebuie”.

Îşi întindea iar degetele înainte, ca să continue, şi cu cât încerca să se orienteze, cu atât îl dureau mai tare.

„M-aş putea odihni; m-aş putea resemna, să nu mai fug, iar mâinile mi-ar fi iar ca înainte. Dar trebuie să plec”.

Şi o lua de la capăt, învăţa să caute drumul şi-şi suporta toată durerea şi tremurul degetelor. Febra îi scăzuse din nou şi se simţea umed şi călduţ, tremurând ca într-o peşteră şi necăjit ca o gânganie.

Dar oraşul n-avea capăt şi nu mai ajungea la râu. Băiatul s-a gândit să urce pe terasa acoperişului, să respire. Nu i-a fost greu, cu mâinile-i ascuţite şi lungi, şi a urcat repede. Acolo totul i-a fost mai uşor şi mai suportabil.

„Acum am să merg în linie dreaptă, de pe o terasă pe alta”.

A văzut cum ochii pisicilor îi intrau în orbire şi a mers înainte, încălecând parmalâcuri, lucarne şi hornuri; urcând şi coborând scăriţe de fier, încurcându-se în tot soiul de sârme; traversând, peste fire şi cabluri, străzile, de la un cvartal la altul.

Terasele acoperişurilor erau, puţin câte puţin, tot mai egale şi mai puţin derutante. Alfanhuí se lovea de tot mai

puţine obstacole. De-acum avea tot mai puţină nevoie să pipăie şi i s-a părut că mâinile i se micşoraseră puţin şi nu-l mai dureau atât. Terasele creşteau, erau tot mai netede şi nu se mai întrerupeau.

Alfanhuí a început să vadă, ca prin ceaţă. Era încă întuneric, dar terasele erau acum lungi şi haşurate. Băiatul s-a aplecat să atingă pământul şi a luat un bulgăre în mâini. Nu mai erau terase, ci ogoare. Ieşise din oraş pe drumul de sus.

Alfanhuí s-a oprit şi a început să vadă. Se crăpa de ziuă. Şi-a privit mâinile. Erau zgâriate şi pline de sânge, de atâta mers pe pipăite. A zărit pe mâini şi sânge de culoarea vişinei putrede. Era culoarea botforilor lui don Zana, care îl orbise, când se frecase la ochi. S-a aşezat pe burtă şi s-a odihnit pe pământ.

PARTEA A TREIA

I. Despre marile şi grelele încercări de pe munte

Pe meleagurile secătuite dinspre munte se-aude pasărea locului. Pe gardurile de ardezie, lângă şoseaua albă, cârâie şi dă din coadă. Căruţaşului îi fură pâinea şi-i ciuguleşte vopseaua de pe căruţă. Ţipă la holde, după ce s-au copt. Cu vocea ei, usucă holdele pentru seceriş. Alte păsări se duc, dar coţofenele rămân mereu, căci sunt păsări de podiş bătrâne. Dau mărturie despre crime nefericite şi cer răzbunare pentru femeile violate. Recunosc oamenii şi ştiu multă geografie. Ştiu tot ce se petrece în sate şi pe drumuri. Rostesc numele morţilor şi-i amintesc fără tristeţe. Îşi spun între ele poveştile morţilor. Îi văd trecând spre cimitir şi rămân pe câte o piatră, istorisindu-şi tot ce-au văzut. Oamenii trăiesc şi îmbătrânesc: coţofenele vorbesc şi privesc. Coţofenele fără griji nu au încredere în speranţă: doar istorisesc şi repetă numele morţilor. Iar ei merg în lungul drumului ce duce la munte. Se duc, înnoraţi şi secetoşi, să traverseze culmi întunecate. Iar numele le rămân în glasul păsărilor.

Muntele e tăcut şi răsunător. Adâncurile îi sunt ca burta lupoaicei, sălbatice şi materne. Îşi ţine izvoarele în codri, cum îşi ascunde lupoaica ugerul în blană. Muntele blând stă lungit, dând şesului să sugă. Doar uneori se ridică dur şi ursuz, zgâriind buza ogoarelor.

Peste codri se înalţă povârnişul chel, stâncos şi abrupt, unde se naşte nisipul râurilor. Muntele se scarpină pe piept şi zvârle cu avalanşe de pietre ascuţite. Are nisipuri în râurile la şes, iar ochii îi dormitează printre nisipurile liniştitelor ochiuri de apă.

La capătul stâncilor îşi face brusc şi înalt apariţia grumazul muntelui. Ca o spaimă răsar marile mascaroane stâncoase şi bătrâne, ele privesc spre miazăzi. Buza de jos e ieşită în afară şi pe ea se pun vulturii negri pleşuvi. Din nări le picură apă şi muşchi, iar pe marginile ochilor tarantulele îşi fac cuiburi, ca urdorile. Privesc spre câmpie cu ochi somnoroşi. Munţii stau cu faţa la miazăzi; drumeţii din acea parte îi cunosc. Numele le stau scrise munţilor acolo unde îi bate soarele, căci nimeni nu-i ştie după locurile umbroase. Spre miazănoapte, ei îşi încovoaie sub crivăţ crupele negre şi neştiute. Pe culmi despădurite, oamenii se rătăcesc, căci nu cunosc munţii din spate. Acolo, crestele nu se opresc brusc, ci se pierd ondulate în neguri.

Marile mascaroane şi-au ascuns crestele în nori; nori negri şi groşi. Jos, în strungă, a mai rămas ceva lumină. Pe grumazul muntelui e noapte de-acum. E noapte şi norii vin dinspre nord. Se aud caii imenşi, care-şi dezmorţesc oasele. Caii furtunii galopează pe creste şi fulgeră din copite. Fulgerele ciobesc sprâncenele mascaroanelor. Dar privirea le e impasibilă. Chipurile verzi albicioase li se aprind în beznă, liniştite şi înspăimântătoare, imense şi apropiate, de parcă ar spune: „Aici sunt paznicii”.

Jos, în strungă, oile merinos înaintează. Se aud tălăngi şi fluierături. Turmele mici păşesc prin ziua tristă şi înfricoşătoare. Flăcăii se grăbesc, privind sfios culmile fioroase: „înainte ca noaptea şi furtuna să ni se arunce în spate ca vulturii şi să ne facă una cu munţii”. În spatele oilor, bărbaţii vin călare, iar femeile pe berbeci, urmaţi de ceaune din aramă, ţarcuri, căni, desagi, pături, pirostrii şi tigăi. Cârlanii nechează, iar arama ceaunelor, sensibilă la fulgere, prinde reflexe ameninţătoare. Noaptea şi norii se lasă groaznice peste pământ.

Ugerele norilor au început să şiroiască brusc şi a răsunat primul tunet, iar o lumină albastră a învăluit o

clipă strunga. Oile s-au înspăimântat. Atunci, cel ce mergea în frunte a tras de frâiele iepei, dând parcă un ordin de bătaie. S-a întors spre micile turme, strigându-le flăcăilor să adune oile şi să se strângă toţi în mijlocul stânei. Alerga dintr-un loc într-altul, dând porunci ca un căpitan de corabie. A-nceput pe loc să plouă şi s-au înteţit fulgerele şi tunetele. Printre vuiete, se auzeau vocile şi fluierăturile flăcăilor, ca şi nechezatul cailor. Se lăsase noaptea şi furtuna era fără margini. O turmă mică s-a pierdut de celelalte şi a luat-o în jos pe povârniş. Doi bărbaţi s-au dus să caute oile în râpă şi, la lumina unui opaiţ şi a fulgerelor, să le omoare, să le jupoaie în cea mai mare grabă şi să le urce blănurile pe-un berbec. Cuţitele agere le străluceau, într-un du-te-vino nocturn, tăind oase lungi şi fine, retezând tendoane convulsionate, căutând cartilagii moi printre oscioarele articulaţiilor. Duhoarea sângelui se împletea cu cea de sulf a furtunii. Femeile se ascundeau sub pături, strângându-şi copiii la piept.

De sus, de sub marile mascaroane, Alfanhuí a auzit vocile tot mai îndepărtate ale transhumanţilor, care se pierdeau coborând pe costişă. Dar băiatul n-a vrut să se întoarcă din drum şi a cotit greoi spre apus, pe marginea grumazului muntelui, căutând adăpost, la răstimpuri, în crăpăturile dintre stânci. A ajuns, în cele din urmă, în pasul unde se curmau crestele. Pe uliţa aceea a vântului, crivăţul cobora spre o terasă însorită. Lumina fulgerelor se ducea spre miazănoapte, lipindu-se de pereţi.

Şi, minune, acolo nu era furtună. Luna arginta crupele negre ale culmilor, învăluite în mantiile ei. Pe-acolo nu creşteau decât tufe de culori întunecate, ce semănau cu bucsăul, dar mai scunde şi puternice, mai dese şi rotunde. Atât de rotunde, că păreau tunse ca în grădină şi se turteau şi chirceau de frig. Căci acolo era deşertul nesfârşirii de munţi roşiatici, populaţi de negre şi singuratice tufe de bucsău.

Lui Alfanhuí îi era frig. Îl ajunsese pentru întâia oară, frigul năprasnic şi posomorât al podişurilor înalte.

II. Despre cum se însănătoşeşte Alfanhuí şi merge mai departe

Sfârşitul lui februarie l-a prins pe Alfanhuí pe munte, fără haine şi mort de frig. Iar în martie l-a găsit la fereastra unei uşi, unde s-a oprit cincisprezece zile, cerând de pomană. L-au văzut aşa prăpădit, că l-au adăpostit într-o baracă. Erau cele mai rele zile din viaţa lui, căci cerşea şi rătăcea prin munţi. Dar în baracă i-au trecut frigul şi boala, şi el le-a spus muntenilor istorii lungi. Când a sosit ziua plecării, Alfanhuí s-a trezit cu noaptea în cap. Fiica munteanului, să tot fi avut vreo zece ani, tocmai aţâţa focul, suflând în ei. Avea un batic pe cap, ciorapi groşi şi un şorţ stacojiu peste rochia neagră. Alfanhuí a deschis uşa, să vadă cum era ziua. Fetiţa a venit lângă el. În prag, băiatul i-a auzit pentru prima oară vocea, căci până atunci tăcuse mâlc:

— Uite ce-i, îţi ştiu eu bine poveştile; când nimeni n-o să-şi mai aducă aminte de ele, doar eu am să le mai ştiu şi n-am să le spun nimănui.

Alfanhuí a privit-o o clipă şi a întrebat:

— Cum te cheamă?

— Urraca[16].

— Nici eu n-am să-ţi uit numele.

Fetiţa s-a pus pe plâns, şi-a băgat faţa în mâini şi a ieşit în goana mare, fugind spre grădina de sus, din spatele casei, unde erau o fântână şi un stejar. Avea vocea mică, slabă şi bosumflată, ca a mieilor de pe munte.

Alfanhuí şi-a luat rămas-bun de la munteni, care i-au dat cergi şi opinci, să poată merge mai departe:

— Unde te duci?

— La Moraleja.

---

16 Numele propriu *Urraca* înseamnă, în limba spaniolă, „coţofană” *(n. tr).*

— Eşti de pe-aici?

— Nu. La Moraleja stă bunica. A făcut un gest de adio şi dus a fost.

Spre seară, drumul a luat-o peste un şes nins. Alfanhuí a dat peste două borne de piatră, aproape acoperite de zăpadă, ce stăteau faţă în faţă, de-o parte şi de alta a drumului. A dat zăpada la o parte şi pe una a citit:

MONAHIA SUSANA

Iar pe cealaltă:

VRĂJITOAREA EDELMIRA

Erau două pietre scunde, din granit, acoperite de muşchi. A întrebat-o despre ele pe o bătrână ce venea călare pe un măgăruş.

Că erau vechi; că monahia Susana era o stareţă frumoasă coz de la o mănăstire ce nu mai exista; că ele două nu se avuseseră deloc bine mulţi ani la rând şi odată s-au întâlnit chiar acolo şi s-au ucis una pe alta; că monahia a căzut pe spate, iar vrăjitoarea pe burtă, de-aia scria aşa. Dii, măgarule! S-a dus bătrâna şi n-au rămas decât măruntele urme ale măgarului pe zăpadă.

Alfanhuí a mai mers o vreme spre apus şi, în sfârşit, a început să coboare povârnişul dinspre miazăzi. A trecut prin mândre păduri de stejari şi castani şi, în apropierea câmpiei, a dat de-un sat. Avea case de piatră şi uliţe costişe. Mai avea şi băi cu apă termală sulfuroasă. În faţa termelor era un parc, cu un ulm imens şi rotund. I-au povestit că ulmul oprea vânturile cu coroana şi le ţinea încătuşate şapte zile şi şapte nopţi. Vara, când trecea vreun vânt mai recişor, ulmul îl lua prizonier şi-l lăsa să dea roată după roată în coroana lui, fără să nimerească ieşirea. Oamenii din sat stăteau sub ulm şi se bucurau de

vântul proaspăt, ce murmura neîntrerupt şi clătina frunzele, de parcă ar fi fost primăvară. Aici se aduna şi tot păsăretul, înveselind după-amiezile cu piuituri şi zboruri în spirală, printre crengile ulmului, dar fără să iasă de acolo. După şapte zile şi şapte nopţi, vântul se încălzea şi slăbea, iar ulmul îl lăsa să plece pe jos, ameţit şi neştiind încotro s-o apuce. Ulmul nu se mişca după alte vânturi şi, doar atunci când ele nu suflau în nicio direcţie, aduna câte un vânt rătăcit şi, în vreme ce toţi copacii din ţinut stăteau liniştiţi şi toropiţi, doar el se clătina şi răsuna vesel în mijlocul parcului.

Alfanhuí era de-acum în ultimul sat de munte. A văzut cum câmpia se întindea hăt departe, sub soarele de iarnă, alb şi căldicel încă.

III. Despre uriaşul din pădurea cea roşie

Şesul era palid şi vesel, presărat ici-colo cu pădurici rare. Pământul era negru şi reavăn de rouă. În crânguri, albeau de-acum măceşii printre stropi de culoare şi se zăreau pete galbene de chica-voinicului, care se prinde în brâu. În depărtare, Alfanhuí a zărit sprânceana unei păduri. Pădurea aceea era cireşie. Trunchiurile erau groase, de culoarea cireşelor, cu coroanele de un verde închis strălucitor. Pământul era foarte neted, avea iarba scurtă şi multe bălţi mari, cu apă foarte limpede, înaltă abia de două degete. În jurul lor, iarba creştea mai avântat şi se puteau zări uneori pietre albe şi cocori cenuşii somnolând într-un picior. Cireşiul trunchiurilor, verdele coroanelor, verdele palid al ierbii, cenuşiul cocorilor, albul pietrelor, luciul bălţilor şi seninul cerului creau în toiul dimineţii o bucurie multicoloră cum Alfanhuí nu mai văzuse în alte primăveri. Înainta cu mare plăcere prin pădure şi ar fi vrut ca ea să nu se mai sfârşească nicicând.

A văzut departe o siluetă întunecată. Un bărbat înalt, care ajungea cu capul până la coroanele copacilor. Băiatul s-a apropiat. Bărbatul era înalt şi robust, aproape uriaş. Stătea cu spatele şi nu-l văzuse. Alfanhuí l-a întrebat:

— Ei, mai e mult până la Moraleja?

Bărbatul s-a întors uimit:

— Nu. Cam vreo două leghe.

Era chior, dar avea în ochi lumină şi bunătate. Părea cam sfios.

— Ce faci? l-a întrebat Alfanhuí.

— Tocmai tăiam crengi pentru foc. Stau în cabana mare de colo. Bărbatul a arătat spre un teren care se înălţa uşor, ferit de bălţi.

— Locuieşti singur?

— Da.

— Atunci, dacă vrei, aş rămâne azi cu tine, să-ţi ţin tovărăşie.

Bărbatul s-a bucurat că băiatul avea să rămână cu el şi, în acea zi, şi-au povestit viaţa unul altuia. Bărbatul se numea Heraclio şi se născuse prin împrejurimi, dar părinţii îi erau de aiurea. Trăise de când se ştia într-un sat din vecini şi era dogar. Dar îşi schimbase meseria. După ce, fiind aşa uriaş, bătuse un om din sat, toţi s-au indignat şi l-au condamnat la moarte. De trei ori au încercat să-l execute, dar de fiecare dată i-a împiedicat ceva. Faptul li s-a părut tuturor un semn că Heraclio nu trebuia să moară şi l-au exilat în pădurea unde tăia acum piatră. Ochiul şi-l pierduse din pricina unei aşchii de piatră. Părinţii îi lăsaseră lui Heraclio o comoară: doi fildeşi mari şi două mingi de fildeş, cât pepenii roşii. „Nimeni nu ştie ce-i asta. Da-i o adevărată comoară, pentru că nu se poate vinde. Oamenii cred că tot ce costă mult e o comoară, dar adevărata comoară nu se poate vinde. Ea costă atât de mult, încât nu are preţ. Da, se poate vinde la greutatea fildeşului, dar atunci comoara se pierde, căci se vinde doar fildeşul. Adevărata comoară face mai mult ca viaţa, pentru că mori, dar n-o vinzi. Nu-ţi salvează viaţa. Comoara valorează şi mult şi nimic. Asta şi e o comoară: nu se poate vinde”.

Auzindu-l, Alfanhuí a zâmbit. Uriaşul a tăcut, privind în depărtare. A văzut munţii de agată, bruni, albi şi albaştri. Soarele cobora spre apus. În ochiul uriaşului erau pădurea şi depărtarea. Cireşul din preajmă, puternic şi vesel, se îmbina cu limpezimea melancolică din depărtare. Printre pupilă şi zare au trecut molcom, ca-n vis, cerbi austeri. Uşori, tăcuţi şi nobili, s-au dus printre trunchiurile cireşii, spre apă.

La căderea serii, băiatul şi uriaşul au făcut focul. Când Alfanhuí îl întâlnise de dimineaţă, bărbatul îşi tăia lemne. Aflând că băiatul avea să-i fie oaspete, s-a dus să mai

caute. Acum erau în cabană două braţe de lemne; unul pentru el şi altul pentru Alfanhuí. Le-au pus într-o singură grămadă şi au aprins focul. Au vorbi şi s-au desfătat, pregătind cina. Apoi, după-masă, au tăifăsuit şi pe urmă s-au culcat.

Dimineaţă, băiatul i-a strâns mâna bărbatului şi s-au privit de la inimă la inimă. Alfanhuí a pornit la drum şi, când să-şi piardă urma printre copaci, a stat o clipă în loc, a întors capul şi l-a privit pentru ultima oară pe Heraclio, stând în picioare şi uitându-se încă în urma lui, lângă cabană. Alfanhuí a ieşit din pădurea roşie şi s-a îndreptat spre Moraleja.

IV. Despre bunica

Bunica lui Alfanhuí ocupa etajul al doilea al unei case în care se intra din *patio*. Acest *patio* avea la stradă un gard şi o poartă uriaşă, şi era înconjurat de case pe celelalte trei laturi. La dreapta, erau o scară îngustă, cu balustradă de fier, şi un butuc de tămâioasă. În capul scării era un mic palier, lung cât un balcon, acoperit şi el cu viţă-de-vie. La dreapta se deschidea o portiţă scundă, şi acolo locuia bunica.

Odaia avea tavanul scund, iar pe pereţi zugrăveala era veche şi plină de licheni. În faţa uşii, o ferestruică. Patul bunicii era din lemn închis la culoare, lat şi lung. Avea la căpătâi o creangă de măslin. Bunica avea un balansoar lângă fereastră. Pe el erau două pernuţe foarte turtite; de una se rezema, pe alta stătea. O măsuţă cu suport pentru vasul cu jăratic stătea în mijlocul odăii, iar şapte cufere stăteau lipite de pereţi. Cuierele aveau înfăţişări şi mărimi diferite. Într-un colţ era o mătură, iar într-altul un lighean cu o cană şi un suport. În faţa crengii de măslin, pe perete stăteau o flintă neagră şi un ceasornic mare de buzunar, care atârna de un lanţ. Podeaua era din gresie albă şi neagră.

Bunica lui Alfanhuí clocea pui în poală. Obişnuia să aibă febră timp de douăzeci şi una de zile. Stătea în balansoar şi acoperea ouăle cu mâinile. Din când în când, le întorcea şi nu se mişca de acolo nici ziua, nici noaptea, până când ieşeau puii. Atunci îi scădea febra, o lua un frig teribil şi se băga în pat. Treptat, îi trecea frigul şi atunci se ridica iar şi se ducea lângă *brasero*[17]. Febra o apuca de zece ori pe an.

---

17 Un *brasero* este un recipient metalic, rotund şi nu prea adânc, în care, în Spania şi America Latină, se pune jar, pentru a încălzi odăile; dacă este acoperit, se pot ţine picioarele pe el, pentru a le încălzi *(n. tr).*

Când venea primăvara, toţi copiii îi aduceau ouă găsite de ei pe câmp. Îndeobşte, bunica se supăra, pentru că nu i se părea prea serios clocitul de păsări sălbatice printre ouăle de găini. Dar băieţii şi fetiţele aduceau ouă pestriţe, albastre, maronii, verzi şi roz. „Asta, ca să vedem de la ce pasăre e”; „astea, pentru c-am dat de ele pe acoperiş”; „astea, pentru că vreau să văd ce iese”; „ăsta, pentru că vreau o pasăre mică”; dar, pe lângă cele cincisprezece ouă de găină sau raţă pe care obişnuia să le clocească, în poala neagră a bunicii se adunau uneori şi alte aproape cincizeci de ouă primăvăratice şi multicolore:

— Belele, belele, asta aduceţi, striga bunica.

Dar adevărata zarvă se isca abia după douăzeci şi una de zile. La unsprezece dimineaţa, scara şi micuţul palier se umpleau de băieţei şi fetiţe, care aşteptau ca bunica să deschidă uşa şi să le dea păsări. Bunica se lăsa aşteptată mult şi bine, iar copiii se jucau şi strigau prin *patio* şi pe scară. De câte ori o auzeau mişcându-se prin cameră, se dădeau alarme false. „O să deschidă, o să deschidă!”, dar aşteptarea era fără sfârşit. În fine, spre prânz, bunica deschidea uşa. Toţi se grămădeau la intrare şi se băteau care să fie primul. Bunica îşi amintea de oul fiecăruia şi nu greşea nicicând. Copiii rămâneau în prag, iar ea începea să distribuie păsările: „Astea-s turturelele tale”; „al tău era de cuc”; „al tău de sturz”; „al tău de lăstun”; „al tău de vrabie”; „din ale tale au ieşit şerpi”, iar copilul lua în mâini cinci şerpişori negri. Şi, vai de cel nemulţumit de ce ieşea!, căci trebuia să primească orice ar fi fost. Nimic n-o supăra mai mult pe bunica decât mofturile:

— Ţi-e silă să le iei? Trebuie să te abţii, pentru că eu le-am dat vreme de douăzeci şi una de zile căldură de la mine. Şi continua: „ale tale, de sturz cântăreţ”; „al tău, de sticlete”; „în al tău, şopârle”. Pe loc, cu ce primise fiecare, înjghebau o bursă de schimb. Şi, dacă voiai o ciocârlie şi nu ţi se nimerise, căutai pe cineva care avea una şi-i

propuneai un schimb. Începeau certurile şi hărmălaia. Iar bunica se supăra iar şi ţipa la ei:

— Ei, nu-mi veniţi acum cu trocul. Hai, la piaţă cu voi!

Dar în zadar. „Al tău n-avea nimic, era gol”, îi spunea în cel mai bun caz unei fetiţe cu fundă mare pe cap, iar ea pleca, plângând neconsolată, cu coşuleţul gol. Bunica, însă, nu se milostivea. La sfârşit, se supăra din nou; după ce clocise vreme de douăzeci şi una de zile cu atâta răbdare, se indigna:

— Să nu vă mai prind pe-aici! Niciodată! în fiecare an aceeaşi poveste! Şi pe urmă nici că vă mai amintiţi de bunica, nici că-i aduceţi vreo prăpădită de prăjiturică, nici că veniţi s-o vedeţi. Afară, afară! Vedeţi voi la anul!

Dar, „la anul” prin primăvară, bunica era nespus de veselă că încă mai trăia. Şi se repeta aceeaşi istorie.

Bunica era înaltă şi slabă. Avea părul alb şi nu se pieptăna niciodată. Umbla cernită, cu un cariu în pulpă. Cariul îi mânca osul şi hârâia noaptea. Dar ea avea tibia foarte tare şi uscată, iar cariul nu mai termina. Bunica îşi ungea fluierul piciorului cu o cârpuşoară muiată într-o infuzie de cimbrişor şi chiparoase, iar cariul adormea. Din pricina asta, bunica avea pulpa verde. Ea nu ieşea niciodată, dar veneau toţi s-o viziteze. Etajul de dedesubt era tot al ei, dar era închiriat. Vecinii de acolo îi găteau şi aveau grijă de ea.

Aşa îşi ducea traiul tot anul bunica din partea tatălui Alfanhuí, cea care clocea pui în poală, avea o viţă de tămâioasă şi nu murea niciodată.

V. Despre veselul sat Moraleja şi cum au făcut cunoştinţă bunica şi Alfanhuí

Alfanhuí a ajuns la Moraleja. Era un sat de câmpie, pe malul râului. Avea case de culoarea vântului turbat, a portocalei sau indigoului. Cadrele uşilor şi ferestrelor, ca şi colţurile, aveau o dungă albă. Unele case aveau faianţe colorate sau desene, de la pământ până la înălţimea unui om. Plăcile erau romboidale şi montate vertical. Dar în alte case, mai vechi, ele formau zone inegale, pete capricioase; id patru, colo zece, dincolo una, ca o boală. Era o istorie mută şi ieroglifică. Fiece bărbat dintr-o familie îşi are propria placă de faianţă, care ocupă un loc sau formează o figură. Când cineva moare, placa de faianţă poate să-i cadă şi să se spargă în mii de fărâme, lovindu-se de colţurile străzilor. Pe perete rămâne un gol nou, aspru şi chiar supărător. Apoi timpul trece peste el, îl şlefuieşte. După mulţi ani, faianţa se poate înlocui, locul se poate zugrăvi. Şi cel ce-ar ajunge să gândească: „E ciudat, când Cutărică a murit, placa lui de faianţă a căzut”, acela ar avea cheia ieroglifei. Dar nimeni nu descoperă coincidenţa, iar peretele e pentru toţi ceva mereu fără sens. Ceva gol, întâmplător, nici măcar misterios. Dar timpul şi-a scris poveştile pe el.

Străzile erau pline de oameni. Se duceau, veneau, stăteau la soare. La Moraleja erau vorbăreţi cu toţii. Ieşeau în stradă cu scaune şi lighene. Ferestrele de la parter aveau îndeobşte, pe pervazul de-afară, un pieptene şi un săpunel frumos mirositor. Uneori chiar şi o oglindă, spânzurată de grilaj, şi unelte de bărbierit. O oglinjoară neobrăzată, care privea la trecători cu luciul ei alb, batjocoritor. Pentru că se spălau cu apă tulbure, oamenii din Moraleja aveau faţa palidă şi trăsăturile şterse.

La supărare sau bucurie, ei îşi schimbau nelămurit

expresia, aşa cum îşi schimbă norii forma. Vorbeau şi părea că priveau altundeva, încât nici ei nu ştiau bine unde priveau. Mergeau distraţi, a pierde-vară, parcă fără niciun ţel.

Câinii din Moraleja, slabi şi răi tot anul, formau o comunitate isteaţă şi capricioasă. Umblau în cete, căutând ceva de scărpinat; îşi frecau cu rândul coastele pricăjite. Se băteau între ei, iar oamenilor le arătau colţii. Slabi şi răi tot anul, în septembrie umblau după smochine. Patru, şase, opt, sub un smochin. Până când burta li se umfla ca băşica. Şi pe urmă se puneau pe lins şi pe dormit la ora siestei, la umbra unui gard. Culesul smochinelor dura o lună; la Moraleja era treaba câinilor. Smochine albe, pădureţe, maronii, verzulii.

Moraleja ajungea până la malul râului. De-a lungul lui se întindea ultima stradă, cu un singur rând de case; celălalt trotuar era un parapet de cinci metri peste nivelul apei, care cobora uneori şi mai mult. Toate casele se priveau în râu. Un zid înalt şi negru ţinea piept denivelării. De acolo pleca oraşul, pe un podeţ îngust, cu parmalâc de fier. Jos se vedea râul îngust, lipit de zid în partea dinspre oraş. De cealaltă parte, în schimb, era o plajă cu maluri rotunjite, ce urca uşor până-n alee. De pe pod, în josul râului se zărea o moară de apă, iar vara câţiva băieţi dezbrăcaţi pe zidul digului. Zarva şi bufniturile lor în apă ajungeau până la pod. De acolo se vedeau rufe şi cearşafuri întinse la soare pe pietre curate sau pe bucsău. De cealaltă parte a podului, era aleea. Ulmi şi eucalipţi, un han cu peşte şi vin, un frunzar din viţă-de-vie, o masă. Masa era o placă mare din ardezie, cu un picior gros din piatră cioplită. În jurul ei erau patru bănci şi ele din plăci de piatră, albastre şi lungi. Era un han pentru cerşetori şi grădinari, pescari şi căruţaşi. Printre picioarele lor ciuguleau găinile. Hangiul şi hangiţa aveau, pe lângă casă, o pisică, două capre, o barcă şi o puşcă cu piston.

Alfanhuí s-a întors de la pod şi a căutat casa bunicii. Băiatul şi bunica nu se cunoşteau. A întrebat la etajul de jos. O fată a urcat strigând, să anunţe:

— Ţi-a venit nepotul, nană Ramona! Cel din Alcalá de Henares, care-şi duce traiul, cu mă-sa, lângă pod, fiul lui Gabriel, Dumnezeu să-l odihnească!

— La ce-mi dai atâtea explicaţii, că nici n-am altul? Haide, lasă gura şi s-aştepte.

Bunica s-a închis cu cheia. A scos o bluză şi o fustă, o *mantilla* şi un ştergar. Toate erau din pânză neagră şi miroseau reavăn, a curat şi vechi, din cuiere. Bluza avea, de sus în jos, un rând de nasturi, mulţi, foarte apropiaţi şi mici. Mânecile erau largi şi se încreţeau la încheieturi. Bunica şi-a încopciat manşetele peste încheieturile osoase şi nespus de slabe. Şi-a prins copcile mici de alamă ale fustei pe talia de migdal. Şi-a potrivit fusta, care-i cădea în pliuri drepte, ce porneau de pe şolduri. Peste părul alb şi nepieptănat şi-a aruncat baticul negru, iar pe umeri *mantilla.* Aşa a ieşit pe palier, cu mâinile una într-alta, şi l-a privit pe Alfanhuí cum urca scara. Când băiatul a ajuns sus, bunica s-a dat la o parte şi i-a spus:

— Treci.

Apoi a intrat şi ea şi a închis uşa în urmă. S-a pus în balansoar şi a început să vorbească. În picioare lângă ea, Alfanhuí privea.

— Voiai să mor fără să te fi văzut? Ingratule, n-ai venit niciodată. Treci în lumină, ca să te văd. Eşti palid şi sănătos ca bunicu-tău. Mă întrebam în fiecare noapte: „Oare cum mi-o fi nepotul? Pasărea aia care n-ajunge niciodată până aici; o să mor de parcă nu-s bunică”. În august şi septembrie, când se coceau migdalele şi alunele, şi în octombrie, când se coceau castanele şi nucile, şi nu le puteam mânca, îmi aduceam aminte de tine şi-mi ziceam: „Nepotu-meu, el chiar c-ar putea să le ronţăie”. În fiece an ţi le păstram până se împuţinau şi se uscau atât de tare, că

trebuia să le arunc. Se stricau cu grămada, fără să le mănânce nimeni.

— Bunico, acum, de vrei, am să stau multă vreme cu tine. Pot dormi jos.

— Sigur c-ai să rămâi! Ar fi culmea să pleci!

Ai să dormi aici, cu mine în pat; nu ocup mai mult loc decât o măturǎ.

Se întuneca. Bunica i-a spus lui Alfanhuí să închidă fereastra şi să aprindă opaiţul ce atârna din tavan peste măsuţa cu suport pentru *brasero.* Apoi, fără să se ridice, şi-a întors balansoarul şi l-a rezemat de el.

— Ia băncuţa şi vino şi tu aici.

— Bunico, dacă rămân mai mult de un an şi jumătate trebuie să muncesc şi să mă angajez aici.

— Şi ce ştii să faci?

— Sunt calfă de îmbălsămător.

— Nu. Aici n-avem farafastâcuri dintr-astea. Nu-s bune la nimic. Aici cei ce trudesc stau mult însoare, frig, ploaie şi intemperii. Ce spui tu e pentru oameni fiţoşi, care vor să aibă animale moarte prin casă. Aici nu. Dar am să-ţi caut eu de lucru. Nu-ţi face griji. Ţi-e frig?

— Nu, bunico.

Bunica şi-a continuat povestea:

— Şi vorbeam mereu cu vecinii: „Nepotu-n sus; nepotu-n jos”. Uneori mă întrebau cum eşti şi mă întristam şi mi-era ruşine să le spun că nu te cunoşteam. De la o vreme părea că toţi se îndoiau că exişti. Tare mai aveam poftă să le spun: „Uite-l”. Căci în sat la noi toate bunicile au cel puţin zece sau doisprezece. Vino-ncoace, mai aproape, să te ating… Ce pulpe ai şi ce zdravene, haimana, puteai să fi venit mai demult!

Bunica a tăcut o clipă, Alfanhuí a privit jur-împrejur şi a întrebat:

— Bunico, ce ai în cufere?

Bunica l-a privit şi a spus tăios:

— Lucruri care pe tine nu te interesează.

VI. Despre cum s-a făcut Alfanhuí bouar şi duzina de boi de care avea grijă

Bunica i-a găsit repede de lucru lui Alfanhuí. Nu l-a întrebat dacă-i convenea, ci s-a mărginit să-i zică:

— Mâine te duci cu boii la păscut.

Şi Alfanhuí, care nu era mofturos, a primit vestea cu bucurie.

Ca orice aşezare veche, Moraleja avea vreo zece, cincisprezece boi bătrâni. „Boii satului”, le spuneau, căci deşi, când erau tineri fuseseră ai unuia sau ai altuia, acum, când nu mai trăgeau la jug, nici la plug, nici la căruţă, nimeni nu-i mai considera ai lui. Bătrânii boi pensionari erau negri ori roşcaţi, cu ochi mari şi pupile adânci, cu falca de jos lungă şi vioaie, pas molcom, egal şi monoton afectuoşi.

— Ia strămurariţa şi s-o tii întotdeauna cu boldul ascuţit, dar respectă-i pe boi, nu-i lovi şi nici nu-i ameninţa vreodată, pentru că ei îşi ştiu mai bine ca tine şi ca mine drumul, păşunea din fiece anotimp şi primejdiile care-i pândesc. Aşa i-a vorbit bătrânul bouar, iar Alfanhuí n-a întrebat de ce, oare, dacă ştiau atâtea, mai trebuia să meargă cu ei, să aibă strămurariţă şi să-i ascută boldul. Înţelesese nobilul obicei de a-i ţine în viaţă pe boii ce nu mai trăgeau la plug, de a le respecta bătrâneţea şi a le menţine servitutea. Inutili boii, inutil boarul, inutilă strămurariţa: nici boi la plug, nici bouar care să-i conducă, nici strămurariţă care să-i înţepe. Totul e o politeţe de sat vechi.

Aşa s-a făcut Alfanhuí bouar la Moraleja, cu doisprezece reali[18] pe zi. Doisprezece erau şi boii, iar pe cel mai bătrân

18 Moneda spaniolă numită *real* a avut de-a lungul vremii diferite valori. În secolul al XX-lea, ea a valorat 25 de centime dintr-o pesetă, ultima monedă spaniolă, înlocuită astăzi de euro *(n. tr.).*

îl chema Caronglo. Era mare şi negru ca o peşteră; asemenea ei, în stomac îi sunau tainic ape întunecate. Avea ochi dulci şi mari, şi o lacrimă curată în fiecare. Şi gura rece şi transpirată. Balele îi picurau molcom din colturile buzelor. Blana îi făcea cute sub ochi, pe genunchii groşi şi pe laturile pieptului lat şi puternic. Avea coarne bătrâne şi fierbinţi şi, acolo unde răsăreau, o fâşie şlefuită şi strălucitoare, din pricina curelelor; grumazul ros de jug îi rămăsese pleşuv. Scotea, mai ales, un abur alb, când gâfâia, ca ceaţa fină de iarnă, ce topea chiciura sau se prindea, umed şi fără miros, de spini. Lăsa urme mari şi adânci, ca animalele de mlaştină, care se deosebeau de toate celelalte. Tovarăşul lui, Pinzón, avea blana mai deschisă la culoare şi cu un fir de zăpadă pe spinare.

Al doilea atelaj erau doi roşcaţi: Marrero şi Charrián, cu ochi de diavol. Următorii negri: Ariza şi Turino, mici şi curajoşi; Almadrán şi Retana arau bolovănişuri. Pe Jaso şi Almeira, roşcaţi, întunecaţi şi mici ca viţeii, îi adusese un portughez. Şi ultimii, negri: Gago şi Sonsoles, boi de tras la căruţă.

Alfanhuí mergea dimineaţa cu boii pe izlazul comunal, mânca de prânzişor pe câmp sau se întorcea să mănânce cu bunica, dacă bătrânul bouar venea să-l înlocuiască. Spre seară se întorcea, cu o jumătate de oră înainte de asfinţit, şi lăsa boii într-un ţarc de ardezie, care avea într-o parte un şopron mare de vite, în formă de adăpost, cu iesle săpate în trunchiuri de gorun. Acolo adăposteau boii pe ploaie. Alfanhuí a învăţat iute să-i cunoască, dar şi boii pe el şi, dimineaţa, de cum îi vedeau capul iţindu-se de după gard, se îndreptau cu toţii spre micul zăplaz, ca să li se deschidă. Îl salutau mugind liniştit din nările adânci. Alfanhuí le scărpina fruntea sau le mângâia coarnele. Ultimul care ieşea era întotdeauna Caronglo, care îşi punea botul umed între mâinile lui şi-l mirosea.

Alfanhuí mergea adesea ţopăind în faţa sau în spatele

boilor, alături de Caronglo. Când trebuia să treacă peste mlaştini sau prin vadul râului, Caronglo îl aştepta la mal şi Alfanhuí încăleca pe el. Dar mai târziu Alfanhuí a prins gust de asemenea răsfăţuri şi nu mai voia decât să călărească boul, ca să stea sus şi să se legene în mers cu pas molcom şi ondulat. Alfanhuí îşi lua strămurariţa pe umăr, iar picioarele albe şi subţirele abia de-i atârnau de-o parte şi de alta a boului negru.

Vara, când boii coborau să bea şi să mănânce pirul gros de pe mal, Alfanhuí făcea baie. Se cufunda şi scotea pietricele roşii, albe, albastre; pietricele verzi sau de jasp. Uneori, venea la mal, sărutând pe sub apă gurile negre ale boilor care se adăpau. Sau îi chema din mijlocul râului şi, când se întorceau, se cufunda în apă: „Gago, Retana, Pinzón!” Apoi scotea din nou capul şi râsul îi răsuna foarte cristalin pe faţa râului.

VII. Despre pescari şi vânători

În Moraleja trăia un om care văzuse marea. Alfanhuí l-a cunoscut într-o zi, trecând prin faţa căscioarei lui. Locuia pe o alee lângă râu, aproape de pescari. Omul se numea Pablo şi împletea năvoade de pescuit. La mare, făcuse plase de prins peşte, iar acum, la bătrâneţe, se înapoiase la Moraleja. Era şi barcagiu şi avea o plută pentru viituri. Îşi ducea traiul de unul singur, iar când privea spre râu prin poarta deschisă, i se putea zări lumina felinarului chiar şi de pe celălalt mal, strălucind în beznă printre copaci. Omul îşi povestea viaţa. Erau în port unele zile de cenuşă şi cobalt, murdare, la pământ, ca hainele sinucigaşilor. De pe pontoane urca cântecul negru al docherilor, invocând caracatiţele şi racii din golf. Racii dulgheri, ce zgârie lemnele vechi din port şi fug pieziş pe sub pântecele barjelor. Marinarii îi aud dinăuntru cu fiorul unei bruşte fisuri în zigzag. Moartea lucrează, fisurând suflete şi nume. O ramură roşie urcă în copacul sângerând al pupilei. Copacul ochilor, melancolic ca un prun japonez. Pablo vorbea de moartea acră şi neştiută oamenilor de la şes. Toţi îl ascultau morbid, cu o atenţie ciudată. În inima uscatului, moartea e mai limpede; merge peste şesurile de cristal, purtând haine albe.

Alfanhuí urmărea suveica din mâinile bărbatului ducându-se, venind şi penetrând. Pablo mai spunea câte ceva din vreme în vreme, rar, ca pentru el. Focul, nelinişţit şi întunecat, părea numai văpăi albastre. Lângă el, într-o tigaie de lut, mâncarea deasă şi maronie avea un miros pătrunzător. Erau melci. Pablo mânca melci ori de câte ori găsea. Îi aduna, după ploaie, de pe un zid vechi cu plante agăţătoare. Melcii dănţuiau, păstrând ritmul în care clocotea sosul din tigaia de lut şi lovindu-se unii de alţii.

În noaptea de afară, s-a auzit dinspre râu un fluierat

lung. Pablo s-a oprit din treabă, s-a ridicat şi a aprins felinarul cilindric şi auriu. Apoi a ieşit în pragul uşii şi de acolo, cu braţul întins spre râu, a ridicat felinarul de trei ori în văzduh. I-a răspuns din noapte alt fluierat. Pablo a intrat iar, a agăţat lumina lângă foc şi şi-a reluat treaba:

— Erau pescarii cu barca.

La vreo trei leghe de Moraleja pe râu în jos, erau mulţi pescari. Aveau bărci primitive, romboidale. Prindeau barbuni, obleţi şi pui de ţipari. Unii pescuiau şi cu undiţa, căci în lagune era o crescătorie de lini. Lagunele erau mici şi verzi, şi aveau alge pe fund, hrană pentru peşti. Unele pentru creşterea, altele pentru îngrăşarea peştilor. Cea cu lini nu era pentru îngrăşat. În fiece primăvară, puieţii erau scoşi şi duşi în laguna pentru îngrăşat. Acolo îi pescuiau pe toţi odată în septembrie şi-i vindeau la tarabele şi bazinele din târguri. Îi tăiau în trei şi-i găteau cu sare multă, ca să ceară vin.

Erau şi unii care, în serile de vară, pescuiau broaşte, cu carbid.

Lui Alfanhuí îi plăcea să meargă mai mult cu pescarii decât cu vânătorii. Dar să vorbească, mai mult cu vânătorii. Erau doi foarte veseli şi vestiţi, pe care îi chema Luquinas şi Galán. Galán era indian[19] şi plecase la Buenos Aires ca zidar. Cu banii câştigaţi, ţinea acum la Moraleja un cazinou cu mese de joc, biliard american şi două jocuri mecanice, din cele cu portocale şi lămâi mici. La cincizeci şi doi de ani, Galán arăta bine şi vesel. Era slab şi înalt de stat. Vorbea mult şi repede, cu vorbe răguşite şi sonore, şi umplea cazinoul de clienţi, făcându-le cu ochiul şi hohotind de râs. Galán îşi respecta foarte mult vechea meserie şi-i zăpăcea pe tinerii zidari, căci ori de câte ori trecea pe lângă un şantier îl inspecta insolent, ridica obiecţii şi lua uneltele în mână, spunând: „Asta nu se face aşa; ci aşa şi

19 Un *indian* înseamnă, de fapt, un emigrant spaniol, care s-a întors bogat din America Latină *(n. tr.).*

aşa. Dă-mi nivela, dă-mi sfoara cu plumb, dă-mi mortarul!” şi, în zece minute, desfăcea şi refăcea totul, iar zidarii îl priveau şi-l ascultau sfioşi. Apoi îşi punea iar pălăria şi dus era. Zidarii încercau să se scuze:

— Nici vorbă, nici vorbă, sunteţi nişte cârpaci.

Luquinas să tot fi avut treizeci şi cinci de ani, era mic de stat şi lat în spate, avea părul blond, foarte rar, şi pielea foarte roz. Lucas era foarte vesel şi glumeţ şi se hârjonea cu Galán. Hohotea surd şi insistent, de parcă tuşea, fără vocale în cerul gurii: Hs, hs, hs, hs…!, astfel că forma un duet perfect cu râsul plin şi sonor al lui Galán. Plecau peste tot la vânătoare, foarte fericiţi şi, chiar dacă pământul n-are coadă, îşi convingeau soţiile că aveau să aducă cel puţin douăzeci şi cinci de iepuri de câmp. Atâta caz făceau. Apoi, în pădure, beau vin şi trăgeau cu puşca în dreapta şi în stânga, speriind puţinul vânat existent, căci vorbeau fără oprire, iar Galán pufnea în râs pentru orice, făcând să răsune valea de hohote.

Pe la patru, se plictiseau de flinte şi, în orice casă din pădure s-ar fi aflat, scoteau cărţile de joc, uitau de toate şi pun-te la băut cu pădurarii. Lui Galán i se năzărea, în culmea bucuriei, să-şi dea pe spate scaunul şi pălăria, să-şi înalţe vocea şi să cânte.

„Mângâieri, şi ţocăieli din buze…”

Cântecul i se poticnea, dar, cum Galán îşi îngroşa vocea şi ridica paharul, le evoca tuturor depărtările mării, pline de plăceri şi minuni. Între timp, Luquinas făcea violent politică municipală. Vorbea cu pereţii, că nimeni nu-l contrazicea. Dar se înflăcăra şi îi copleşea cu argumente. Şi tot aşa mereu până când apunea soarele şi se întuneca. La nouă, ajungeau cântând la Moraleja, fără să-şi mai amintească nici de iepuri, nici de potârnichi.

Galán lăsa flinta şi pălăria şi se pregătea să închidă. Un client întreba:

— Şi iepurii, Galán?

— Ie-te cu ce-mi vine şi ăsta, acuma!

Între timp, la o masă, Luquinas încă mai făcea politică municipală.

VIII. Despre foc, poveştile şi cuierele bunicii, şi cum îşi dorea Alfanhuí nişte ghete

Bunica avea foc de la *brasero.* Ieşea să-l aprindă dis-de-dimineaţă pe palierul scării şi-l aţâţa o vreme cu o frunză de stuf. Apoi îl acoperea cu cenuşa din ziua anterioară, pe care o punea pe margine, până se aprindea mangalul nou. Aşa punea bunica toate zilele una peste alta şi le ţinea legate cu un fir de cenuşă. Avea un *brasero* pentru mangal, care mirosea a cenuşiu şi uneori a tămâie. Nu folosea niciodată vătraiul şi, când jăraticul se stingea şi dădea puţină căldură, fără să-şi ridice fustele sau să privească, ea îi făcea cruce cu papucul. Alfanhuí era foarte uimit când simţea căldura nouă, căci mişcările bunicii erau nevăzute, iar ea vorbea neîntrerupt, de parcă nu se întâmpla nimic.

Când a aflat cum e cu focul bunicii, Alfanhuí a vrut să-i ştie istoria şi a ticluit o şmecherie.

Aducea de pe câmp frunzuliţe de rozmarin şi le arunca în jar pe ascuns. Mirosul acela proaspăt suia pe loc, iar bunica începea, fără să-şi dea seama, să povestească. Vorbea de tinereţe, de vremea când purta haine de culoare verde cu alb. Interesat de poveşti, Alfanhuí uita să mai pună rozmarin pe foc, iar bunica tăcea. Abia atunci băga de seamă băiatul şi punea noi frunzuliţe pe jar. Bunica se entuziasma din nou şi-i dădea înainte cu povestitul. Dar Alfanhuí nu voia să se-ntreacă cu rozmarinul, căci nu trebuie povestit mult într-o zi, deoarece poveştile îşi pierd hazul. Când dispărea mirosul dulce-acrişor, bunica se oprea:

— Bine, bine, ajunge; că pe toate vrei să le ştii. Lasă, lasă; la culcare.

Iar Alfanhuí, micul hoţ de poveşti, zâmbea maliţios printre dinţi.

Uneori, bunica se foia noaptea în pat. Se mişca de parcă-

i trecea prin minte ceva ce n-o lăsa să doarmă. Atunci se ridica şi, în cămaşa de noapte, fără să aprindă lumina, se ducea la cufere. Cheile îi zornăiau la brâu, atârnate sub cămaşă. Alfanhuí o zărea în întuneric. Bunica scotea mănunchiul de chei şi băga una în broasca unui cufăr. Se auzea încuietoarea. Bunica sălta capacul şi balamalele scârţâiau. Scotea ceva şi punea în alt cufăr. Obiectul şi zăvorul făceau zgomot. Din fiece cufăr ieşea o lumină slabă, domoală şi fosforescentă, de culoare verzuie, sau albastră, sau roz, sau albă. Iar bunica mergea de la un cufăr la altul, scoţând şi băgând, deschizând şi închizând. Uneori se auzea zgomot de mătase, de argint, de hârtii, de cristal sau piele, şi lucrurile se vedeau lucind uşor în întuneric. Alfanhuí ar fi vrut să cunoască fiece obiect după strălucire şi zgomot, dar bunica nu-i lăsa timp, cu jocul ei.

Era un joc de lumini slabe în beznă şi un concert de chei, balamale, zăvoare, capace trântite, clinchet de obiecte, atingeri de stofe şi hârtii, iar fiecare cufăr avea lumina şi nota lui distinctă. Aşa că, în multele nopţi de bagă-şi-scoate, Alfanhuí a învăţat să cunoască totul după zgomot şi strălucire, deşi n-a aflat niciodată ce lucruri erau, şi-şi spunea în întuneric, când bunica scotea ceva:

„Ăsta era în al treilea cufăr, şi acum l-a pus în al şaptelea”.

Ţinea minte pentru data viitoare şi urmărea pista fiecărui obiect, dar niciodată nu ghicea ce era. Apoi bunica se băga iar în pat, moartă de frig. Dar uneori nu stătea liniştită, i se părea că ceva nu era în ordine şi se ridica iar din pat, să schimbe totul. În unele nopţi, biata bunica se ridica de două sau patru ori, căci osteneala nu-i dădea pace în pat, şi termina abia pe la cântatul cocoşilor. Alfanhuí n-a întrebat nimic despre tot acel bagă-şi-scoate al bunicii, dar nici ea nu i-a vorbit vreodată de el.

La venirea iernii, lui Alfanhuí îi era foarte frig în espadrile şi i se udau picioarele când ploua, într-o noapte,

era în pat şi a spus:

— Bunico.

— Ce-i?

— Trebuie să-mi cumpăr ghete.

— De ce?

— Pentru că pământul e foarte rece şi mi se udă picioarele.

— De-asta eşti tânăr, şi de-asta avem *brasero.*

— Da, dar la *brasero* ajung abia noaptea, iar ziua, chiar dacă le frec, picioarele nu mi se dezmorţesc.

— Ghetele nu-s bune la nimic; piciorul nu respiră şi mai fac şi bătături.

— Bunico, picioarele respiră peste noapte. Ziua nu fac decât să tragă sânge şi, din pricina frigului, sângele nu ajunge până la ele şi rămân albe.

— Tu nu eşti alb, la fel ca bunicul? Păi, asta-i culoarea sănătăţii picioarelor.

— Bunicul purta ghete.

Bunica a căzut pe gânduri:

— Bunicul… Ce ştii tu?

— Şi tata purta şi era tânăr.

— Tată-tău era un hăbăuc. Odată, s-a urcat pe acoperiş şi mi-a umplut casa cu burlane.

— Avea două perechi.

— Nici vorbă. N-avem ghete. La culcare!

A doua zi dimineaţă, Alfanhuí s-a dus la câmp, se resemnase că-i vor îngheţa picioarele. Dar seara, la întoarcere, bunica se răzgândise. Când s-a aşezat, bunica i-a pus tăcută în faţă o pereche de ghete vechi şi mari. Ghetele negre ale bunicului. Se închideau în faţă şi aveau elastic pe laturi. Lui Alfanhuí îi veneau ca două bărci, dar n-a îndrăznit să spună, aşa că le-a uns cu untură şi le-a purtat foarte vesel toată iarna. Era primul lucru care ieşea din cufere.

IX. Despre toboşarul de la Strungă şi moartea lui Caronglo

A trecut şi iarna aceea, în care Alfanhuí ducea boii în bucsău. Acolo nu era prea frig, pentru că bucsăul oprea vântul, care se risipea şuierând printre tulpiniţe. La venirea primăverii, a venit prin gorunişuri şi toboşarul din Garganta. Şuierul vântului îşi prindea firul de goruni, iar toba vibra în pământ şi trezea şopârlele. Toboşarul a intrat în bucsău. Aşezat pe o piatră, Alfanhuí l-a privit, ascultând cum i se apropia cântecul din depărtare. Toboşarul alegea tulpinile de bucsău după notele şuierului şi bătătorea pământul bătând în tobă. Uneori, şuierul rămânea singur şi se pierdea ca o lungă şi veche rană a vântului; alteori, toba izbucnea, ca un mort ce se ridică plin de bucurie nestăpânită, iar tot firul rupt şi pierdut al şuierului se răsucea la loc, asemenea firului vieţii. Şuierul şi tobiţa se jucau de-a furia şi tristeţea; de-a pierdutul şi regăsitul; de-a uitatul şi amintitul; de-a viaţa şi învierea. Ba aproape, ba departe; ba sus, ba jos; ba la dus, ba la-ntors, şi dădeau întreaga măsură a şesului şi drumurilor. Toboşarul s-a tot dus. Muzica părea să se depărteze iar; pe ultimele note, băiatul i-a văzut spatele depărtându-se prin bucsău.

Boii au plecat în acea zi din bucsău, schimbând păşunea. Mergeau pe un şes fără copaci, din capătul luncii, unde începe grindul de nisip, într-o seară, la ora întoarcerii, Alfanhuí nu l-a văzut pe Caronglo. Ceilalţi boi o apucaseră spre Moraleja; dar Caronglo nu mai apărea. Alfanhuí s-a întors să-l caute. Era aproape noapte, când a dat de el întins pe jos la loc ferit, lângă un izvor. Caronglo avea în nări horcăitul morţii. Băiatul s-a aşezat la capul lui şi l-a luat de coarne. Caronglo şi-a sprijinit grumazul de pieptul lui şi l-a mirosit ca de obicei. Răsufla tot mai încet şi mai adânc, uneori întretăiat. Alfanhuí a simţit cum i se răceau

coamele. În sfârşit, Caronglo a făcut ochii mari, i-a dat peste cap, a clipit un moment şi, închizându-i, s-a lăsat greu peste genunchii lui Alfanhuí. Băiatul a privit în noapte capul şi trupul boului mort, care înnegura pământul, şi i s-a părut mai mare ca niciodată. Alfanhuí a rămas multă vreme pe gânduri, mângâind fruntea lui Caronglo cu dulcea, aproape vesela tristeţe a morţii naturale. Deodată, a înălţat capul şi a văzut că ceilalţi boi se întorseseră şi-i înconjurau. Formau un cerc ordonat în jurul lor. Pinzón a mugit cu voce joasă şi profundă. Toţi boii i-au răspuns. Pinzón a mugit iar, singur. A treia oară s-a ridicat în picioare o umbră în formă de bou, umbra pe care trupul lui Caronglo o lăsa pe pământ când trăia. Alfanhuí s-a dat la o parte. Umbra lui Caronglo a pornit, înconjurată de toţi boii, ce continuau să-l bocească, psalmodiind monoton. S-au îndreptat cu toţii spre râu, urmaţi de Alfanhuí. Mergeau încet, în ritmul mugetelor enorme. Pinzón era în frunte, în faţa umbrei, iar ceilalţi pe laturi şi în spate. Au ajuns, în sfârşit, la mal, şi s-au oprit. Au tăcut o clipă şi au reluat cântarea pe alt ton. Apoi Pinzón s-a dat deoparte şi umbra lui Caronglo s-a dus spre apă. Boii au rămas pe mal, iar Caronglo s-a cufundat încet în râu. Apa i-a ajuns la genunchi, la burtă, la piept. Umbra lui înainta, afundându-se în râu. L-a luat curentul. Boii îşi continuau cântarea pe mal. În sfârşit, gâtul şi spinarea lui Caronglo s-au scufundat, apoi capul şi, în cele din urmă, undele i-au acoperit vârfurile coarnelor. Boii au mai cântat o clipă, lansând pe ape ultimul muget lung. Apoi au întors molcom spatele şi s-au înapoiat la Moraleja.

X. Despre cum s-a despărţit Alfanhuí de bunica şi s-a întors în Castilla

În martie şi aprilie, bunica a reînceput iarăşi cu fierbinţeala şi îndeletnicirile ei, iar în mai ghetele bunicului s-au întors în cufăr. Alfanhuí şi-a încălţat espadrilele de călătorie şi şi-a împărţit banii cu bunica:

— Adio, bunică Ramona!

Băiatul avea acum vara şi drumul în faţa ochilor şi a trecut munţii spre nord, revenind în Castilla. Drumurile erau pline de păsări şi de călători. De primii secerători care veneau din nord, pentru orzul timpuriu; de care cu boi sau catâri, care poposeau la hanurile din drum, cu încărcături de cărbune de gorun sau stejar de plută. Vorba cântecului:

Salamanca, tu cea albă,
pe tine cin-te ţine?
Patru cărbunari
ce vin şi se duc.

Cărbunarii erau sfioşi şi abia răspundeau; cum umblau cu negreală şi nimeni nu le fura marfa, se simţeau nişte neică nimeni. În hanuri, formau cete negre în câte un colţ, ori, de mai erau şi alţi drumeţi, ieşeau în noaptea umedă să fumeze şi să privească luna pe deasupra drumului. Hangiţele turnau vinul cu lehamite, pentru că vara toţi sărăntocii o iau razna pe drumuri. Pentru ele, nici secerătorii nu erau mare scofală, deşi veneau de mai departe. Toţi erau oameni aspri, nu cereau decât vin, plăteau la fix şi nu făceau mulţi purici, ca să nu ceară paturi şi alte mofturi. Alfanhuí se întâlnea adeseori cu cetele care veneau, în cel mai bun caz, cu doi măgăruşi la patru persoane. Erau bărbaţi uscăţivi şi scundaci, ce-şi

purtau secerile legate de desagi, cu haine negre şi cămăşi albe şi vesele. Alfanhuí nu mai văzuse ceva mai liber şi mai curat decât cămăşile albe ale secerătorilor, deschise la gât ca sărăcia, cu mânecile umflate de vânt peste uriaşele braţe păroase. Cămăşile albe şi privirile triste şi chinuite ale celor ce seceră ogoarele nimănui! Erau iobagii şi seniorii din toiul verii.

Prin Medina del Campo trec toate drumurile. Parcă-i o cucoană trupeşă aşezată în mijlocul podişului; îşi întinde fustele peste şes. Pe ţesătura bogată se desenează câmpii şi drumuri, se brodează oraşe. Medina del Campo are patru fuste: una cenuşie, una albă, una verde şi una aurie. Medina del Campo îşi spală poalele în râuri, primenindu-şi-le de patru ori pe an. Le strânge molcom şi în ele încep şi se sfârşesc cele patru anotimpuri. La venirea verii, îşi întinde fusta aurie: „Ei, sărăntocilor, la drum!”

De la Medina del Campo, Alfanhuí s-a dus spre nord zile fără şir sub soare şi sub lună. Sub luna mare şi luminoasă a verilor, mergând într-o rână, ca o cucuvaie pe sârmă, şi presărând şesurile cu ocheade. Pe pământ, umbrele-i dănţuiesc ca stafiile. Iar la umbra bornelor se pune uneori un drac, numărând pe degete păcatele oamenilor.

În sfârşit, băiatul a ajuns la un ogor lăsat cam în paragină. Ţarinile se vedeau ca nişte tobe albe şi rotunde. Aveau un taluz de vreo patruzeci de metri şi deasupra un strat de glod neted, alb şi calcaros, pe care abia se zăreau câteva tufişuri sfrijite şi stârvuri de iepuri şi ogari. Între haturi, se adânceau văi luminoase, pe unde şerpuia râul, încins de şiruri de copaci înalţi şi deşi. Erau copaci doar la râu, restul şesului era arat în loturi mici. Fiecare avea o piatră cu nume. Pe una, nu mai mare de-o cincime de pogon de pământ, Alfanhuí a citit:

LOTUL LUI ROQUE SILVA

Roque Silva era chiar acolo, privindu-şi holdele:

— Ce bine au crescut, nu-i aşa, ce bine! Ia te uită; chiar mâine iau secera, mă pun pe treabă şi termin iute. Nu-i ogor ca al meu în tot Cerrato. Ce păcat că-i mic! Şi puii unei potârnichi ocupă mai mult loc, că-i aud piuind fără răgaz.

Roque Silva a râs sub privirile lui Alfanhuí. Apoi a zis:

— Mergi la Palencia? Urcă pe pârloaga aia şi-ai s-o vezi. Odată, un ochelarist din Palencia m-a dat în judecată, că voia să-mi ia ogorul, să mă facă sărac cu acte. Dar am câştigat; şi fără pile, aşa să ştii. Oricine se poate înfuria! Bine, bine, poate că eşti zorit.

— Adio, Roque Silva, şi mulţumesc.

— Adio, prietene, şi noroc. Iar Roque Silva s-a întors iar la holdele lui.

XI. Despre oraşul Palencia şi plafarul lui don Diego Marcos

Palencia era senină şi amplă. Avea pe fiecare parte câte o intrare liberă şi veselă, şi se desfăcea ca o pâine uriaşă. Pe strada mare, care avea galerii din piatră albă, bătea soarele. Turnurile, şi ele albe, erau mici şi întărite, iar râul mare şi bogat în ape. Peste râu, pe lunca brăzdată de canale, erau vii, grădini de zarzavat şi livezi. Pe canale treceau barje trase cu frânghiile de pe mal de catârce cărora le lunecau copitele prin noroi. Apa canalelor căpăta la asfinţit o culoare ostenită şi fertilă, un albastru albicios, cu reflexe verzi sau roşii.

Plafarul lui don Diego Marcos, de pe strada mare, avea borcane din sticlă sau porţelan, ca spiţeriile. Sus, pe o placă neagră, scria cu stacojiu:

LA DIEGO MARCOS
45 PLANTE MEDICINALE: 45

Licenţiat în Ştiinţele Naturii, Diego Marcos era înalt, gras şi plin de fumuri. Purta ochelari cu rame de aur şi un halat ocru, decolorat. Soţia lui, care stătea şi ea la tejghea, era grasă şi nu mai puţin îngâmfată. Prin dugheană forfotea un soi de calfă de spiţer, de vreo douăzeci şi cinci de ani, ofticos şi spân. Plafarul era întunecos, plin ochi cu rafturi din lemn lustruit, de un maroniu aproape negru. În vitrină erau borcane şi farfurii cu ierburi, fiecare cu o etichetă, pe care se putea citi:

MĂGHIRAN; PIN INDIGEN; NISIPARNIŢĂ *(rubles);* PLĂMÂNĂRIŢĂ; URECHEA URSULUI[20]; IARBĂ NEAGRĂ;

20 Plantă erbacee *(Ramonda myconi)* perenă, din familia gesneriaceelor, care creşte pe stâncile calcaroase din sudul Europei

MUŞEŢEL DE MONCAYO; IZMĂ IUTE; IZMĂ PROASTĂ; MĂTRĂGUNĂ; CORDIALE; NALBĂ, MATE etc. etc.

Alfanhuí s-a băgat slugă acolo, şi era mai prejos decât calfa. Chemat şi trimis la orice oră de poruncile stăpânei, băiatul tăcea şi învăţa. Mânca alături de calfă, care-l trata grosolan şi dispreţuitor, şi dormea în dosul prăvăliei, printre borcane ascunse, pline de toate miresmele pădurii. Pe pereţi atârnau planşe verticale, cu stinghii negre la capete, pentru a putea fi strânse, din hârtie lucioasă, pe care erau desenate în culori plante cu frunze şi flori deosebite, cu secţiuni de tulpini şi rădăcini, pentru detalii şi pentru studiul vaselor şi ţesuturilor. Sub ele scria: „Monocotiledonate” şi altele de acelaşi soi, iar cu litere mai mici „Gráficas Llosent, Barcelona”[21]. În mijloc era o masă mare, din marmură, şi pe placa ei era prinsă în şuruburi o balanţă. Într-un colţ, sub un ceas hexagonal, era culcuşul lui Alfanhuí. Pe duşumea stăteau deschişi săculeţi cu ierburi mai des folosite, care nu se strică lăsate la aer.

Alfanhuí ştia câte ceva despre toate şi cunoştea multe ierburi, cu numele şi harurile lor. Dar acum căuta să adune şi alte cunoştinţe: stătea cu ochii lipiţi de vitrină, scotea borcanele, le mirosea, mărunţea ierburile în mâini şi, pe nevăzute, pregătea infuzii şi amestecuri ciudate. Se mai gândea şi la numele ierburilor, pe care le repeta mereu, de parcă ar fi căutat în ele sunetul vechilor poveşti şi al celor spuse de fiecare plantă, când intrase prin ochi în viaţa şi inima oamenilor. Pentru că numele spus nu-i numele intim al ierburilor, cel ascuns în sămânţă, inefabil pentru glas, ci a fost pus dintr-o pricină pe care doar ochii şi inima o ştiu, şi e uneori ecoul sigur al celuilalt nume, pe care nimeni nu-l poate spune. Alfanhuí repeta mereu numele, unele mai

---

(n. tr.).

21 În limba spaniolă, „întreprinderea grafică Llosent, Barcelona” *(n. tr.).*

bune, altele mai proaste. Unele erau proaste şi nu spuneau nimic, iar altele erau tainice şi răsuna în ele întreaga pădure.

Spiţerul obişnuia să-l trimită pe câmp, să aducă o iarbă sau alta, şi-i indica oarecum locurile unde creşteau. Erau şi multe şi puţine, dar şi greu de găsit. Lui Alfanhuí îi ajungea doar să vadă, să miroasă şi să ştie numele ierbii din borcan, ca să-şi şi închipuie locul unde putea ea creşte, iar pe urmă avea mână bună şi-o găsea, chiar dacă n-o mai văzuse nicicând pe câmp. Se suia pe culmi şi privea diversele culori ale pământului nisipos sau calcaros, afla unde era mai multă sau mai puţină apă, unde suflau mai mult vânturile, ce era la adăpost de vânt, locurile bătute de soare, cele umbrite, râpele şi alte nenumărate însuşiri care făceau ca pământul să fie diferit şi dificil. Dar Alfanhuí nu se prea uita la ele, pentru că ghicea mai bine după har şi instinct, decât analizând. Uneori trebuia să meargă foarte departe şi să umble la vreme de noapte. Dar se întorcea întotdeauna cu un sac de ierburi pe umăr şi cu câte o plantă nouă şi ciudată, aleasă pentru el.

XII. Despre noua şi ultima înţelepciune care i-a intrat lui Alfanhuí prin ochi

Din pricina ierburilor, Alfanhuí a ajuns tăcut şi singuratic. I s-a lipit de ochi o privire absentă şi vegetală, de parcă o singură şi stranie frunzuliţă i-ar fi fost de mii de ori desenată în lungul şi latul irisului. Alfanhuí îşi aşternuse pe ochi, dinaintea memoriei, ceva verde şi vegetal, care-l ascundea de oameni, aşa că toţi cei ce-l priveau îl credeau mut şi uituc.

Ochii îi erau acum doi codri senini şi deşi, monotoni şi singuratici, toate se pierdeau în ei. Lumina cădea pieziş şi, traversând frunzele, era tot mai tăcută şi ticăită, ori se punea în rafale prin poieni, dându-i codrului, cu şirul de multe sfârşituri, o adâncă perspectivă fără sfârşit. Iar din adâncul acelei tăceri multiple, Alfanhuí cocea o nouă şi multiverde înţelepciune.

Adâncit în asemenea gânduri, Alfanhuí a trudit zi şi noapte, cu ochii ba deschişi, ba închişi. Ziua stătea şi privea la ierburi în moartea din plafar sau în viaţa din pădure. Se întindea pe pământ cu coatele înfipte în glod şi capul în mâini, cercetând îndelung vlăstarele minuţioase. Noaptea începea să le studieze răbduriu, în bezna unde le vedea reproduse în memorie, cât de mari avea el nevoie să fie, ca să le poată cerceta în amănunt şi să le compună culorile după cum i se năzărea, ca să le cunoască mai bine.

Astfel, Alfanhuí a descoperit treptat patru căi principale prin care verdele îşi dezvăluie natura: apa, uscatul, umbra şi lumina, luna şi soarele. Astfel a ajuns să cunoască întreaga subtilitate, căci existau nuanţe de verde care păreau identice şi, cu toate astea, când le muia apa, răsărea dinele o strălucire ascunsă, care le dezvăluia diferenţele. Ele se numeau „verdele ploii”, care se lăsa cunoscut doar sub ploaie şi păstra în paleta lui amintirea a

tot ce se petrecuse în zilele ploioase, căci în restul timpului stătea ascuns şi nu zicea nimic. Căci aceleaşi lucruri se petrec, în zile diferite, pe căi diferite, iar cele petrecute sub ploaie numai sub ploaie pot fi povestite şi rememorate.

Astfel, prin felul în care îşi dezvăluiau natura, nuanţele de verde formau categorii diferite. Asta, desigur, doar pentru trei dintre ele, deoarece uscatul era bun la orice verde, fiindcă nu se baza pe nimic altceva decât pe viaţa şi moartea regnului vegetal. Existau, deci, „verde de când plouă” şi „verde de când nu plouă”, „verde de umbră” şi „verde de lumină”; „verde de soare” şi „verde de lună”. Fiecare categorie avea subdiviziuni şi între ele existau multe paralele. Aşa se petrecea, de pildă, cu gorunul şi măslinul, cu plopul şi chiparosul. Al gorunului era „verde de soare”, iar al măslinului, complementul său printre nuanţele de „verde de lună”. „Verdele măsliniu” avea, la rândul lui, un contrariu printre cele din clasa lui, „verde bucsău”. Pentru că se formau sub două luni opuse. Cel măsliniu, când luna era sus şi descria încet un arc paşnic pe cerul întunecat, cel de bucsău, în schimb, când luna alerga, rănită şi lascivă, ca o lupoaică în călduri, pe bolta scundă a nopţilor senine, şi urla împrăştiind o duhoare acră, acoperindu-se din vreme în vreme cu nori iuţi. La fel se arăta şi mănunchiul frunzelor, pe dos. Astfel, verdele plopilor, care se năştea primăvara, plin de soare şi lumină, purta pe dos amintirea zăpezii.

Dar nuanţele de verde se cunoşteau cel mai bine pe uscat. Nu poţi spune că ştii cum e verdele unei plante, dacă n-ai văzut-o uscată măcar o dată. De aceea, Alfanhuí profita de plafar. Acolo putea cunoaşte nuanţele de verde prin ce lăsase moartea în ele. Sub fiece verde e unul uscat care, când primul se risipeşte, îl dezvăluie pe celălalt. Alfanhuí compara lucrurile şi erau nuanţe de verde diferite pe viu, dar identice pe uscatul care le urma. Când mureau, nuanţele de verde erau mai închise sau mai deschise,

altele deveneau maronii, roşii sau galbene. Erau unele atât de subtile şi efemere, că moartea le lăsa diafane ca foiţele de sticlă. Când se uscau, difereau de la un exemplar la altul, deoarece fuseseră sensibile la tot ce se petrecea lângă ele. Apăreau uneori capricioase desene în dungi negre, mărturie a unor fapte de nespus. Alteori, desenele erau triste, ca un vaiet, sau furioase, cerând răzbunare.

Alfanhuí căuta în borcanele din prăvălie oglinda muritoare a tot ce-i viu, pentru a-l cunoaşte mai bine.

Toate acestea şi multe altele le-a învăţat Alfanhuí cât a stat în casa botanistului Diego Marcos. Dar n-o să punem aici, în poveste, tot ce-a ajuns să ştie, căci numai Alfanhuí ar putea să scrie despre aşa ceva.

Când a terminat cu toate, i s-a topit ciudata privire vegetală şi în ochi i-a apărut iar întreaga memorie.

S-a despărţit de stăpâni şi a plecat din Palencia, pentru că amintirea îl chema insistent la noua şi plăcuta ispravă prin care punem capăt cărţii.

XIII. Despre numele lui Alfanhuí şi amintirea frumoasă pe care i-o păstra meşterului

Pe drumul ce ducea spre nord, se sfârşeau pârloagele, iar ţarinile se aureau şi unduiau. La soare, sub cerul senin şi albastru, Alfanhuí a văzut un hat luminos, cu mirişti multe şi fără copaci. A văzut streaşină unui stejăriş negru, la jumătatea unui şes galben, întins ca o armată pregătită de luptă. A văzut ruinele unei mănăstiri, cu clopotniţă de piatră albă şi fără clopote, pe ale cărei arcade nebune şi părăsite se puneau guguştiuci. A văzut un sat vechi, cu case văruite, în ale cărui împrejurimi era un castel din piatră aurie şi pământie. În fisuri, creşteau hăţişuri aspre, de un verde aproape negru. Castelul era pe o înălţime, dominând râul şi câmpia. Un taluz de pământ neted unea baza castelului cu malul râului. Pe mal erau plopi foarte înalţi, mai înalţi ca taluzul. Râul forma insule şi grinduri, iar pe apă în sus se puteau zări munţii. Pe cerul râului zburau foarte sus ulii din turn.

Alfanhuí a coborât la mal. Apa era de culoarea aurului verde. Şi a mers de-a lungul malului pe râu în sus. O ceaţă uşoară l-a învăluit. Alfanhuí a văzut în mijlocul râului o insulă mare, unde creşteau răchită şi bucsău. Burniţa. Alfanhuí s-a descălţat şi a dat să treacă râul prin vad. Apa era foarte rece şi braţul apei lat. În mijloc, curentul era foarte puternic şi-i lovea picioarele cu pietrele pe care le rostogolea. Băiatul păşea domol, sub ploaia fină. Insula avea o plajă cu bolovani şi apoi un mic taluz, unde începea uscatul. Alfanhuí a urcat acolo. Locul acela era departe de toate. Insula să tot fi avut un kilometru lungime şi o sută de metri lăţime. Un stol de păsări s-a ridicat treptat în zbor şi a început să zboare peste insulă la firul ierbii, ciripind dulce şi repetat. Erau piciorongi. Apoi au început să zboare la vreo cinci metri de Alfanhuí, dându-i ocol: „Al-fan-huí,

al-fan-huí, al-fan-huí”. Îl strigau pe nume. Nu se mai vedea decât insula şi ceata; continua să burniţeze. Ploaia era căldicică şi uşoară, de abia părea să ude. Alfanhuí s-a aşezat pe-o piatră. Piciorongii se aşezau pe rând, apoi se înălţau iar:

„Al-fan-huí, al-fan-huí, al-fan-huí”.

Băiatul şi-a amintit de meşter: „Tu ai ochi galbeni ca piciorongii”. Piciorongii îi repetau numele. Băiatul plângea: „O să-ţi spun Alfanhuí, că aşa se strigă piciorongii între ei”. Burniţa acoperea plânsul lui Alfanhuí, care întorsese privirile spre zborul simplu şi dulce al piciorongilor. Totul era tăcere; nu se auzea decât:

„Al-fan-huí, al-fan-huí, al-fan-huí”.

Cerul a început să se însenineze. Burniţa s-a vopsit cu soare şi s-a irizat. Piciorongii au mai zburat un pic pe sub ploaia cu soare. Dar, când ea a încetat, s-au dus hăt în spatele ceţei. Au plecat pe rând, lăsându-se la pământ şi luându-şi zborul, dând ocoluri tot mai largi. Cerul se tot însenina. Alfanhuí a văzut cum dispăreau piciorongii odată cu numele lui, ce plutea tăcut în aer. Norii s-au împrăştiat şi printre ei s-a arătat soarele.

Alfanhuí a văzut cum deasupra capului se zugrăvea un mare arc în culori.

Madrid, 13 decembrie 1950

ŞI INIMA FIERBINTE

În ultimele zile, când a fost atât de frig, pe şoseaua ce duce de la Barcelona la Tortosa se vedeau doar recolte şi iar recolte stricate de îngheţ. Au murit chiar şi mulţi pomi fructiferi, portocali şi măslini. Ba şi măslini bătrâni, deja maturi, ajunşi taţi, au îngheţat ca fragedele muşcate. Recolta de flori, la pământ. Ţăranii din Panadés, din Plana de Reus şi din şesul Tarragonei se văitău din pricina florilor.

Sub cerul de oţel, pinii marini au supravieţuit vânturilor îngheţate ce veneau la amiază dinspre mare: arbuştii sălbatici îşi vânturau pletele verde-închis printre stâncile albe, spre poalele lui Montsant[22].

Cu tot necazul, recolta de flori putea fi sacrificată, ce mai, comenta un camionagiu din Aragón, într-un bar de pe şoseaua ce unea Vendrell cu Tarragona. Vântul bufnea în uşa cu geamuri şi ghionţii lui făceau să trosnească lemnul şi să vibreze gemuleţele pătrate colorate de pe întreaga faţadă a locantei. I-auzi! Dar nu erau şi ele o avere? Oare nu se dădeau bani pe flori? Dar poate că frigul făcuse să dispară bunul-simţ Un al treilea, hop şi el, că n-ar fi ciudat dacă frigul nemăsurat, atât de neobişnuit, i-ar lovi pe oameni, provocându-le reacţiile cele mai neaşteptate; că pe el, ca să nu meargă mai departe, îl pufnea râsul, se strica de atâta hohotit, la cât de fără noimă era toată frigăraia. Prin crăpături, cuţitele de aer pătrundeau în căldura dinăuntru, impregnată de suflarea oamenilor şi aburii cafetierei, izul creţ de anhidridă de carbon şi aromele de tutun şi cafea. Soba cu antracit ardea; burlanul ei lung şi negru tăia cerul localului peste capetele tuturor şi ieşea în stradă printr-o gaură rotundă, tăiată ca pentru pisici în cel mai de sus gemuleţ colorat. Barmanul nu putea să fie de acord; nu era de râs, că doar florile aduceau bani cu carul. Cel din Aragón iar, că-i o prostie să plângi după flori, când atâtea legume şi zarzavaturi, cu care oamenii se

22 În limba catalană, „Muntele Sfânt” *(n. tr.).*

hrănesc, s-au stricat şi ele; florile, pentru morţi; nu vreau flori, zicea, mai întâi viii. Vorbind, s-a întors spre mese şi a fluturat în aer linguriţa de cafea. În spate, jucau cărţi. Barmanul nu cădea la-nvoială cu el; că florile pot fi lux pentru cine le cumpără; dar nu pentru cine le creşte şi vinde, care a băgat în ele bani, minte şi muncă. Şi iarăşi aragonezul, că de-alde astea mai bine să nu vorbim; că, de vrea să ia lucrurile aşa, pe baza asta, tot atât face şi cana aia (a ridicat-o de pe marmură, arătând-o în mână), nu pentru serviciul făcut, ci pentru ce i se năzare oricărui mofturos să dea pe ea, că nu de mofturoşi ducem lipsă. La care barmanul că dacă florile erau moft, atunci moftul era destul de comun şi că, după cum se vede, juma' din viaţă sunt mofturi, şi pe ele îşi cheltuiesc oamenii mare parte din bani şi că – atenţie – el nu fumează, nici nu merge la cinema. Iar la asta, aragonezul i-a şi făcut semn din cap că nu, chiar înainte de a afla ce avea de zis barmanul, şi i-a răspuns că cinematograful era ca să-şi ducă acolo fetele duminica, dar că pe el îl plictisea mai ceva ca liturghia; cât despre fumat, tutunul nu era moft, ci o necesitate mai necesară decât multe altele. Atunci, ăl de-l tăia râsul de frig i-a privit pe amândoi în faţă: „Ia să vedem care-i mai căpos", le-a zis râzând. Barmanul a dat din umeri şi au lăsat baltă cearta.

Camionagiul a luat un păhărel cu gin după cafea; apoi, aprinzând o jumătate de *faria*[23], a zis că se duce, că-i îngheaţă radiatorul. Când să treacă pragul a simţit deodată tot frigul şi s-a întors zâmbind spre ceilalţi: că, poate, tot moft o fi să călătoreşti şi într-o aşa ziulică. Prin geamurile aburite l-au văzut trecând strada; părea un căţeluş, cu trupul înghesuit în piele; l-au văzut cocoţându-se în cabina enormului camion roşu.

Ducea o încărcătură de fiare, cu forme din cele folosite îndeobşte în construcţii.

---

23 O *faria* este o havană ieftină, fabricată în Spania *(n. tr).*

Dar după nici două ore, să fi fost un pic după patru, iată că doi bărbaţi ajung călare pe la kilometrul patruzeci între Reus şi Tortosa, iar acolo, părându-li-se că s-a răsturnat ceva, zăresc jos camionul, cu roţile în vânt, ieşit de pe carosabil şi culcat pe stânga. Dau pinteni cailor şi ajung acolo, descalecă, dar nu văd pe nimeni, nici urme de sânge în cabină, nici nimic. Caroseria camionului se sprijinea de un copac şi asta îl ajutase, desigur, să nu cadă în râpă; iar toată încărcătura răsturnată pe-acolo, cu fiarele care-ncotro, risipite printre stâncile versantului abrupt.

Aşa că, nevăzând pe nimeni, au aruncat o privire în jur, când deodată, chiar acolo, de cealaltă parte a şoselei – ce să vezi? – omul nostru. Se făcuse colac într-un soi de adăpost din pământ, ce ţinea loc de taluz; şi stătea liniştit, pe tăcute, cu mâinile deasupra unui focuşor pe care îl aprinsese din patru surcele, o mână de fân şi frunze uscate. S-au dus la el şi i-au vorbit, întrebările obişnuite, că ce s-a întâmplat, că nu cumva era rănit, că dacă a văzut ceva. Dar el nici că i-a privit, nici n-a ridicat ochii din foc; doar a dat uşor din cap că nu. Au insistat – cam supăraţi de-acum – că să vadă ce era cu el, dacă avea nevoie de ceva, dacă să anunţe ei undeva, un ajutor, orice-ar fi; dar tipul la fel, nici că-i privea în faţă. A ridicat doar o mână, plictisit, arătând spre animale şi, în fine, le-a trântit obrăznicia: păi, da, să înhame caii la camion şi ei să împingă din urmă; nu se ştie niciodată, poate că toţi patru puteau să-l scoată de-acolo. Ei că uite ce-i, pân-aici, nu trebuie să ne vorbeşti urât, o fi având el motiv de supărare, dar ei nu-şi făceau decât datoria, dându-i o mână de ajutor şi nu era drept să le-arunce vorbe grele. Celălalt, nimic, zvârlea surcele în foc şi nici că se uita la ei; le era recunoscător, le-a zis, dar o să vadă el ce ajutorul naibii aveau să-i dea, că paguba se făcuse şi de-ntâmplat se-ntâmplase tot ce-a fost scris să se-ntâmple; să-şi vadă de drum şi toate bune.

S-au uitat ei urât la el, deja cu un picior în scară şi prinzându-se de şei, dar ăl mai tânăr – probabil, fiul ăluilalt – i-a zis încălecând că, în fine, îl lasă acolo; pentru că-l văd în ce hal e, n-or să-l ia în seamă, dar că, de-ar fi altul în locul lui, i-ar rupe oasele pe care camionul a avut prostul gust să nu i le rupă. Şi, cu asta, dau pinteni cailor şi se cară fără să-l mai bage în seamă.

Aşa că cei doi bărbaţi au mers înainte pe şosea şi mai încolo au dat peste alt camion, care venea după ei, şi i-au făcut semn să oprească. Unul s-a apropiat cu calul de camion, iar şoferul a lăsat jos geamul portierei: *„qué vols*?”[24]. Avea un ajutor cu el şi, din pricina frigului ce-i chinuia, mergeau tot mai repede. Aburii care ieşeau prin capacul radiatorului şi aerul care ieşea pe nările calului erau albi de tot. Şi omul a început să le zică ce s-a întâmplat, că s-a răsturnat un camion în spate, nu crede să fie un kilometru până acolo, plus alte amănunte, cum reacţionase tipul, nici nu merită, desigur, să te agiţi pentru unul ca el, dar c-o să îngheţe pe un frig aşa ucigător. Şi şoferul, de fapt, cum arăta? Păi, scundac, să tot aibă patruzeci de ani împliniţi, cu faţă de năut, un gagiu saşiu, hepatic, cu haină d-alea de piele, şi haina i-era cam mare; iar camionul, roşu. Ăilalţi s-au uitat unul la altul – se vede că-l ştiau deja – şi ăl cu calul a încuviinţat surâzând, recunoscându-l după semnalmentele pe care le dădea despre el, şi că sigur nu era rănit. Nici vorbă, nici măcar o zgârietură.

În fine, cei din camion merg înainte şi ajung iute la locul accidentului, unde oprise şi un Citroën, un unşpe-normal, din care Citroën coborâse deja un domn chiar lângă aragonez, şi aragonezul nici că s-a clintit, tăcea chitic; stătea nemişcat, încovrigat, nici nu s-a uitat la cei nouveniţi – nicio clipă nu şi-a întors faţa de la foc; nici măcar nu i-a privit. Cei din camion coboară, vin şi ei şi, Doamne

24 În limba catalană, „ce doreşti?” *(n. tr).*

Dumnezeule, că oare cum de s-a răsturnat aşa – doar vorbe bune; şi el, mut, tace mâlc; dă numai din umeri, întoarce capul într-o parte, ca unul care nu vrea să ştie de nimic. „Nu, că nu răspunde, avertizează cel cu maşina. Nu ştiu ce-i cu el; trebuie că s-a speriat”. Cei doi s-au uitat la tip şi la Citroënul din spatele lui; în spatele parbrizului era o femeie cu căciulă din lână galbenă. Iar unul din ei i-a zis soţului, sau ce rudă i-o fi fost, l-a întrebat: „N-aveţi vreo sticlă, ceva de băut pe drum, vreo udătură?”. Tipul din automobil a încuviinţat, „whisky”, a zis şi s-a apropiat de maşină. Cât s-a dus şi s-a întors omul de la maşină, ajutorului de camionagiu i s-a năzărit să pună mâna pe umărul aragonezului, că să nu se sperie, că şi-a salvat pielea, şi tot tacâmul. Dar aragonezul s-a întors, evitându-i mâna; şi l-a luat tare, că putea să i-o şi muşte, dacă nu şi-o trăgea la timp; şi ţine-o cu ce voiau de la el, îl răsturnaseră ei? Nu. Atunci, fiecare cu-ale lui. Că nici nu trebuiau să se fi oprit, de cine le era milă? De parcă el n-ar şti ce trebuia să explice. Vehiculele lor nu erau în regulă? Hai, valea; n-au decât să-l ia pe altu’ la întrebări.

Apoi s-a apropiat şi doamna cu tipul care aducea whisky; ea s-a plecat spre aragonez şi i-a întins un pachet cu biscuiţi pătraţi, d-ăia înveliţi în celofan. S-a uitat la ea: cum voia ea să mănânce el acum biscuiţi, cum crede ea că un bărbat se apucă să mănânce un biscuit în situaţia lui; că nu vede că aşa ceva nu-i cu putinţă, că aşa ceva e o greşeală. Iar soţul, că cel puţin whisky îl roagă să bea, ce-l costă să tragă o duşcă? De băut, păi, nici asta, că nici să bea nu poate, să nu se supere, li se pare normal să se pună el acuma pe băut sau mâncat biscuiţi? „Dar, uite, sunt nouă grade sub zero”, îi zice ăl cu automobilul. Nici vorbă, nu vrea să bea. „Lasă-l, gagiul are ceva la cap şi crede că toţi o să stăm aici cu orele, holbându-ne la el, până când s-o hotărî să-i vie mintea la cap”. Şi, colac peste pupăză, nu mai sunt deloc nici surcele, nici frunze uscate la îndemână,

n-a rămas decât un pic de jăratic sub spuză; de acolo urca spre ochi un fir de fum albăstrui, care-i făcea să lăcrimeze. Sigur că da, să plece, a spus, că nu-i nevoie nici să stea în frig, nici n-au ce căuta acolo cu el; să-l lase în plata Domnului, că n-o să i se întâmple decât ce-i e scris să i se-ntâmple. Şi doamna, că de ce are ea pretenţia să stea liniştiţi; că nici vorbă să plece cu aşa ceva pe conştiinţă. „Hai, aragonezule, scoală-te odată, bagă-te-n cabină chiar acum sau te îndesăm cu forţa; îi duci cu vorba pe domnii ăştia, ne sâcâi, te porţi ca un copil de trei ani, şi ştii doar că nu putem sta prea mult, că îngheaţă carburatorul". Dârdâind pe sub haine, a ridicat privirile, s-a uitat la doamnă şi deodată i s-a auzit un firicel de voce, că vă rog, plecaţi, înţelegeţi că el nu poate lua nici biscuiţi, nici whisky de la soţul ei, dar le mulţumeşte la amândoi; că să nu-şi facă griji pentru el, de îngheţat nu îngheaţă; îngheaţă plante, flori, copaci, orice vietate, dar omul nu îngheaţă, că, de-ar fi aşa, cine-ar mai rămâne să sufere pedeapsa frigului, că doar pentru cineva o fi făcută aşa pedeapsă, să se ducă liniştiţi, doar n-o să aibă tocmai el soarta să îngheţe ca o conopidă, că doar de-aia avea sânge fierbinte, nu rece ca al legumelor, să-şi poată da seama de lucruri, să le pătimească şi priceapă şi, pe deasupra, să-şi mai ducă şi traiul; că acolo se răsturnase şi nimeni nu-l mai poate ridica, să scape de pedeapsă, chiar de-ar exista persoane amabile şi tovarăşi buni; le dă după aia numele satului său, din provincia Teruel, şi adresa casei, unde să se simtă ca acasă, de treceau vreodată pe acolo. Faţă cu toate astea, doamna s-a şi întors spre ceilalţi, privindu-i neliniştită, şi apoi s-a uitat iar la aragonez, ghemuit pe pământ, dârdâind sub pata neagră a focului stins. „Nu plecaţi cu inima îndoită, doamnă; nu vă faceţi griji", a liniştit-o ajutorul; „staţi liniştită, nu-l lăsăm aici". Vântul rece, care îngheţa aburul pe geamuri şi forma pe ele desene de chiciură, nu se mai oprea; aragonezul a privit de jos la

ceilalţi, plimbându-şi ochii holbaţi de la un chip la altul, atent, de parcă voia să nu-i scape nicio vorbă şi niciun gest.

Cei cu Citroënul erau gata de plecare, iar cei cu camionul încă îi mai spuneau aragonezului să-şi bage minţile în cap, că de ce nu lasă un pic de la el, să nu se dea bătut; la urma urmelor, oricine putea avea un asemenea ghinion, când nici cu gândul nu gândeşti, fără să fie nici foarte grav, nici de speriat, ca să stea el nemişcat cu fundu-n baltă; că, dacă are de gând s-o ţină tot aşa pe chestia asta, să nu-i fie cu supărare dacă fiecare îl apuca de câte-un braţ, şi-l luau cu forţa. El, că să nu-i zică lui că ce fel de ghinion era ăla, că-şi dă prea bine seama şi singur, că el nici nu-i varză, ca să-l ia pe nesimţite, nici nu rămâne congelat ca verzele când le îngheaţă îngheţul, aşa cum stă camionul, cu zgaibaracele în sus, care nici nu mai simte, nici nu mai suferă, nici la nouă, nici la nouăzeci de grade sub zero, nu; lui nu trebuie să-i explice nimeni ce pedeapsă-i aia, pentru că-i curge sânge-n vine şi are curajul să înfrunte năpasta care i s-a-ntâmplat. Tocmai atunci s-a auzit sforăitul unor motociclete şi au apărut brusc doi poliţişti rutieri; au oprit şi s-au dus la aragonez, care dârdâia de-acum ca frunza şi-i clănţăneau dinţii, de frig. Ceilalţi le-au spus poliţiştilor toată tărăşenia, că probabil i-a intrat frica în oase, poate când s-a speriat din pricina răsturnării şi a necazului păţit, de nici nu voia s-audă să se mişte din loc, din pricină că-şi închipuia lucruri ciudate, dracu ştie de ce. Poliţiştii s-au dus la el şi hai, să se ridice, că-n ziua aia nu era de glumit, să meargă în celălalt camion, că după al lui or să trimită o macara, văd ei când. Aragonezul a întors-o că acolo l-a răsturnat ghinionul şi că nici nu se clinteşte din loc, că acolo l-a ajuns pedeapsa. Fără să mai zică vreo vorbă, poliţiştii au pus mâna pe el şi l-au luat cu forţa; el a dat să scape şi să se împotrivească, dar ei au încercat să-l liniştească şi să-l

forţeze, până când, târâş-grăpiş şi împingându-l, au izbutit să-l bage în cabina camionului, între ajutor şi şofer, unde în sfârşit n-a mai opus rezistenţă, a plecat capul şi a rămas taciturn, speriat şi tremurând, aproape bolnav de frig.

După ce s-a întunecat, au ajuns la barul de pe şosea, unde mai fusese aragonezul la amiază, iar ceilalţi l-au făcut să se dea jos şi să intreîn local. Poliţiştii o luaseră înaintea camionului şi unul din ei i-a zis să stea la căldură, lângă soba cu cărbuni, iar barmanului să-i toarne o cafea dublă cu ceva coniac. Pe când i-o turna, ceilalţi au comentat în şoaptă la bar toată tărăşenia; aragonezul stătea nemişcat, aşezat şi cu braţele sprijinite pe marmura mesei, iar ochii nu i se puneau pe nimic. S-a apropiat de el poliţistul, i-a adus cafeaua cu lapte şi i-a lăsat-o pe masă aburind în faţa lui, că hai, curaj, omule, n-o lăsa să se răcească, îi zice, că are să vadă el cum acţionează cafeaua şi pe loc se încălzeşte. Dar el a refuzat, a dat paharul la o parte cu cotul, a pus capul pe marmură şi faţa între braţe şi nu s-a mai oprit din plâns.

Madrid, februarie 1956

DINŢI, PRAF, FEBRUARIE

Două împuşcături zgârie tăcerea din La Mancha şi, la strigătele omului, ceilalţi sar din ascunzişuri, venind în graba mare, frecându-se zgomotos de buruienile din care capete şi umeri abia de se înălţau peste iarba-osului; stând acolo, cu picioarele crăcănate, nemişcat, cu flinta în mâini, pusă pe piept, îi vede venind şi-i priveşte cu un zâmbet larg, pe când sosesc, unul câte unul, şi se adună în cerc în jurul lupoaicei muribunde, care încă se mai zbate şi pătează cu sânge bolovanii rotunjiţi, într-o poieniţă printre buruieni, unde, scundă şi rară, iarba de februarie mai e încă udă de rouă dimineţii. Primarul soseşte ultimul, şchiopătând şi deschizându-şi drum cu chiulasa armei, prin desişul hăţişurilor înalte, sub privirile tuturor celorlalţi, care-i fac loc în cerc şi tac, aşteptând parcă să vadă ce-are să spună; priveşte întâi câteva clipe lupoaica, apoi ridică privirea spre chipul celui care a doborât-o şi zice:

— Să fie într-un ceas bun, bărbate, cu atât mai bine! Şi-l bate cu palma peste braţ. Haide, ai avut noroc, i-ai dat lovitura de graţie, şi-ai făcut-o în folosul şi spre satisfacţia tuturor. E-n avantajul norodului şi toţi trebuie să-ţi mulţumească. Te felicit.

— Păi, ba bine că nu, spune altul. Am făcut treabă bună în dimineaţa asta. Cred şi eu că e într-un ceas bun.

— Bine, omule, bine, continuă primarul. Asta-i pune la încercare pe vânătorii buni. Ţi-a cam plăcut, nu? Şi dă din cap, surâzând. Păi, eu, încă n-am avut, în toată viaţa, norocul să-mi iasă un asemenea animal în faţă. Vulpi, ştii tu, am omorât cel puţin patru sau cinci, asta da, ba chiar am acasă vreo două blăni, pentru cine vrea să le vadă. Cât despre lupi, nimic; încă nu le-am făcut safteaua. Şi ce plăcere trebuie să fie! Dumnezeu ştie ce simţi în piept, nu-i aşa, când vezi lupoaica dându-se de-a berbeleacul! Uite cum râde! N-ai să-nchizi ochii în noapte, retrăind pătărania şi revăzându-te în ea!

— N-o să doarmă, nu; nici n-o să-mbuce! râde unul

mititel. Parc-ar fi îndrăgostit. La fel.

— Bine, merită o duşcă, cred. Măcar atât.

— Să vină băutura, zice primarul, ţinându-şi piciorul şchiop cu amândouă mâinile şi lăsându-şi jos cu mare greutate trupul, ca să se pună la picioarele unui gorun. Ia să vedem duşculiţa aia…

Cineva se apropie şi-i întinde o sticlă de lichior de anason, plină cu vin roşu:

— Aici, dom' primar.

— Nu, nu aşa. Eu, după. Mai întâi vânătorul, care a făcut isprava. El trebuie să bea primul.

— Da, că merită.

— Am avut baftă, nimic mai mult, spune cel care a omorât lupoaica, luând sticla; s-a nimerit să vină pe partea mea şi să-mi iasă în faţă.

N-am făcut decât ce trebuia. Dacă se nimerea la altul, la fel. Tot aşa ar fi făcut.

Deja se zăresc, mai încolo, hăitaşii, unii dintre ei călare, şi mai aproape un cioban care înaintează foarte grăbit, în salturi, prin hăţiş, lovind cu bâta într-o parte şi-ntr-alta, în sunetul arbuştilor zgâlţâiţi şi decapitaţi, şi întrebând în gura mare dacă au omorât un lup sau ce, pe când ceilalţi deschid un semicerc, să-l lase până la lupoaica ce încă se mai zbate în agonie, sub privirile surâzătoare ale ciobanului:

— Ah, te ştiu eu! îi zice, clătinând din cap şi amenințând cu bâta. Că dacă nici eu nu te ştiu, măi dragă! Nu te credeam aşa de mare, fireşte, dar nici nu te confund cu alta, nicio grijă; te cunosc dintr-o sută! Ce zici? Că ţi-a sunat ceasul? Nu-i aşa? Păi nu-ţi spuneam eu! Pe drumul prost pe care ai apucat-o nu aveai cum să mori în patul tău! Ce, credeai c-ai să mori de bătrâneţe? Zi, credeai c-o să-ţi meargă uşor toată viaţa?

Lupoaica se zbate pe-o coastă şi cască gura sângerândă, arătându-şi colţii, care muşcă aerul în goluri dantelate,

risipite între pământ şi arma căzută pe jos, de parcă vor să secere firicelele de iarbă abia ivite. Vânătorul îşi încarcă iar flinta şi le cere celorlalţi să se dea la o parte din faţa lui, dar ciobanul îl opreşte cu braţul:

— Stai cuminte, îi spune. Nu mai strica un cartuş. Lasă-mă pe mine, că am eu grijă de ea chiar acum, vedeţi voi. Nu strica două pesete.

— Două şi douăzeci şi cinci, îl corectează unul dintre ei; că acum cele de pulbere fără fum costă două şi douăzeci şi cinci.

Ciobanul nu-l aude, s-a întors deja spre turma care stă liniştită pe firul văii, pe malurile pârâiaşului, şi scoate fluierături lungi şi viguroase, al căror ecou aleargă pe costişe, şi repetă strigând numele câinilor; sunt doi dulăi albi, care îşi fac până la urmă apariţia printre oi, păşind molcom şi leneş, dând din coadă, plictisiţi că trebuie să răspundă chemărilor stăpânului, care îi aţâţă neîncetat, ţipând tot mai tare; dar, de la vreo două sute de metri, adulmecă singuri, în cele din urmă, mirosul lupoaicei şi brusc îşi încordează mişcările blânde şi figurile paşnice, de parcă se burzuluiesc deodată a război, şi se pun să alerge furioşi; traversează mârâind desişul, făcând salturi albe peste iarba-osului, şi-şi înfig colţii în gâtlejul lupoaicei rănite de moarte, zgâlţâindu-l şi sfâşiindu-l cu fălcile, scoţând mârâieli surde, în timp ce vocea ciobanului îi aţâţă, înflăcărată şi triumfătoare, din mijlocul cercului, iar bărbaţii privesc în tăcere. Apoi, după ce lasă dulăii prădalnici să se înfrupte din carnea ei vreo două minute, ciobanul nu mai izbuteşte să-i dezlipească de pradă; cum încearcă să-i dea la o parte, băgându-le bâta între dinţi, se întorc mârâind la el şi revin furioşi la gâtlejul lupoaicei; iar când în sfârşit, câinii îi dau pace, cu tot gâtlejul jupuit până la os şi rupt cu dinţii, lupoaica mai face, totuşi, o slabă şi convulsivă mişcare agonică. Ciobanul se apropie, îi calcă peste bot cu opinca, apăsându-l în pământ şi,

fluturând bâta în văzduh, îi crapă cu o lovitură sigură craniul, ale cărui oase trosnesc spărgându-se şi îi intră în creieri. Apoi, ciobanul se aruncă la pământ, se pune lângă lupoaica moartă, caută cu mâna prin părul ei de pe burtă, trage de-o ţâţă şi i-o striveşte între degete, până când scoate un firicel de lapte, ce sare albind printre coastele lupoaicei şi i se prelinge peste părul întunecat şi buruieni, până la pământ, printre firele verzi ale ierbii de februarie. „Avea pui”, spune ciobanul şi se ridică, privind la ceilalţi.

Veniseră de-acum şi hăitaşii; trec prin faţa lupoaicei, mulţumiţi de isprava zilei, apoi vor s-o urce pe-un cal, dar animalul dârdâie de frică, începe să dea cu copitele, să se încontreze şi nu le îngăduie să-i salte lupoaica în spinare; aşa că trebuie s-o lege cu frânghia de gât şi s-o ducă doi bărbaţi; unul de coadă şi altul de capătul frânghiei, să nu se murdărească de sânge. Lupoaica e mare şi, pentru că o duc aşa, labele i se târăsc pe pământ; îi întâmpină doi bărbaţi într-o grădină, îngrijitorul iepelor şi o jumătate de duzină de copii, chiar la ieşirea din zonă, când toţi vânătorii o iau pe povârniş în jos. Copiii dau mult din mâini şi-i ating trupul chinuit, iar unii o apucă de labe, dând parcă de înţeles că şi ei o poartă pe umeri. Unul îşi trece toată mâna prin grumazul ei şi o scoate plină de sânge din carne, apoi glumeşte cu fetele, ameninţându-le că, de cum nu-s atente, chiar cu mâna aia le mânjeşte chipul. Primarul a rămas în urmă, şchiopătând, cu doi consilieri, unul din ei era cel care omorâse lupoaica, iar ciobanul insistă să coboare la stână şi să se oprească acolo la amiază; tare mai are poftă să taie doi iezi şi să-i pregătească pe loc, să mănânce cu toţii, aşa, ca la o mică petrecere; au terminat atât de devreme, nu poate fi nici unşpe, toată după-amiaza e a lor şi pot lua camioneta, să se întoarcă devreme în sat, simte el că-i primul care trebuie să le fie recunoscător, doi iezi nu-s mare lucru, faţă de pagubele aduse tur mei, că omorâseră lupoaica aia atât de pofticioasă, ticăloasă şi

dată naibii; şi că, de altfel, nici nu se poate altcumva, pentru că a dat de veste încă dinainte şi aude deja cum plâng ieduţii – „Ascultaţi… N-auziţi?”, spune, „n-auziţi cum plâng?” – că tocmai atunci îi taie, chiar în faţă, în ocol.

Pun lupoaica lângă colibă şi ies muierile s-o vadă, dar nici nu râd, nici nu se bucură, doar adastă s-o privească o clipă, cam dintr-o rână şi dau să-şi reia imediat mersul, aşa cum te uiţi la ceva neînsemnat, fără altă curiozitate şi alt interes decât să se asigure c-au lichidat-o, iar în strălucirea ochilor li se aprinde doar satisfacţia trecătoare a celui ce are în faţă victima unei răzbunări împlinite; copiii se ducese peste ea, îi trec mâna prin blană, o iau de labe, îndoind şi dezdoind articulaţiile inerte, îi ating ochii şi, cu o surcică, îi ridică buza însângerată, să-i vadă colţii mari; iar bărbaţii o privesc fără să se aplece asupra ei nici să se apropie prea mult, surâzând, în sfârşit, aşa cum te uiţi la ceva câştigat, dovada şi semnul unei fapte de vitejie, atributul puterii sau, într-un cuvânt, trofeul. Ciobanul a scos două carafe cu vin şi toţi formează un cerc foarte larg, în faţa colibei, în vreme ce femeile taie ieduţii şi aruncă bucăţile în oală, iar băietanii îl arată pe bărbatul care a omorât lupoaica şi acum stă la dreapta primarului, apoi îi arată şi flinta, aşezată între toate celelalte, care stau aliniate la poalele unui gorun, „cu asta a tras şi a ucis-o”; un consilier, băut de-acuma, începe cu voce tare că-n niciun alt sat nu ştiu să vâneze lupii aşa ca ei; niciun alt sat din împrejurimi nu ştie să lupte cu lupul cum se cuvine; că trebuie să-l învingi la el acasă, chiar cu şiretlicurile şi şmecheriile lui; că trebuia să lupţi cu lupul şi să nu-i laşi nicio zi de răgaz, că de nu turma n-o să crească nicicând; că prin alte sate ies să caute lupul de parcă ar merge la furat găini şi, de bine dispuşi ce sunt, în viaţa lor n-au să omoare un lup; pentru că de tăcere e nevoie mai întâi şi mai întâi, ca să prinzi lupul, al doilea să nu te miroasă şi al treilea să fii stăruitor, ca în toate lucrurile din viaţă, în

plus, că fără să fii stăruitor nu ajungi niciunde, nici nu obţii nimic, decât că intri în bucluc şi să te dai prost; iar lupul e un animal foarte viclean, spune, merge zece leghe într-o singură noapte şi trebuie să-l ucizi, pentru că omoară de dragul omorâtului, pentru că ucide o sută de oi şi pe urmă mănâncă una singură, şi asta o face numai de-al naibii, să facă rău şi gata; la fel ca omul avar. Aici se opreşte din vorbă şi cu toţii îl aplaudă şi râd, nu atâta de vorbele zise, cât de hazul pe care li-l provoacă faptul că oamenii ţin discursuri pe lumea asta; dar acum se simte obligat şi primarul să rostească vreo două vorbe, acolo, şi zice pur şi simplu că, în numele tuturor, îi mulţumeşte ciobanului pentru atenţia acordată şi că s-a deranjat pentru ei, că aşa s-a arătat bărbat conştient şi la locul lui, că a ştiut să aprecieze demersul Primăriei şi folosul pe care îl aduce o vânătoare de lupi în circuitul creşterii vitelor; că-s multe persoane neştiutoare şi egoiste, sau nefericite, care nu vor să înţeleagă şi-şi închipuie că chestia cu vânătoarea de lupi sunt fanteziile Primăriei, organizată doar ca să se distreze membrii ei şi să profite de o zi bună în aer liber pe socoteala tuturor concetăţenilor, că zic că un lup nu-nseamnă mai nimic, pentru că-s cu sutele, ar trebui omorâţi cu zecile, şi asta-i scuza lor că nu dau nicio para chioară pe-un singur lup; că oamenii ăia ar trebui să ia pildă de la cioban care, când procedează aşa, ştie de ce-o face, că aşa nu face decât s-arate că ştie câte ceva despre ce-s animalele şi ce-i lupul; ascultându-l pe primar, ciobanul zâmbeşte şi încuviinţează dând din cap, apoi mulţumeşte, la rândul lui, spunând că încă de acum patru ani pusese ochii pe lupoaică şi o ştia chiar după chip şi după urma pe care o lăsa: că avea două gheare mai deschise, în urma labei din dreapta; că adeseori îşi făcea de lucru prin siliştile din împrejurimi şi-i adusese destule pagube şi necazuri, aproape că-i speriase câinii, pentru că mereu îi snopea, cu sau fără zgărzi ghintuite, în trei sau

patru încăierări; că de-aia şi aplauda faptul că Primăria intervenise în chestiune şi, mai ales, cu un sfârşit atât de rodnic, pe care izbutiseră să-l rezolve în călătoria de azi; că lui nu-i datorau niciun soi de mulţumiri, că nu făcea decât să le stea la dispoziţie, chiar mult mai puţin decât meritau; că, dinspre partea lui, el avea să dea mereu o mână de ajutor; un pic, desigur, dar avea să dea mereu o mână de ajutor, în măsura restrânsă a posibilităţilor lui.

Astfel, cu asemenea peltele şi altele la fel le-au dat ieduţilor timp să se facă friptură şi n-au întârziat să se arate, din spatele colibei, chipurile încinse ale celor patru femei orbite acum de aburii care urcă din copăile fumegânde pe care le aduc cu mâinile lor, în vreme ce ciobanul se ridică şi hotărăşte unde să le pună, împărţindu-le în cerc, în aşa fel ca din fiecare să mănânce şase sau şapte bărbaţi; prin toate astea, ciobanul are grijă ca oaspeţii să fie trataţi care cum crede el că le e cel mai plăcut, să nu le lipsească nimic; apoi, îl văd că râde, spunând că, oare, câţi ani aveau să treacă până când coliba are să-i fie iarăşi înconjurată de o aşa mare şi stimată adunare, câtă vreme avea să mai păzească vitele prin acele coclauri uitate de Domnul. În colibă-s patru femei: una bătrână; alta tânără; iar din cele două de vârstă mijlocie nu ştiau care-i a lui: aşa că mai apoi, când, după ce au trecut masa şi după-masa şi încep să spună că se duc, vor să le dea zece *duros*[25] bacşiş pentru osteneală, dar nu ştiu căreia din ele să-i dea şi nici nu îndrăznesc să întrebe; atunci, ca să scape discret de îndoieli, primarul i se adresează ciobanului şi începe să-i întrebe câţi fii are şi care-s dintre toţi; el zice că patru şi pe doi îi arată cu bâta într-un grup mai mare care se joacă sub un gorun, cu gestul celui care alege din turmă noatenii pe care vrea să-i salveze de la tăiere; şi altul mai mare, zice, care-i acum cu vitele pe munte; iar al patrulea, se bagă în colibă după el şi

25 Un *duro* era o monedă de cinci pesete (*n. tr.).*

îl aduce în braţe până-n uşă, învelit tot cu scutece din lână, şi i-i arată primarului, surâzând, „Uite ce purceluş de lapte”, şi-i dă uşor la o parte pliurile hainelor, ca să i se poată vedea faţa inexpresivă, cu ochişorii închişi, urduroşi, abia suflând, adâncit cu totul într-un somn de crisalidă. „Stai să vezi, are patru luni”, zice ciobanul, râzând, şi îl înfaşă la loc; iar primarul spune la rândul lui: „Asta-i: cine-ar zice că ăsta va fi bărbat de azi în douăzeci de ani, şi va hăitui lupii!” Şi, în vreme ce ciobanul îşi duce iarăşi copilul în colibă, ceilalţi se ridică şi-şi strâng lucrurile, îndreptându-se spre şosea, ca să ia camioneta şi să se întoarcă în sat pe lumină. Îngrijitorul iepelor a jupuit lupoaica şi a îngropat-o; din blană a făcut, cu ajutorul unei armături de lemnişoare încrucişate, ceva ca un zmeu, ca să stea întinsă şi încordată, până o să se usuce pe deplin; acum o văd toţi de pe drum, atârnată de o creangă din gorun, nu departe de colibă, unde din vreme în vreme aerul o leagănă şi o face să se rotească molcom.

1–4 martie 1956

CUPRINS

PERIPEŢIILE LUI ALFANHUÍ.....4
PARTEA ÎNTÂI.....7
I. Despre cocoşul-giruetă care a vânat şopârle şi ce-a făcut copilul cu ele.....7
II. Despre cum a fugit copilul din cameră şi ce aventură a trăit 10
III. Despre cum s-a dus copilul la Guadalajara, cum şi-a luat numele de Alfanhuí şi cine mai era acasă la îmbălsămător....13
IV. Despre o aventură în noapte şi bolile slujnicei.....15
V. Despre cum a aprins Alfanhuí focul şi lunga poveste spusă de îmbălsămător.....17
VI. Despre lucrurile din grădina lunii, unde totul era ca de argint.....21
VII. Despre vântul care a intrat noaptea în odaia lui Alfanhuí şi ce i s-a năzărit băiatului.....23
VIII. Despre ce era în pod şi cum a adormit Alfanhuí.....26
IX. Despre oamenii din hambar.....28
X. Despre lucrurile din grădina soarelui şi cum a coborât Alfanhuí în fântână, unde a aflat multe noutăţi.....32
XI. Despre povestea scaunului din lemn de dres pe care o spune îmbălsămătorul şi despre prima ispravă făcută cu castanul.....35
XII. Despre alte isprăvi făcute cu castanul.....39

XIII. Despre cum a ajuns Alfanhuí calfă de îmbălsămător şi experimentul minunat povestit în continuare.....42
XIV. Despre trista păţanie dintr-o noapte.....45
XV. Despre moartea îmbălsămătorului pe câmpia Guadalajarei 47
XVI. Despre cum s-a întors Alfanhuí la casa mamei, care tocmai curăţa linte.....50
XVII. Despre cum a trecut vara în care Alfanhuí a mers cu bărbaţii la secerat.....53
XVIII. Despre cum a risipit ninsoarea aleanul lui Alfanhuí.....56
PARTEA A DOUA.....59
I. Despre ce trebuie să ştie cititorul în legătură cu don Zana 59
II. Despre cum a intrat Alfanhuí în oraş şi despre feţele acestuia.....63
III. Despre cum au ajuns să se cunoască, pe-nserat, don Zana şi Alfanhuí.....66
IV. Despre domnişoara Flora şi alte mofturi.....70
V. Despre ciudata pensiune ţinută de doña Tere şi alte amănunte.....73
VI. Despre ce-a istorisit doña Tere în legături cu tatăl ei şi anume haruri ale Silvei şi ale lui don Zana.....77
VII. Despre recenta descoperire a unei case părăsite.....81
VIII. Despre pompierii din Madrid.....85
IX. Despre o zi şi o noapte de carnaval, şi durerosul sfârşit al neînţelegerilor tot mai mari dintre Alfanhuí şi don Zana.....87
X. Despre orbirea şi dureroasa fugă a lui Alfanhuí.....90
PARTEA A TREIA.....93

I. Despre marile şi grelele încercări de pe munte.....93
II. Despre cum se însănătoşeşte Alfanhuí şi merge mai departe 97
III. Despre uriaşul din pădurea cea roşie.....100
IV. Despre bunica.....103
V. Despre veselul sat Moraleja şi cum au făcut cunoştinţă bunica şi Alfanhuí.....106
VI. Despre cum s-a făcut Alfanhuí bouar şi duzina de boi de care avea grijă.....111
VIL Despre pescari şi vânători.....114
VIII. Despre foc, poveştile şi cuierele bunicii, şi cum îşi dorea Alfanhuí nişte ghete.....118
IX. Despre toboşarul de la Strungă şi moartea lui Caronglo 122
X. Despre cum s-a despărţit Alfanhuí de bunica şi s-a întors în Castilla.....124
XI. Despre oraşul Palencia şi plafarul lui don Diego Marcos 127
XII. Despre noua şi ultima înţelepciune care i-a intrat lui Alfanhuí prin ochi.....130
XIII. Despre numele lui Alfanhuí şi amintirea frumoasă pe care i-o păstra meşterului.....133
ŞI INIMA FIERBINTE.....135
DINŢI, PRAF, FEBRUARIE.....144